

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права

Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: **«Формування, розподіл та використання прибутку підприємства (на матеріалах ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»)»**

Виконав: здобувач першого рівня вищої освіти, групи 401ЕП

Спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Гузь Д.Ю.

Керівник: Григор'єва О.В.

Рецензент: Чайкіна А.О.

Полтава – 2024 р.

Консультанти:

з кафедри ЕП та М: – охорона праці

19.06.2024 р. [підпис] Григор'єва О.В

Здобувач 19.06.2024 р. [підпис] Гузь Д.Ю.

Керівник роботи 19.06.2024 р. [підпис] Григор'єва О.В.

Нормоконтроль 19.06.2024 р. [підпис] Григор'єва О.В.

Допустити до захисту

Завідувачка кафедри 19.06.2024 р. [підпис] М.Б. Чижевська

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(повне найменування вищого навчального закладу)

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки управління та права
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу
ступінь вищої освіти «бакалавр»

спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри економіки,
підприємництва та маркетингу
М.Б. Чижевська
"15" квітня 2024 року

ЗАВДАННЯ НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

Гузь Данило Юрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи Формування, розподіл та використання прибутку підприємства (на матеріалах ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»)

рівень роботи Григор'єва О.В., к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

стверджені наказом закладу вищої освіти від "08" грудня 2023 року №1481/1-фа

Строк подання здобувачем роботи 18.06.2024 р.

Вихідні дані до роботи Законодавство України, навчальна, наукова, довідкова та методична література, фахові періодичні видання, інформаційні ресурси, установчі документи підприємства, фінансова, оперативна та статистична звітність підприємства

Зміст випускної кваліфікаційної роботи бакалавра (перелік питань, які потрібно зробити) Розділ 1. Теоретичні основи формування, розподілу та використання прибутку підприємства Розділ 2. Організаційно-економічна характеристика сподарської діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Розділ 3. Удосконалення формування, розподілу та використання прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Перелік графічного матеріалу:

оформлений матеріал у кількості 19 аркушів представлений у додатку 8

РЕФЕРАТ

Гузь Д. Ю. Формування, розподіл та використання прибутку підприємства (на матеріалах ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»). Машинопис. Кваліфікаційна робота бакалавра на здобуття першого рівня вищої освіти зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка 2024.

Робота містить 233 сторінки, 7 таблиць, 62 рисунків, 114 найменувань використаної літератури, 5 додатків.

Об'єктом дослідження є прибуток та господарська діяльність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Предметом дослідження є формування, розподіл та використання прибутку підприємства.

Основна мета даної роботи полягає у аналізі формування, розподілу та використання прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» та розробці шляхів вдосконалення управління прибутком підприємства. Відповідно до поставленої мети у роботі було вирішено наступні завдання: розглянуто теоретичні основи формування, розподілу та використання прибутку підприємства; з'ясовано сутність понять «прибуток», досліджено еволюцію категорії «прибуток», його класифікацію, принципи розподілу та використання; проаналізовано стан та перспективи розвитку галузі України, до якої відноситься об'єкт дослідження; розглянуто організаційно-правові основи діяльності підприємства; здійснено аналіз основних економічних та фінансових показників діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», стан охорони праці на підприємстві. Результатом аналізу формування, розподілу та використання прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» стали пропозиції щодо поліпшення управління прибутком підприємства.

Ключові слова: прибуток, дохід, фінансовий результат, джерела формування прибутку, розподіл прибутку.

ABSTRACT

Guz D. Yu. Formation, distribution and use of enterprise profit (based on the materials of PrJSC "Firma "Poltavpivo"). Typewriting. Bachelor's qualification work for obtaining the first level of higher education in specialty 076 "Entrepreneurship, trade and stock market activity". – National University «Yuriy Kondratyuk Poltava Politechnic», Poltava, 2024.

The work contains 233 pages, 7 tables, 62 figures, 114 titles of used literature, 5 annexes.

The object of the research is the profit and economic activity of Poltavpyvo Firm PrJSC. The subject of the study is the formation, distribution and use of the company's profit.

The main purpose of this work is to analyze the formation, distribution and use of the profit of PJSC "Firma "Poltavpivo" and to develop ways to improve the company's profit management. In accordance with the set goal, the following tasks were solved in the work: the theoretical foundations of the formation, distribution and use of the company's profit were considered; the essence of the concept of "profit" was clarified, the evolution of the "profit" category, its classification, principles of distribution and use were studied; the state and prospects of the development of the branch of Ukraine, to which the object of the study belongs, are analyzed; the organizational and legal foundations of the enterprise's activity are considered; the analysis of the main economic and financial indicators of the Poltavpivo Company PJSC, the state of labor protection at the enterprise was carried out. The result of the analysis of the formation, distribution and use of the profit of Poltavpivo PJSC was suggestions for improving the company's profit management.

Key words: profit, income, financial result, sources of profit formation, profit distribution.

ЗМІСТ

Вступ	8
Розділ 1. Теоретичні основи формування, розподілу та використання прибутку підприємства.....	10
1.1. Сутність прибутку та його роль як результату фінансово-господарської діяльності підприємства	10
1.2. Джерела формування, розподілу та використання прибутку підприємства.....	18
1.3. Методи оцінювання ефективності розподілу та використання прибутку підприємства.....	25
Розділ 2. Організаційно-економічна характеристика господарської діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво».....	35
2.1. Стан та перспективи розвитку галузі пивоваріння в Україні.....	35
2.2. Організаційно-правові основи функціонування підприємства.....	46
2.3. Аналіз економічних та фінансових показників діяльності товариства.....	59
2.4. Стан охорони праці на підприємстві.....	66
Розділ 3. Удосконалення формування, розподілу та використання прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво».....	71
3.1. Аналіз формування прибутку товариства.....	71
3.2. Аналіз розподілу та використання прибутку підприємства	78
3.3. Шляхи вдосконалення управління прибутком товариства.....	82
Висновки та пропозиції.....	99
Глосарій.....	104
Список використаних джерел.....	114

Додаток А.....	124
Додаток Б. Бухгалтерська та статистична звітність за 2020 рік	161
Додаток В. Бухгалтерська та статистична звітність за 2021 рік	178
Додаток Г. Бухгалтерська та статистична звітність за 2022 рік	214
Додаток Д. Ілюстративний матеріал	

ВСТУП

Прибуток – це один з основних показників ефективності роботи підприємства. У ринковій економіці прибуток є ключовим фактором, що сприяє успіху бізнесу. Прибуток представляє собою різницю між загальним доходом, отриманим бізнесом, і загальними витратами на виробництво та його продаж товарів або послуг. Підприємство отримує прибуток, коли його дохід перевищує витрати, включаючи вартість праці, матеріалів та інших ресурсів.

Особлива увагу треба приділяти питанням формуванню та розподілу прибутку. Для цього необхідно виявляти основні джерела та особливості формування фінансових результатів підприємств, а також різні підходи до формування прибутку підприємства. Все це є елементами управління прибутком підприємства.

Проблема управління формуванням прибутку та забезпечення його оптимального розподілу і використання в процесі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства знайшла своє відображення в наукових працях українських та зарубіжних вчених, зокрема: О.Є. Майборода, Г.О. Сукрушева, Є.В. Куліш, М.М. Павлишенко, Л.А. Сивуля, В.І. Куцик та інших.

Результативність господарської діяльності підприємства залежить не тільки від розміру його фінансових результатів, але й від розподілу та використання чистого прибутку. Здатність підприємству розподіляти та використовувати свій прибуток є ключовою складовою системи його управління.

Тому тема, обрана для кваліфікаційної роботи, наразі є актуальною. Вибір теми даної роботи було зумовлено необхідністю вивчення способів вирішення проблем, з якими стикаються сучасні підприємства в управлінні процесом формування та використання прибутку.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є аналіз формування та використання прибутку підприємства.

Досягнення цієї мети вимагало вирішення низки взаємопов'язаних завдань:

- визначити сутність поняття «прибуток» та його класифікацію;
- розглянути теоретичні засади формування, розподілу та використання прибутку товариства, еволюцію категорії «прибуток»;
- дослідити основні принципи розподілу та використання прибутку;
- проаналізувати сучасний стан та перспективи розвитку аграрної галузі в Україні;
- розглянути організаційно-правові засади діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»»;
- проаналізувати основні економічні та фінансові показники товариства за 2020-2022 роки;
- здійснити аналіз формування, розподілу та використання прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»».

Об'єктом дослідження є прибуток та господарська діяльність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»».

Предметом дослідження – формування, розподіл та використання прибутку товариства.

Результатом даного дослідження повинні стати шляхи підвищення прибутковості на товаристві, що сприятимуть підвищення рівня прибутку товариства у майбутньому. Цей процес є неможливим без здійснення ефективного управління ним. Головним завданням цього процесу є пошук резервів для збільшення рівня прибутковості.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ, РОЗПОДІЛУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність прибутку та його роль як результату фінансово-господарської діяльності підприємства

У ринковій економіці прибуток є ключовим фактором, що сприяє успіху бізнесу. Прибуток представляє собою різницю між загальним доходом, отриманим бізнесом, і загальними витратами на виробництво та його продаж товарів або послуг. Підприємство отримує прибуток, коли його дохід перевищує витрати, включаючи вартість праці, матеріалів та інших ресурсів.

Прибуток є сигналом для підприємств, що вони задовольняють запити споживачів і працюють ефективно. Гонитва за прибутком спонукає підприємство впроваджувати інновації та вдосконалювати свої продукти та послуги, зменшувати витрати та розміщувати нові ринки для своїх товарів і послуг.

У ринковій економіці прибуток також важливий для розподілу ресурсів. Підприємства, які підтримують прибуток, можуть реінвестувати ці прибутки в розширення своєї діяльності або покращення своїх продуктів і послуг. Це, у свою чергу, створює нові робочі місця, генерує економічне зростання та веде до підвищення рівня життя людей в економіці [56].

Однак, важливо зазначити, що прибуток не є єдиною платою ринкової економіки. Підприємства також несуть соціальні та екологічні обов'язки та повинні діяти таким чином, який є стійким і корисним для суспільства в цілому.

Прибуток також є винагородою за ризик. Підприємці, які інвестують свій час, гроші та ресурси у створення нових підприємств або розробку нових

продуктів, ризикують. Якщо їхні зусилля увінчаються успіхом, вони можуть отримати прибуток, який компенсує їм ризик, на який вони пішли.

Загалом цінність прибутку в ринковій економіці полягає в тому, що він служить підтвердженням попиту, мотивує інновації та ефективність і винагороджує за ризик.

Прибуток – це фінансовий термін, який відображає прибутковість діяльності або інвестицій. Він може бути визначений як різниця між доходами і витратами підприємства або особи за певний період часу.

У сучасній економічній науці прибуток трактується як показник ефективності діяльності підприємства, який показує те, наскільки добре компанія використовує свої ресурси для забезпечення стабільного прибутку в майбутньому.

Окрім традиційного трактування прибутку як фінансового показника, існують також інші підходи до розуміння цього терміну. Наприклад, у теорії бізнесу прибуток може трактуватися як стимул для розвитку підприємництва та як чинник, що забезпечує його конкурентоспроможність [90].

В економічній теорії прибуток може трактуватися як дохід, який отримує власник капіталу (наприклад, акціонери підприємства) від вкладення своїх коштів у підприємство.

Отже, трактування прибутку може бути різним у залежності від контексту та дисципліни, в якій він використовується. Однак, загалом, прибуток показує ефективність використання ресурсів та стимулює розвиток підприємництва та економіки в цілому.

На рисунку 1.1 представлено основні концепції економічної сутності прибутку. Ми бачимо, що у науковій літературі існує різне тлумачення прибутку. Деякі автори розглядають його з точки зору заробітної плати, відсотків і ренти, а потім як інші стверджують, що це відсотки на капітал. У літературі, пов'язаній з епохою марксизму, прибуток розглядається як форма додаткової вартості, яка створюється за рахунок агентської роботи. У країнах з розвинутою економікою, таких як Сполучені Штати, розширене виявлення про те, що прибуток є нагородою за підприємницькі навички.

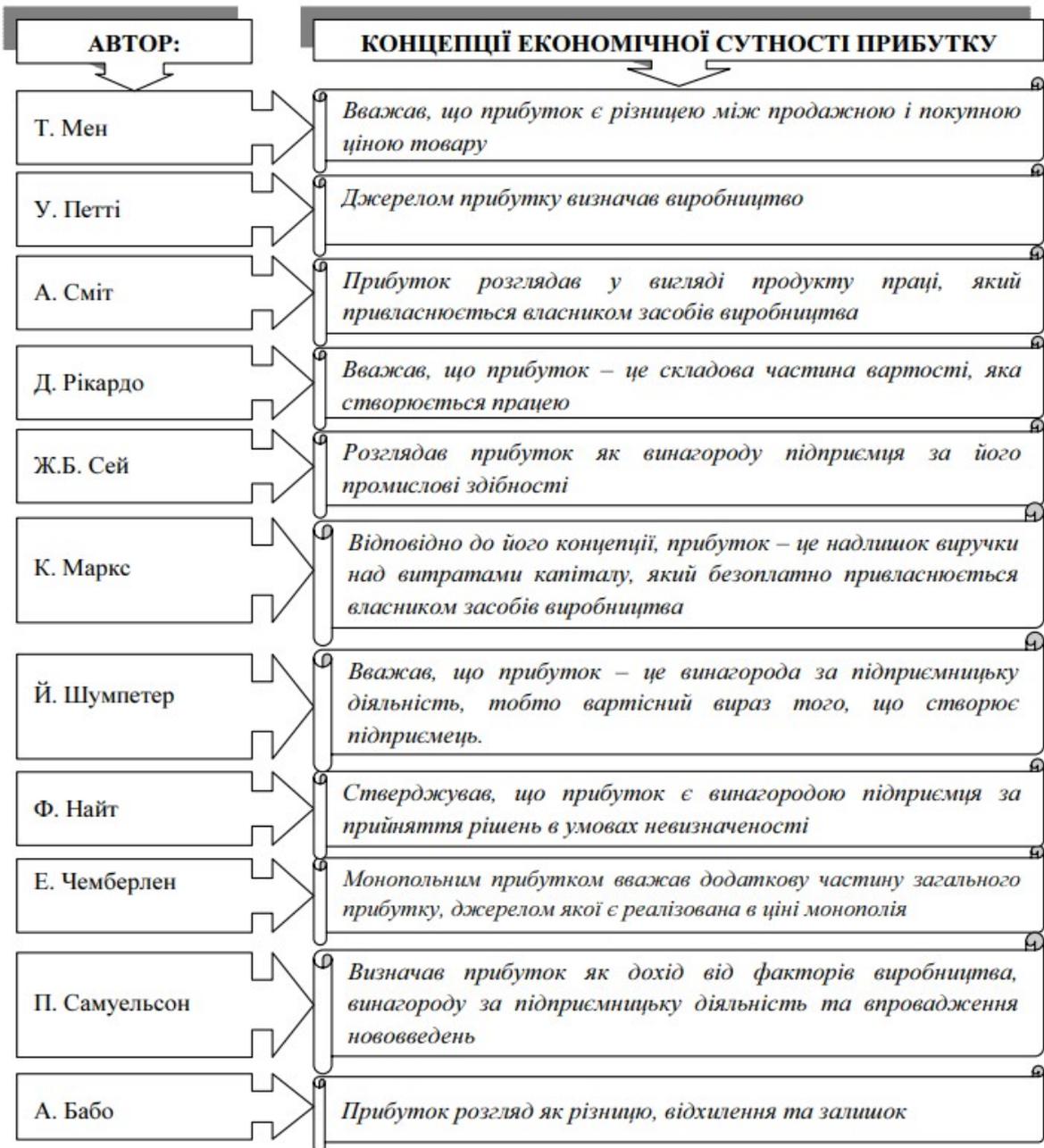

Рисунок 1.1 – Основні концепції економічної сутності прибутку

Починаючи з моменту виникнення меркантилізму, погляди на прибуток зазнавали еволюції. Томас Мен, видатний меркантиліст Англії, вважав зовнішню торгівлю джерелом прибутку, і визначав його як різницю між продажною та покупною вартістю товару, який утворюється у сфері обслуговування.

У XVII столітті з'явилася класична школа політичної економії в Англії, засновником якої був Уільям Петті. Він запропонував іншу концепцію прибутку, яка базується на його "виробничому" підході. Петті досліджував

питання додаткового продукту, який підтримує під час роботи робітника та який його власники перетворюють на прибуток. Він пов'язував прибуток з рентою, яка могла мати форму ренти з землі або ренти з грошей (відсотків), які були основною формою додаткового продукту. Отже, погляди на прибуток еволюціонували з часом, залежно від того, яке джерело його вважали головним.

У XVIII столітті школа фізіократів, що базувалася на вченні В. Петті, розвивалася з дослідженнями у сфері виробництва. Фізіократи вірили, що прибуток формується тільки в сільському господарстві, і що базова рента є головною формою доданої вартості, що отримується в результаті додаткової праці робітника.

Адам Сміт, найвидатніший представник класичної економічної теорії XVIII століття, стверджував, що виробництво є основним джерелом прибутку. Адам Сміт у своїй праці "Дослідження природи та основи багатства", опублікованій у 1776 році, висвітлив ключові концепції трудової теорії вартості. Він стверджував, що прибуток є результатом праці, який присвоюється власнику продукції виробництва, а вартість, яку працівники надають до матеріалів, що складаються з двох частин - винагороди працівникам і прибутку роботодавця.

А. Сміт також зауважив, що визначення об'єму інвестицій обґрунтовується на витратах капіталу на працю і є відмінним від оплати праці. Крім того, ще одним фактором, який впливає на мінову вартість товару, є рента. Загалом, А. Сміт вважав, що заробітна плата, рента і прибуток є трьома головними джерелами доходу та мінової вартості.

Давид Рікардо, який був представником класичної політичної економіки XVIII та початку XIX століття, віддавав перевагу ідеї Адама Сміта та продовжував його теорію трудової вартості. Рікардо, так само як і Сміт, стверджував, що прибуток створюється лише завдяки праці. Він вважав, що прибуток та заробітна плата не є джерелами, а складовими частинами вартості, яка створює працю. При дослідженні співвідношення між прибутком та заробітною платою Рікардо прийшов до висновку, що зростання заробітної

плати за рахунок зменшення прибутку, а збільшення доходу здійснюється за рахунок зменшення заробітної плати.

Адама Сміта та Девіда Рікардо можна вважати основоположниками концепції продуктивності капіталу, згідно з якою прибуток виникає в результаті заміщення людської праці капіталом та виконання таких завдань, які неможливо виконати за допомогою людської праці.

Таким чином, теорія формування прибутку А. Сміта та Д. Рікардо послужила основою для розвитку теорії трудової вартості, яка тоді ще не була обґрунтованою як цілісна концепція прибутку.

Пізніше концепція продуктивності капіталу еволюціонувала в теорію трьох факторів виробництва, що включає працю, капітал і землю. Основоположником цієї теорії був Ж.Б. Сей, який стверджував, що кожен із цих факторів має самостійне значення у формуванні доходів капіталістів та землевласників. Він вважав, що прибуток є винагородою підприємця за його промислові можливості в поєднанні процесу всіх трьох факторів виробництва.

У середині XIX ст. теорія додаткової вартості К. Маркса набула популярності. У цій теорії прибуток виступає як перетворена форма додаткової вартості, яка стає мотивом для діяльності капіталіста та вказує на ефективність капіталістичного виробництва. Капіталісти отримують прибуток як надлишок виручки над витратами капіталу, який безоплатно привласнюється власникам засобів виробництва. К. Маркс вважав додатковий продукт, створений у сфері виробництва і реалізований у сфері обігу, джерелом прибутку.

Перетворення додаткової вартості на прибуток пов'язане з тим, що капіталіст витрачає свій капітал на закупівлю засобів виробництва, які необхідні для здійснення виробничого процесу та створення додаткової вартості. Тому, як замість К. Маркса вважає, що «додаткова вартість, як усе породження авансового капіталу набуває перетвореної форми прибутку».

Отже, у К. Маркса прибуток є результатом використання капіталом найманої праці, а відносини між капіталістом та найманим працівником є основою капіталістичного суспільства. Важливо зазначити, що як марксистська теорія прибутку, яка зосереджувалась на експлуатації праці капіталом, так і

інші теорії "засобів виробництва" XVIII-XIX ст. сприймали прибуток, переважно, як оплату кваліфікованої праці управління, або як різновид заробітної плати. Іншими словами, до XX ст. в економічній думці відсутня була самостійна теорія прибутку.

До XX століття після теорії отримання прибутку призвело до того, що розуміння цього в економічних теоріях було розривчастим і недостатньо логічного зв'язку між двома випусками – отриманням прибутку та його ролі в підприємницькій діяльності. Це призвело до проблем у дослідженнях ефективного використання та розподілу виробничих ресурсів у ринковій економіці, які пов'язані із платіжною прибутковістю підприємницької діяльності.

Тільки в XX столітті починають формуватися самостійні теорії прибутку, які включають три основні джерела його походження: впровадження технічних, комерційних та організаційних інновацій у виробничий процес, винагороду для передбачених та непередбачених ризиків та забезпечення монополії та обмеженої конкуренції в різних формах.

Й. Шумпетер здобув суспільне визнання своєю теорією прибутку, в якій він розглядає прибуток як результат впровадження нововведень. У своїй науковій концепції він вперше вводить поняття новатора, винахідника, який здійснює інновації, тобто зміни в комерційній та фінансовій діяльності, виробництві та технології. Згідно з Й. Шумпетером, прибуток є винагородою за підприємницьку діяльність, тобто він є вартісним виразом того, що підприємець створює або впроваджує.

Ф. Найт розвиває іншу теорію прибутку, яка також пов'язує походження прибутку з підприємницькою діяльністю, але з фактором підприємницького ризику. В своїй теорії Ф. Найт розрізняє два види ризику: розраховуваний ризик, на який можна застрахуватися, та непередбачуваний ризик, який неможливо передбачити (невизначеність). Згідно з концепцією Ф. Найта, невизначеність та прибуток пов'язані між собою нерозривно. Отже, на думку Ф. Найта, прибуток є винагородою підприємця за прийняття рішень в умовах невизначеності.

Сучасні західні економісти трактують прибуток як категорію добробуту, тобто як ступінь підвищення добробуту підприємства протягом певного періоду часу. Дж. Хікс стверджує, що цільове визначення прибутку буде в тому, щоб надати людям виявлення про суму, яку вони можуть витратити на споживання, не ставши біднішими. Згідно з цією концепцією, прибуток повинен бути визначений як максимальна сума, яку суб'єкт господарювання може витратити на протязі тижня, при умові, що його добробут не зменшиться до кінця тижня після початку. Цей індивідуальний підхід до визначення прибутку може бути застосований до будь-якого суб'єкта господарювання.

Існують різні погляди на те, що таке прибуток. За думкою американських бухгалтерів, це сума, що отримується шляхом віднімання витрат та збитків від доходів або виручки від реалізації продукції. З іншого боку, фахівці Американського інституту присяжних бухгалтерів визначають чистий прибуток (або чистий збиток) як різницю між доходами та витратами за звітний період.

Після аналізу можна зробити висновок, що кожен вчений тлумачить поняття «прибутку» по-різному, але ми відзначили деякі спільні риси:

1. Прибуток традиційний як різниця між валовим доходом і валовими витратами. Якщо визначення валового доходу не створює проблем (це добуток всього реалізованої продукції та ціни одиниці товару), то що потрібно включати до валових витрат? З точки зору бухгалтера, до витрат зараховують явні грошові витрати.

2. Прибуток - це один із підсумкових показників фінансових результатів діяльності підприємства.

3. Також можна зазначити, що ще одною спільною ознакою є визнання джерела прибутку в творчій діяльності. На нашу думку, доцільно використовувати визначення прибутку як доходу, отриманого від вкладеного капіталу, що є компенсацією підприємцю за прийнятий ризик. Його можна розрахувати як різницю між сукупними доходами та сукупними витратами [27].

Для кращого і правильного розуміння поняття "прибуток" як кінцевого результату діяльності суб'єкта господарювання, важливо звернути увагу на різні підходи до класифікації прибутку за різними критеріями. Вивчення

наукової літератури підтверджує відсутність єдиної системи класифікації прибутку. Загалом, у розглянутих джерелах найчастіше згадуються такі види прибутку, як чистий, нерозподілений, балансовий, валовий, оподатковуваний, економічний та бухгалтерський. Розглянемо класифікацію прибутку (рис.1.2)

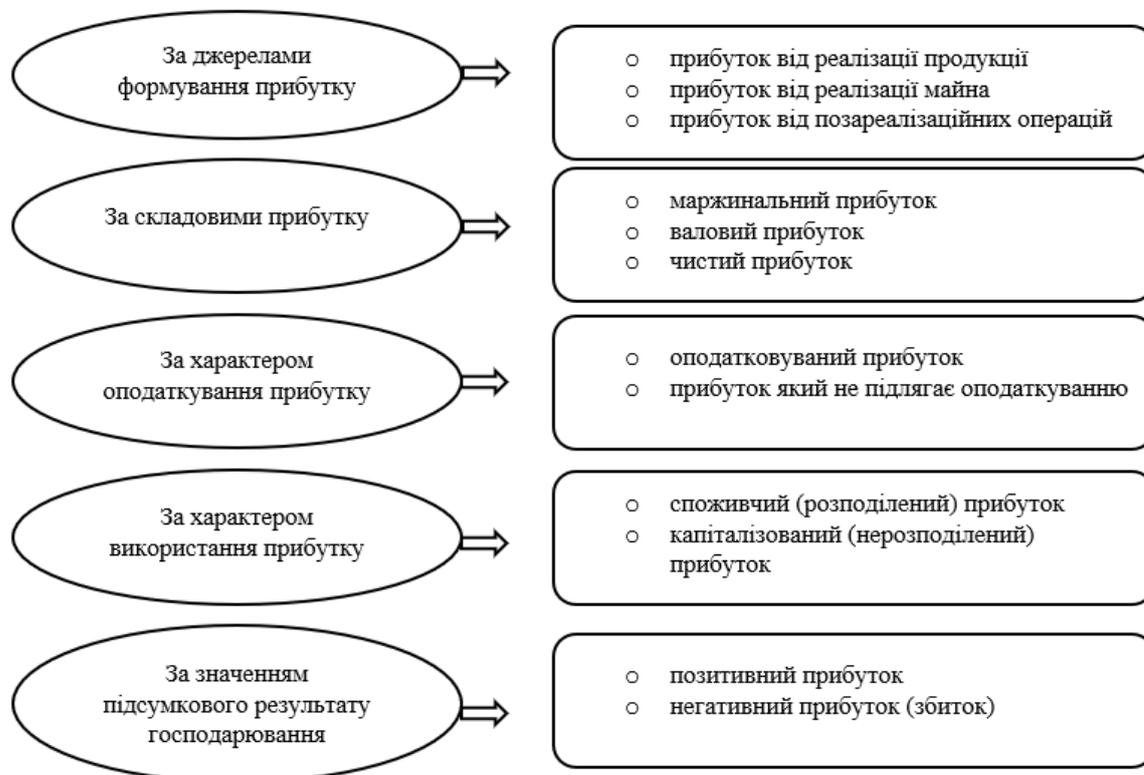

Рисунок 1.2 – Класифікація прибутку за основними ознаками

Згідно з висновком Шевчука С.В., головним недоліком усіх класифікацій є відсутність їх мети як головного орієнтиру, що пояснює, для чого запропонована та чиєю підставою вона є. Крім того, у виокремлених різними авторами ознаках помічається семантична схожість одиниць розподілу, хоча вони мають різні назви. Наприклад, різні джерела виділяють різні ознаки для класифікації прибутку: за основними видами діяльності, за джерелами формування прибутку за основними видами діяльності, за джерелами формування та за видом діяльності. У всіх цих випадках, спільним елементом є прибуток від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [73].

Власникам підприємства важлива інформація про прибутковість окремих напрямів діяльності, розмір прибутку, який використовується для розвитку компанії та виплати дивідендів. Потенційним інвесторам та власникам

звичайних акцій не менш важлива інформація про суму чистого та розподіленого прибутку, оскільки ці показники впливають на розмір дивідендних виплат.

Державні органи проявляють інтерес до інформації про прибуток підприємства, оскільки це необхідно для сплати податків та статистичних спостережень за економічними процесами.

Іншими кредиторами є фінансові установи та контрагенти підприємства, які проявляють інтерес до прибутку від окремих видів діяльності у випадку наявності фінансових зобов'язань позичальника. Чистий прибуток є засобом захисту від можливого банкрутства підприємства і є певною гарантією виконання підприємством своїх зобов'язань [73].

Після аналізу різних підходів для визначення категорії «прибуток», можна зробити висновок, що наявні підходи доповнюють один одного. Категорія "прибуток" має різні тлумачення та вимагає чіткої ідентифікації. На наш погляд, "прибуток" - це дохід, отриманий за вкладений капітал, що є винагородою за ризик та мотив діяльності підприємця, який розраховується як різниця між загальним доходом і загальними витратами.

Побудова правильної класифікації "прибутку" має здійснюватися з експертними практичними потребами конкретної науки та з вимогами логіки щодо поділу понять, зокрема, повноти поділу, наявності єдиної підстави та супроводу [92].

1.2. Джерела формування, розподілу та використання прибутку підприємства

В сучасних умовах, однією з найважливіших проблем є джерела формування прибутку підприємства. Аналіз цієї інформації дозволить оцінити фінансовий стан підприємства та, якщо необхідно, визначити можливості для його покращення.

Особливості господарської діяльності, зокрема сфера діяльності, мають значний вплив на механізм формування фінансових результатів підприємства.

Для того, щоб краще зрозуміти цей процес, розглянемо джерела та особливості формування фінансових результатів у різних сферах діяльності (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Джерела та особливості формування фінансових результатів підприємств у різних сферах діяльності

Сфера діяльності	Джерела прибутку формування	Особливості формування прибутку
Торгівля	Торгівля товарами	Прибуток формується за рахунок виробництва та продажу товарів
Виробництво	Виробництво продукції	
Послуги	Надання послуг	
Фінансова діяльність	Доходи від операцій з цінними паперами, кредитування фізичних та юридичних осіб	Прибуток формується в залежності від кількох факторів, таких як курсова різниця, вартість цінних паперів та їх зміна на ринку, а також від рівня процентних ставок для кредитів та депозитів.
Страхова діяльність	Страховання майна, здоров'я та життя	Прибуток формується виходячи з рівня страхових премій і кількості страхових випадків, що настали, за якими необхідно зробити страхові виплати.

Таким чином, можна зробити висновок, що сфера діяльності є важливим фактором, що впливає на генерацію прибутку підприємства і може бути контрольована за умови ефективного управління [82].

Основні джерела формування прибутку включають результати виробництва та збуту, фінансову та іншу підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. При формуванні прибутку підприємства існують два підходи – бухгалтерський та економічний, які мають певні відмінності, зображені на рисунку 1.3.

Економічний підхід полягає у визначенні прибутку як різниці між виручкою від реалізації продукції та всіма витратами, пов'язаними з її виробництвом і продажем, що включають витрати втрачених можливостей. При цьому враховуються альтернативні відсоткові доходи на капітал, які є основою для розрахунку витрат втрачених можливостей (рис. 1.4).

Рисунок 1.3 – Підходи до формування прибутку підприємства

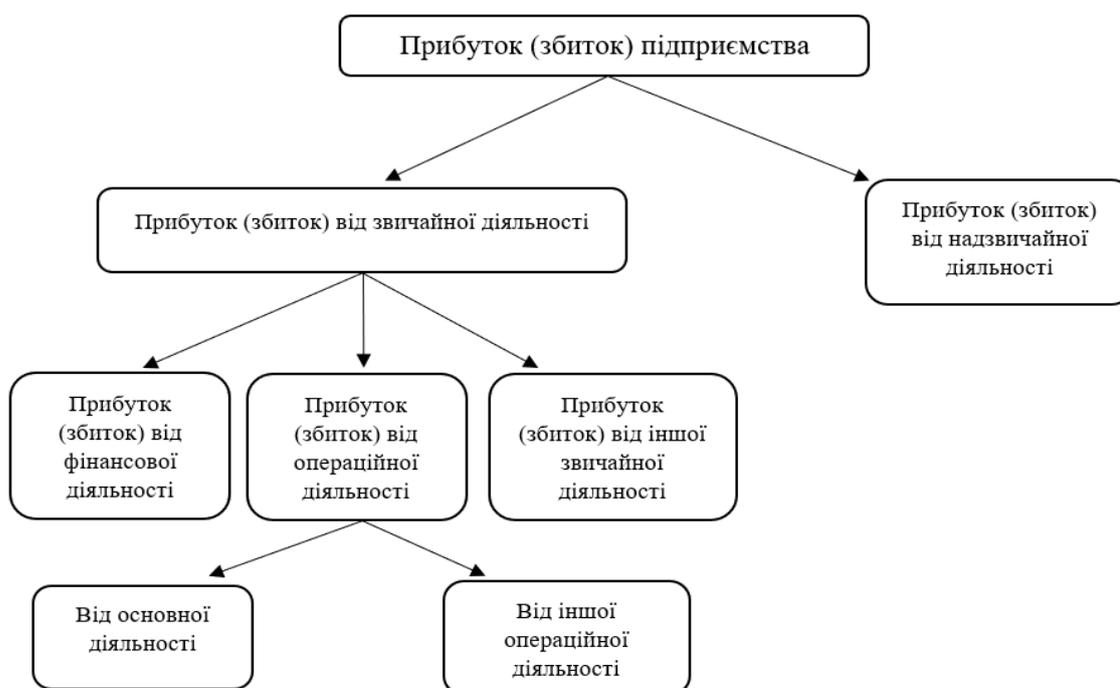

Рисунок 1.4 – Схема формування прибутку підприємства

Більшість прибутку, отриманого підприємством, складається з прибутку від звичайної діяльності, який становить приблизно 95% від загального прибутку. Основна частина прибутку від звичайної діяльності отримується від операційної діяльності підприємства, такої як реалізація продукції, робіт і послуг.

Прибуток, отриманий підприємством від операцій, які не відносяться до фінансової або інвестиційної діяльності, складається з прибутку, отриманого від продажу запасів сировини, напівфабрикатів, незавершеного виробництва та іноземної валюти, а також від доходів, отриманих від операційної оренди та інших операцій.

З бухгалтерської точки зору, формування прибутку підприємства базується на різниці між виручкою від реалізації продукції (товарів, послуг) та витратами на її виробництво (рис. 1.5).

Процедури, які визначають фінансові результати діяльності, розрахунок вартості продукції, загальні витрати та визначення прибутку або збитків від фінансових операцій та інших видів діяльності, є важливими факторами, що впливають на формування фінансового показника прибутку підприємства. Цей показник відображається в офіційній звітності суб'єктів господарювання.

Між виробничими витратами та прибутком існує пряма залежність: чим менше витрат, тим вище прибуток, і навпаки. У ринковій економіці кількісний прибуток є безпосередньою метою виробництва на корпоративному рівні. Тому головною метою будь-якого бізнесу є максимізація прибутку, що в свою чергу є провідним та сталим способом підвищення ефективності виробництва, підвищення добробуту і поліпшення соціального клімату в суспільстві. Кількісний прибуток розраховується як різниця між доходом від продажу товарів та загальною вартістю їх виробництва.

Бажання збільшити прибуток спонукає виробників до збільшення обсягів виробництва товарів, які покупці потребують, а також до зменшення витрат на виробництво. В умовах конкуренції це допомагає досягти не лише цілей бізнесу, а й задовольнити потреби суспільства.

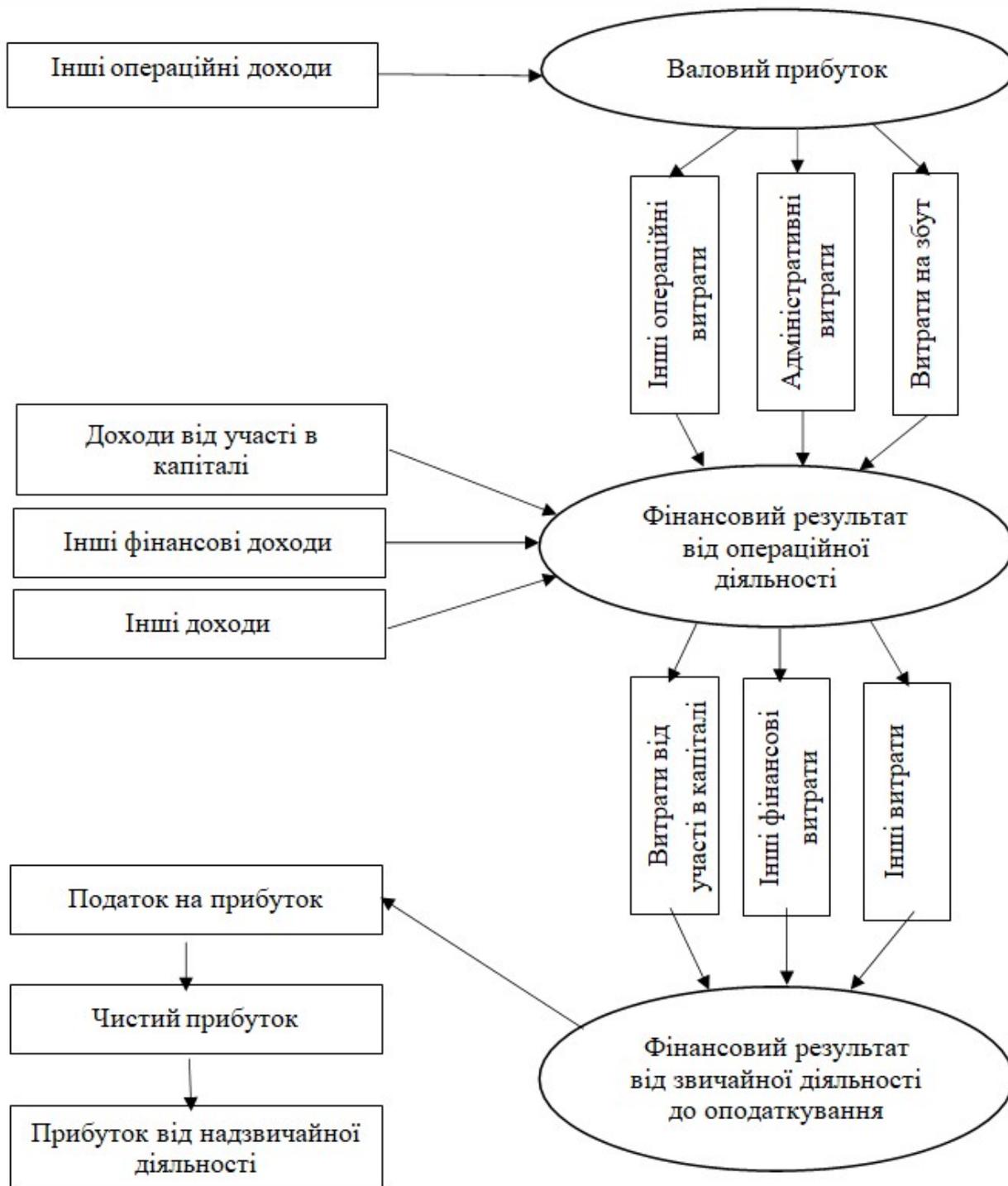

Рисунок 1.5 – Механізм формування прибутку підприємства (бухгалтерський підхід) [22]

Відомо, що прибуток будь-якого підприємства формується під впливом великої кількості взаємозалежних факторів (рис. 1.6).

Зовнішні чинники		Внутрішні чинники	
• економічні умови господарювання		• обсяг продукції, яка випускається підприємством	
• умови ринку		• собівартість продукції	
• платоспроможний попит споживачів		• ціна продукції	
• державне регулювання діяльності підприємств		• асортимент продукції	
		• стан та ефективність використання ресурсів підприємства	

Рисунок 1.6 – Чинники, що впливають на прибуток підприємства

Розподіл та використання прибутку є ключовим економічним процесом, який має задовольнити потреби підприємства та забезпечити дохід суб'єктів господарювання. Механізм розподілу прибутку повинен сприяти підвищенню ефективності виробництва. Однією з ключових проблем розподілу прибутку є досягнення оптимального співвідношення між часткою прибутку, що накопичується в доходах бюджету, та часткою, доступною господарським одиницям [21].

Підприємство одержує прибуток і стикається з проблемою його використання. Вибір типу розподілу прибутку відображає стратегічні цілі підприємства. Розподіл прибутку є невід'ємною та постійною складовою розподільчих відносин і можливо є однією з найважливіших разом з розподілом доходу особи. Рисунок 1.7 надає нам інформацію про основні напрями розподілу прибутку підприємства.

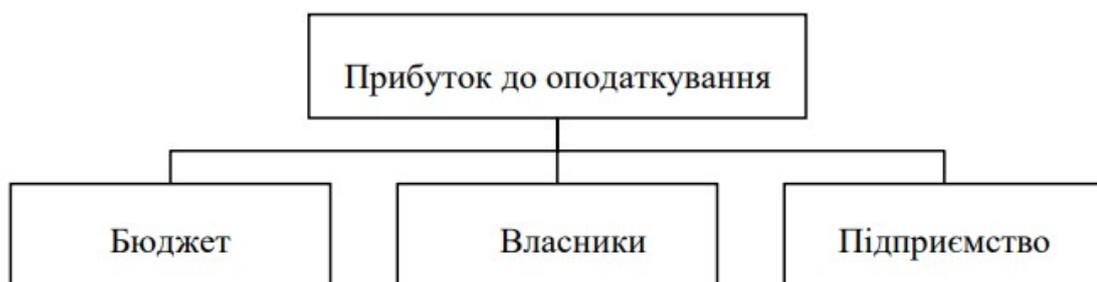

Рисунок 1.7 – Напрями розподілу прибутку

У процесі розподілу прибутку можна виділити два етапи: перший етап включає державу та саме підприємство як учасників розподілу, які отримують свої частки прибутку. Розподіл прибутку між державою (бюджетом) та підприємством залежить від кількох факторів, при цьому головну роль відіграє податкова політика держави, яка визначає кількість податків, що сплачуються за рахунок прибутку, об'єкти оподаткування, ставки оподаткування та порядок надання податкових пільг [35].

На другому етапі після здійснення платежів до бюджету підприємство розподіляє частину прибутку, що залишилася, яка є чистим доходом. У ринкових умовах суб'єкти господарювання мають можливість самостійно визначати стратегію розподілу цього чистого прибутку.

Держава не може включитися в процес розподілу чистого прибутку, який може бути використаний підприємством для задоволення своїх потреб. Чистий прибуток може бути спрямований на формування фінансових результатів держави або фінансування бюджетних видатків через відрахування у державний бюджет. Також важливо зазначити, що прибуток є джерелом формування фінансових ресурсів для підприємств і є об'єктом розподілу.

У статуті підприємства виражені основні принципи розподілу чистого прибутку, але фактичний розподіл залежить від поточної та стратегічної політики, що збільшується самим підприємством. Зазвичай, певна частина прибутку виділяється на виплату дивідендів, а інша – на розвиток та модернізацію виробництва, фінансові інвестиції, придбання нерухомості, створення та утримання резервних фондів підприємства та соціальні програми.

Нерозподілений прибуток відображає частину чистого прибутку, яка залишається у підприємства після того, як він був використаний для виплати дивідендів власникам, формування резервного та статутного капіталу та інших потреб.

Схема розподілу і використання прибутку відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображена на рисунку 1.8.

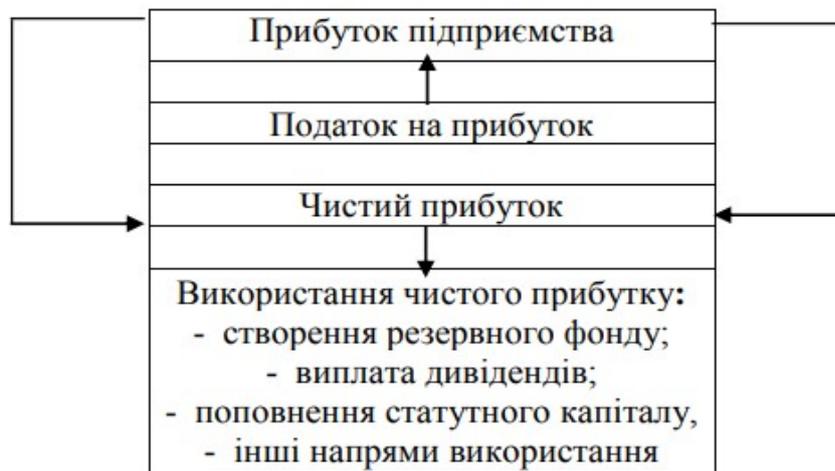

Рисунок 1.8 – Схема розподілу і використання прибутку відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку

Збитки, що виникають в результаті діяльності підприємства, можуть спричинити зменшення його власного капіталу. Це ще раз підкреслює важливість питань, пов'язаних із формуванням, розподілом та використанням прибутку підприємства.

1.3. Методи оцінювання ефективності розподілу та використання прибутку підприємства

Прибуток є основною економічною категорією результату, що відображає грошову оцінку виробничої та фінансової діяльності, і є підсумковим показником фінансових результатів підприємств. Ефективність фінансової діяльності виражається у досягнутому прибутку. Доходи підприємства залежать від обсягу виробництва та продажу продукції, а також від ефективності його виробничо-господарської діяльності. Це означає, що ефективне використання основних засобів, запасів, нематеріальних активів, грошових коштів та інших ресурсів також впливає на рівень витрат підприємства і, відповідно, на його прибуток.

Рентабельність – це показник ефективності фінансової діяльності підприємства, який відображає співвідношення між прибутком та витратами. Рентабельність вимірюється у відсотках і є ключовим показником, який

дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів та капіталу підприємства. Вища рентабельність означає більш ефективну діяльність підприємства, що забезпечує збільшення прибутку та можливість інвестувати в подальший розвиток. Рентабельність може бути розрахована для всього підприємства або окремих видів діяльності, проектів, виробничих ліній, продуктів чи послуг.

Для того, щоб отримати комплексну оцінку ефективності господарської діяльності підприємства, можна ретельніше дослідити методику розрахунку основних показників прибутку (табл.А.1 Додатку А).

Послідовність етапів процесу оцінки формування та розподілу прибутку можна представити схематично (рис. 1.9) [78].

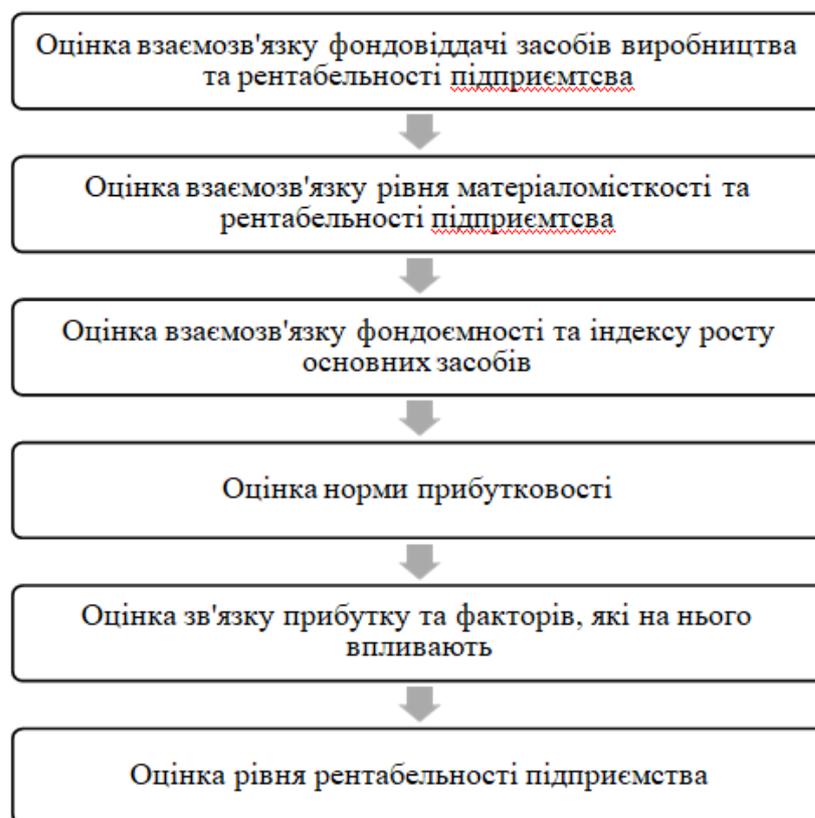

Рисунок 1.9 – Етапи оцінки ефективності формування і розподілу прибутку

Для оцінювання ефективності діяльності підприємств щодо формування прибутку потрібно враховувати три аспекти.

По-перше, ефективність у процесі виробництва продукції, виконання робіт або надання послуг може бути оцінена за оптимальним співвідношенням засобів праці, предметів праці та затраченої праці.

По-друге, ефективність у фінансовому аспекті може бути виміряна наявністю позитивного сальдо між доходами і витратами.

По-третє, ефективність як результату соціальних процесів можна оцінити за рівнем забезпечення добробуту суб'єктів ринкової економіки, які мають фінансово-господарські зв'язки з підприємством.

Основними цілями методології є аналіз та оцінка нових тенденцій на основі вивчення характеристик формування та розподілу прибутку.

Комплексна технологія даного процесу складається з наступних етапів [89]:

1. Оцінка взаємозв'язку між ефективністю використовуваних основних фондів (як основи технічного перетворення підприємства) у вигляді фондівіддачі основних фондів (як фактор руху прибутку та рентабельності). На основі отриманих даних відображається коефіцієнт лінійної кореляції фондівіддачі засобів виробництва та рентабельності великих підприємств.

2. Оцінка взаємозв'язку між технічним переоснащенням: питоме споживання матеріальних ресурсів, прибутковість великих компаній; розраховується коефіцієнт лінійної кореляції витрати матеріалу та рентабельності великих компаній.

3. Оцінка взаємозв'язку між технічним переоснащенням (фондомісткістю) та індексом приросту основних фондів як основою зростання прибутку великих компаній. Обчислюється коефіцієнт лінійної кореляції між фондомісткістю та індексом приросту основних фондів.

4. Оцінка норми прибутковості. Проводиться обчислення середнього значення норми прибутку для всієї галузі, а також для всієї структури ринку, включаючи кілька галузей.

5. Оцінка взаємозв'язку між прибутком підприємства та чинниками, що впливають на них, проводиться обчислення коефіцієнту лінійної кореляції чистого прибутку та чинників, що впливають на прибуток. Серед основних

факторів зміни прибутку виділено такі: обсяг виробництва, ціна реалізації, загальна вартість підприємства, величина витрат на оплату праці, обсяг інвестицій у засоби виробництва, фізичне та моральне погіршення засобів підприємства виробництво.

6. Оцінка прибутковості підприємства. Визначення середніх показників рентабельності продажів, рентабельності інвестицій та рентабельності власного капіталу за галузями та типом ринкової структури.

Ефективність господарської діяльності підприємства залежить не лише від розміру отриманих фінансових результатів, а і від розподілу та використання чистого прибутку. Функції розподілу та використання прибутку підприємства є основними складовими системи управління ним [65].

Основними завданнями управління розподілом прибутку господарюючого суб'єкта є:

- забезпечення повного та ефективного використання власних інвестиційних ресурсів;
- забезпечення ефективного використання прибутку, який спрямований на матеріальне стимулювання працівників;
- забезпечення повного та ефективного використання прибутку, що спрямований на соціальний розвиток колективу підприємства.

В процесі розподілу прибутку необхідно досягти органічного поєднання інтересів підприємства, суспільства загалом і конкретних працівників [64]. Реалізація цього зумовлює такі принципи розподілу та використання прибутку:

- першочергове виконання фінансових зобов'язань перед суспільством в особі держави;
- використання прибутку на матеріальне стимулювання працівників;
- використання прибутку на задоволення соціально-культурних потреб.

Однією з вихідних умов, які визначають методологічні засади розподілу та використання прибутку є необхідність врахування факторів його формування в розрізі аналізу історично сформованих моделей, які наведені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Характеристика факторів формування прибутку, цілей та напрямів його розподілу в умовах командно-адміністративної та ринкової економіки

Порівняльна ознака	Командно-адміністративна економіка	Ринкова економіка
Сутність прибутку	Величина, яка характеризує перевищення доходів над витратами, і наперед запланована вищими органами управління	Основна мета діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, обчислюється як перевищення доходів над витратами, що методологічно визначені в системі бухгалтерського обліку
Фактори формування прибутку	Праця, капітал, наука	Знання, досвід, фінансовий та фізичний капітал, інформація, інновації, ризик, підприємницькі здібності
Мета розподілу	Задовольнити потреби, економічні інтереси кожного працівника і як члена трудового колективу, і як члена територіальної спільноти, і як громадянина	Сформувати умови зростання ринкової вартості підприємства, підвищення добробуту власників підприємства
Суб'єкти розподілу	Трудовий колектив, об'єднання підприємств, відомства, міністерства, держава, суспільство	Вищий менеджмент, акціонери, держава
Способи розподілу	Відсотковий, нормативний	Визначені на основі управлінських рішень
Обов'язкові напрями розподілу прибутку	Обов'язкові платежі до бюджету, а також сплата до банку відсотків за кредит; покриття планових витрат підприємства, погашення довгострокових банківських кредитів; фінансування централізованих капітальних вкладень; відрахування до фондів підприємства	прибуток; - покриття збитків минулих періодів; - виплата дивідендів; - відрахування до резервного фонду

При визначенні напрямів розподілу прибутку домінував нормативний метод, причому нормативи мали однаковий характер для всіх підприємств об'єднання чи галузі [64]. В ринковій економіці прибуток є інструментом управління. Менеджери вищого рівня, власники підприємства або власники переважної частини акцій визначають особливості системи розподілу прибутку в межах відповідного нормативно-правового поля.

Переважає більшість напрямів розподілу прибутку направлені на реалізацію головної мети діяльності суб'єкта господарювання – максимізацію прибутку, збільшення вартості підприємства [42].

Розподіл прибутку впливає на інші процеси у фінансово-господарській діяльності підприємства (рис.1.10).

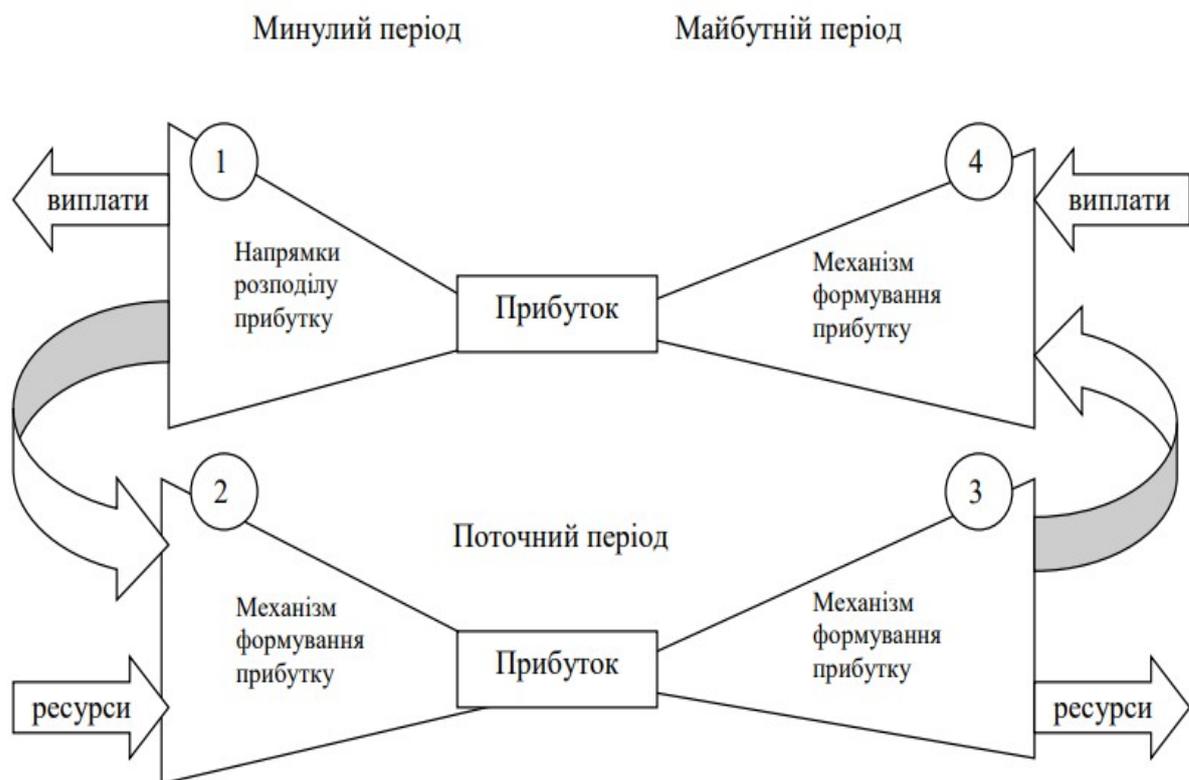

Рисунок 1.10 – Вплив системи розподілу прибутку на результативність підприємства

Під час розподілу чистого прибутку необхідно враховувати фактори зовнішнього та внутрішнього середовища [30].

Фактори впливу на пропорції розподілу чистого прибутку суб'єкта господарювання представлено в таблицях 1.3-1.4.

Таблиця 1.3 – Зовнішні фактори впливу на пропорції розподілу чистого прибутку суб'єкта господарювання

Фактори впливу	Механізм впливу
Зовнішні фактори	
Ринкова норма прибутку на інвестований капітал.	Зростання ринкової норми прибутку на інвестований капітал супроводжується тенденцією до зростання питомої ваги капіталізованої частини прибутку.
Вартість зовнішніх джерел формування інвестиційних ресурсів.	В умовах високої вартості зовнішніх джерел фінансування доцільно використовувати прибуток, і навпаки.
Нормативно-правові обмеження.	Величина резервного капіталу та розмір щорічних відрахувань з чистого прибутку залежить від <u>організаційноправової</u> форми суб'єкта господарювання та закріплена на законодавчому рівні.
Податкова система.	Ставка податку та податкові преференції закріплено на законодавчому рівні.
Темп інфляції.	За умов економічної кризи важливо забезпечити мінімальне рівень капіталізації прибутку, який спрямовується на економічний розвиток підприємства
Рівень конкуренції в галузі.	Забезпечення конкурентних переваг вимагає істотного розширення та відновлення виробничого потенціалу суб'єкта господарювання.
Загальноекономічний стан в країні.	В період зростання економіки відбувається збільшення середньо ринкового рівня прибутку на вкладений капітал, що спричинює зростання частки капіталізованого прибутку
Доступність альтернативних зовнішніх джерел фінансування.	За умов обмеженого доступу до зовнішніх джерел фінансування, чи у випадку коли вартість позикового капіталу вища ніж середньозважена вартість капіталу підприємства, більш ефективним буде нарощування частки прибутку, який використовується для інвестування розвитку виробництва
Стан кон'юнктури ринку продукції підприємства.	Сприятливі ринкові тенденції є стимулом для збільшення капіталізованої частини прибутку і навпаки.

Розподіл чистого прибутку повинно здійснюватися з урахуванням інтересів всіх учасників бізнес-процесу. Тому важливим є оптимальне поєднання основних завдань функції розподілу чистого прибутку (рис. 1.11).

Таблиця 1.4 – Внутрішні фактори впливу на пропорції розподілу чистого прибутку суб'єкта господарювання

Фактори впливу	Механізм впливу
Внутрішні фактори	
сума прибутку.	За наявності невеликого обсягу чистого прибутку, переважна його частина спрямовується на створення обов'язкових резервів, виплату дивідендів за привілейованими акціями та ін.;
наявність високорентабельних інвестиційних проектів.	Інвестиційні проекти за якими внутрішня норма окупності значно перевищує середньозважену ціну інвестованого капіталу та які можуть бути реалізовані за відносно короткий проміжок часу, спричинюють збільшення частки капіталізованого прибутку
необхідність прискореного завершення розпочатих інвестиційних проектів.	Якщо для прискореного завершення розпочатих інвестиційних проектів відсутні інвестиційні ресурси, то необхідно відмовитися від високого рівня споживання прибутків на користь його капіталізації
рівень підприємницького ризику.	Високий рівень підприємницького ризику, який спричинений нестабільністю ринку, низькою конкурентоспроможністю продукції, нераціональною структурою активів, призводить до зростання капіталізованої частки прибутку
поточна платоспроможність.	Низький рівень поточної платоспроможності спричинює до скорочення частки прибутку, що спрямована на споживання
діючі програми участі персоналу у прибутках.	Чим вищий рівень зобов'язань підприємства перед працівниками, тим більшою є частина спожитого прибутку
стадія життєвого циклу підприємства.	На ранніх стадіях життєвого циклу існують більші потреби, які спричинюють більші обсяги інвестицій в розвиток підприємства. На цих етапах, як правило, доступ до зовнішніх джерел фінансування є обмежений, тому збільшується частка капіталізованого прибутку;
дивідендна політика.	Виплата високого рівня дивідендів спричинює збільшення попиту на акції та зростання їх курсу. Це водночас обмежує власні джерела фінансування та ускладнює вирішення завдань перспективного розвитку суб'єкта господарювання. Низький рівень дивідендів призводить до протилежної ситуації, тому товариство повинно вибрати оптимальну дивідендну політику відповідно до конкретних умов його функціонування

Ефективність управління розподілом чистого прибутку підприємства залежить від компетентності управлінського персоналу, якості обліково-аналітичного забезпечення, яке створює інформаційну базу для прийняття ефективних управлінських рішень та виявлення ступеню їх реалізації.

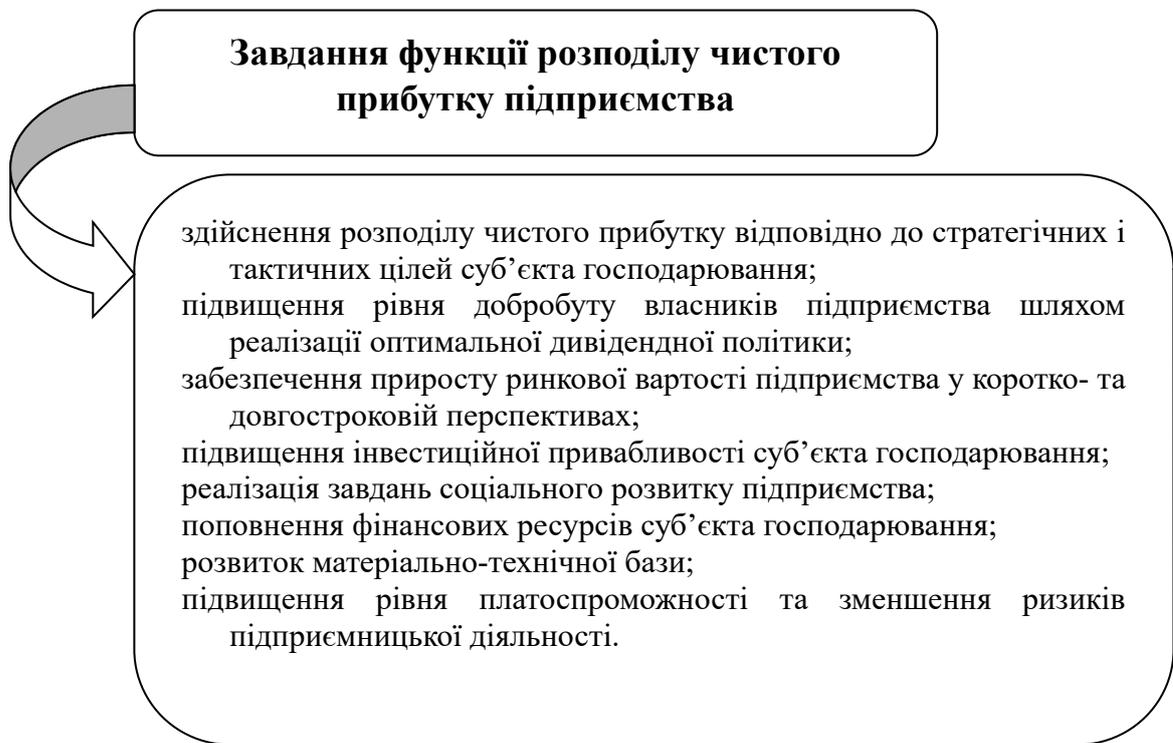

Рисунок 1.11 – Завдання функції розподілу чистого прибутку підприємства

Прибуток – це економічна категорія, яка відображає різницю між доходами та витратами підприємства за певний період часу. Він є одним з основних показників ефективності діяльності підприємства та є головним джерелом його фінансових ресурсів. Прибуток може бути отриманий не тільки в результаті виробничої діяльності, а й завдяки інвестиційній діяльності, продажу майна чи інших активів, а також відсутності витрат, пов'язаних зі сплатою податків або штрафів. Крім того, прибуток є важливим показником для оцінки фінансової стійкості підприємства та може використовуватись для розподілу прибутку між власниками, сплати дивідендів або розвитку підприємства [11].

Висновок до 1 розділу.

У першому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра висвітлені теоретичні основи, пов'язані з формуванням, розподілом та використанням прибутку на підприємстві. Було зазначено, що прибуток є одним з ключових показників діяльності підприємства, а збільшення його обсягу є однією з

основних задач більшості вітчизняних підприємств. Отже, прибуток є предметом управління та виступає джерелом розвитку підприємства.

Проведено дослідження поняття "прибуток", його сутності та різні класифікації. Відзначено, що прибуток є ключовим показником активності підприємств. У розділі розглянуті різні тлумачення терміну "прибуток" від різних економістів та дослідників. Основний висновок полягає в тому, що прибуток є результатом успішної економічної діяльності підприємства і відображає його фінансові досягнення. Цей аспект важливий для розробки стратегій та планування діяльності підприємства з метою забезпечення стабільного та прибуткового функціонування.

Розглянуто принципи розподілу та використання прибутку підприємства. Особлива увага була акцентована на аналізі процесів формування та розподілу прибутку. Оцінка ефективності функціонування підприємства включає в себе визначення його успішності, його внеску в загальний обсяг державного прибутку та рівня прибутку на одиницю ресурсів. Проте слід відзначити, що абсолютний обсяг прибутку сам по собі не надає повної інформації про ефективність управлінської діяльності.

Для оцінки ефективності діяльності важливо провести порівняльний аналіз отриманого прибутку з витратами або активами, витраченими на забезпечення діяльності підприємства. Досягнення фінансового виграшу від використаних ресурсів та рівень прибутковості у процесі формування витрат представляють собою ключові фактори, що впливають на життєдіяльність підприємства..

У наступних розділах кваліфікаційної роботи буде проведена оцінка ефективності процесів формування, розподілу та використання прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Це дозволить визначити основні напрямки покращення системи управління розподілом та використанням прибутку товариства.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО»

2.1. Стан та перспективи розвитку галузі пивоваріння в Україні

В Україні ринок пива визнається перспективним. Такого висновку дійшли навіть незважаючи на спостережену останнім часом тенденцію до скорочення обсягів виробництва та рівня продажів.

Розвиток пивоварної галузі обмежують такі фактори, як закриття з 2014 року заводів на сході країни через проведення військових дій, заборона рекламної діяльності алкогольної продукції, яка набула чинності з 1 липня 2015 року, введення ліцензування на торгівлю пивними напоями, зниження рівня доходів населення та підвищення цін на сировину.

Ключовими проблемами розвитку сучасного ринку пива є висока ціна та якість сировини. Багато українських пивоварень імпортують ячмінь та хміль, оскільки державні аналоги не відповідають міжнародним стандартам якості, що призводить до високої собівартості та ціни продукції.

Наразі, перспективним трендом на пивному ринку України є крафтове пивоваріння, яке характеризується виготовленням пива за авторськими рецептами та обмеженими серіями (рис. 2.1).

Галузь пивоваріння є однією з інноваційних галузей, оскільки виробники активно впроваджують новітні технології та прагнуть до відповідності стандартам.

Згідно з даними Мінстату України, на сьогодні виробництвом пива займається 125 великих і середніх підприємств різних форм власності [100].

Ринок пива в Україні представляє собою сферу галузі із великим потенціалом для експорту.

Рисунок 2.1 – Динаміка розвитку крафтових пивоварень в Україні протягом 2015-2019 років

Пивоварна промисловість сприяє створенню значної кількості робочих місць у сфері роздрібної торгівлі, готельного та ресторанного бізнесу. Ці робочі місця сприяють створенню високої доданої вартості та розширюють податкову базу в місцях їх розташування. Пивоварна галузь має важливе значення, оскільки вона також сприяє формуванню бюджету.

Розвиток української пивоварної сфери відбувається завдяки активній участі великих іноземних підприємств, які займають високі позиції на світовому ринку. Велика частина приватних пивоварень наразі не увійшли на український ринок через відсутність ресурсів для технічного забезпечення та створення власної системи збуту, що призводить до їх низької конкурентоспроможності.

Часто такі підприємства припиняють виробництво пива, стаючи частиною більших корпорацій. Однак цей процес менших виробників дає їм можливість продовжувати розвивати власне виробництво, сприяти економічному зростанню в галузі пивоваріння та забезпечувати робочими місцями для населення.

Крім того, законодавчі нововведення, які стосуються класифікації пива як алкогольного напою, підвищення акцизної ставки, змін умов ліцензування

та реклами, суттєво вплинули на розвиток пивоварної галузі. Ці зміни призвели до зростання регуляторного та податкового тиску на виробників пивоварної продукції та зробили пивоварну діяльність не вигідною.

Сучасними лідерами на вітчизняному ринку пива та конкурентами є наступні компанії (рис. 2.2).

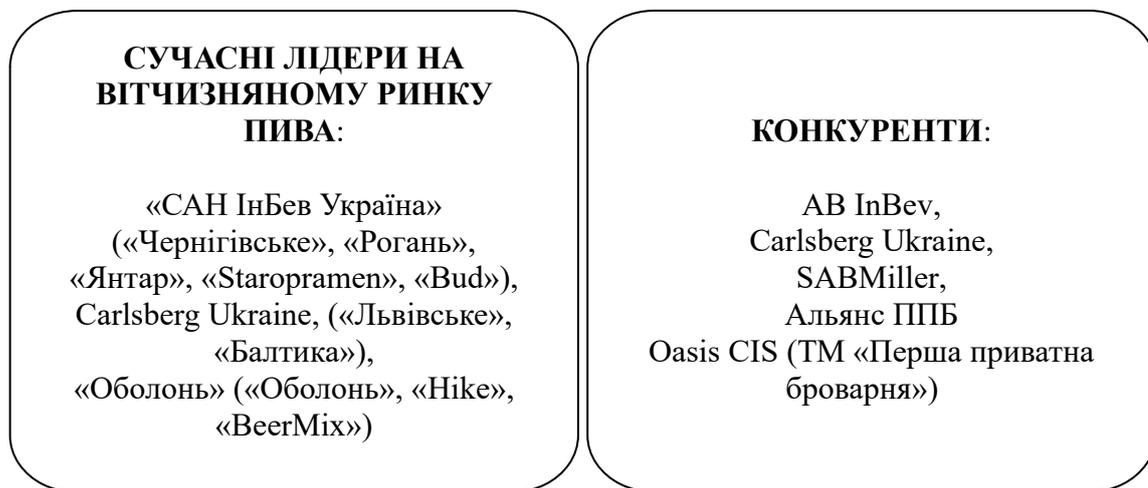

Рисунок 2.2 – Сучасні лідери на вітчизняному ринку пива та конкуренти

Але аналіз обсягів виробництва в період 2008 по 2023 роки показав поступовий занепад галузі (рис. 2.3).

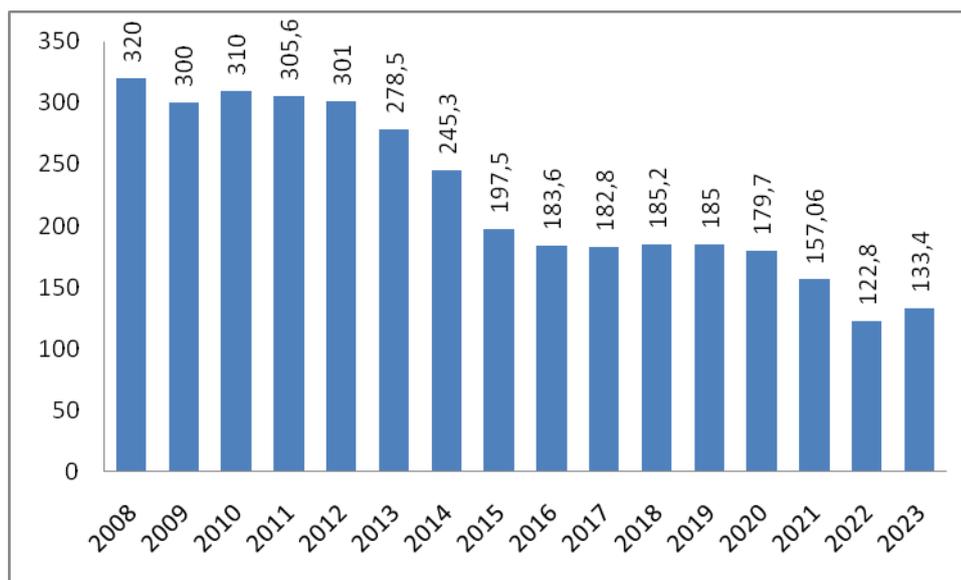

Рисунок 2.3 – Обсяги виробництва пива в Україні у 2008-2023 роки, тис.дал.

В цілому пивна промисловість України грає ключову роль в економіці країни. Ukrainian Business Awards, яка є найпрестижнішою премією України, провела аналіз 20 брендів пива у середньому сегменті в країні та розробила рейтинг найкращих пивних марок [106].

Цей рейтинг включає як всесвітньо відомі бренди, так і місцеві пивоварні, які завоювали популярність на внутрішньому ринку. Під час відбору враховувалися ключові фактори, такі як цінність пропозиції (35%), позитивний імідж (25%), фінансові показники (25%) та громадянська позиція (15%).

На рисунку 2.4 представлено ТОП-10 найкращих пивних марок за думкою споживачів.

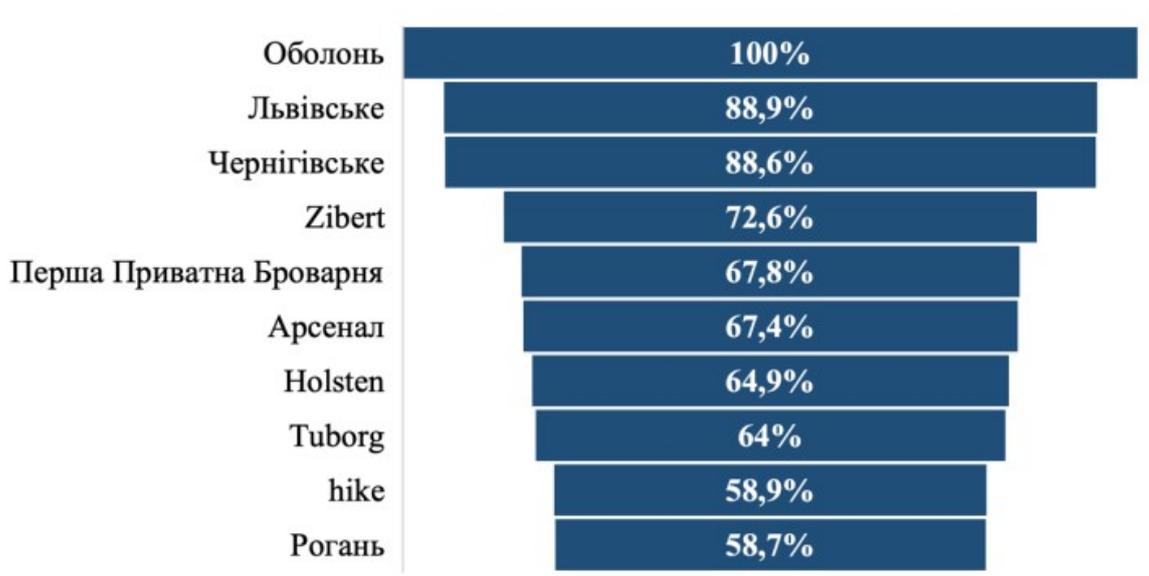

Рисунок 2.4 – Рейтинг топ-10 брендів пива 2023 року (за думкою споживачів)

Щодо динаміки роздрібного продажу пива (рис. 2.5), то обсяги зросли значно у 2019 році до 73,5 млн дал.

Це пояснюється тим, що серед українців пиво є найбільш популярним напоєм. Однак поширення COVID-19 з 2020 року призвело до зменшення обсягів виробництва та продажу пива в Україні.

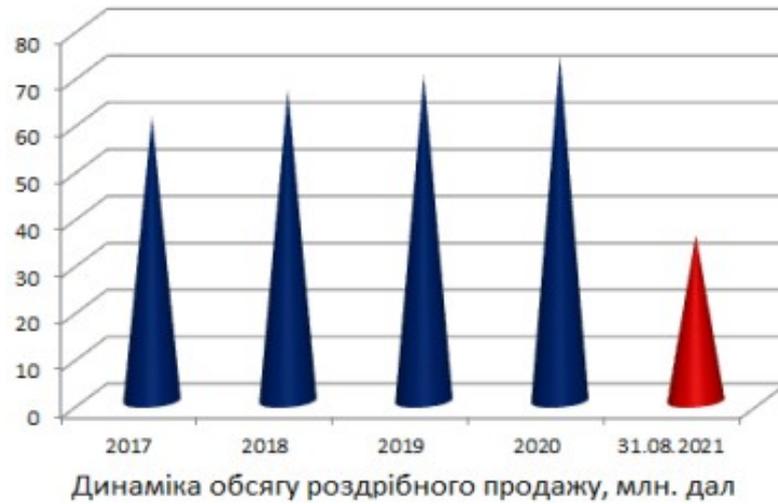

Рисунок 2.5 – Динаміка обсягу роздрібного продажу пива за 2017–2021 роки

Однак це не вплинуло на вподобання українців. Так, у 2021 році пиво (53%) та вино (47%) залишаються найбільш популярними алкогольними напоями серед опитаних українців (рис. 2.6) [114].

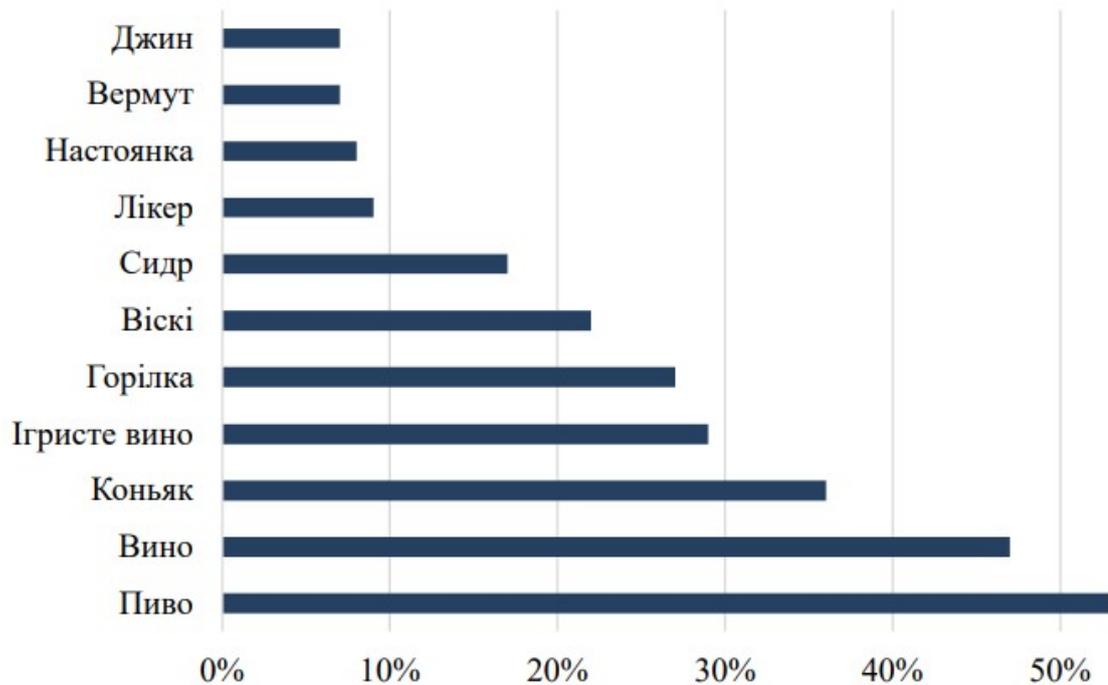

Рисунок 2.6 – Вподобання українських споживачів щодо вибору алкогольного напою

Серед усіх алкогольних продуктів пиво посідає перше місце [98]. Пивні напої в Україні споживають близько 61% населення. З них на чоловічу частину населення припадає 76 % та, відповідно, 24 % – на жіночу.

Така тенденція залишається актуальною й у залежності від вікових груп, хоча загалом цільова аудиторія споживачів напою є молодшою. Приблизно 71% людей у віці від 21 до 29 років входять до категорії споживачів пива. У той же час до більш консервативної групи споживачів можна віднести населення у віці 50-59 років, кількість якої становить лише 3%. Пиво в Україні користується попитом у всіх вікових групах, незалежно від рівня матеріального забезпечення (рис.2.7).

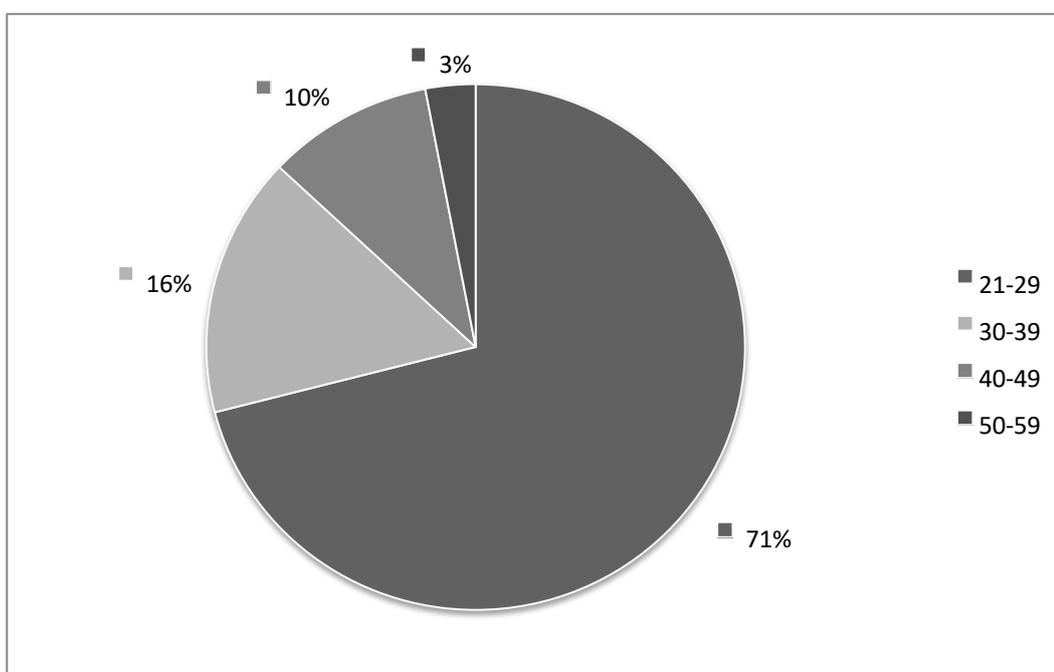

Рисунок 2.7 – Вікова структура споживання пивних напоїв в Україні

Вступ України в ЄС сприяє розробці стратегій розвитку пивного ринку, враховуючи особливості союзу. Серед 28 країн, що входять до ЄС, можна виділити 4 групи країн за обсягами виробництва пива. Великі виробники пива, такі як Великобританія та Німеччина, мають обсяги виробництва понад 3000 млн. дал. щорічно. До великих виробників відносяться Польща, Іспанія, Нідерланди, Італія, Чехія, Румунія, Бельгія, Франція, обсяги виробництва яких коливаються від 1000 млн. дал. до 3000 млн. дал. Середні виробники,

такі як Австрія, Португалія, Угорщина, Данія, Болгарія, мають обсяги виробництва від 500 млн. дал. до 1000 млн. дал. Малі виробники, до яких відносяться Греція, Норвегія, Швеція, Фінляндія, Естонія, Латвія, Литва, Словаччина, Хорватія, мають обсяги виробництва до 500 млн. дал.

У виробництві пива обсяги України можна віднести до найменшої групи країн, де виробництво становить менше 500 млн. дал. на рік. У цій групі найбільш близькими до українського ринку пива є Норвегія, Литва, Словаччина та Хорватія. Особливо Словаччина, яка має прикордонний статус із Україною, спільну систему фінансових інструментів і подібну чисельність населення. Динаміка розвитку пивного ринку цих країн у період від 2008 до 2022 року включно представлена на рисунку 2.8.

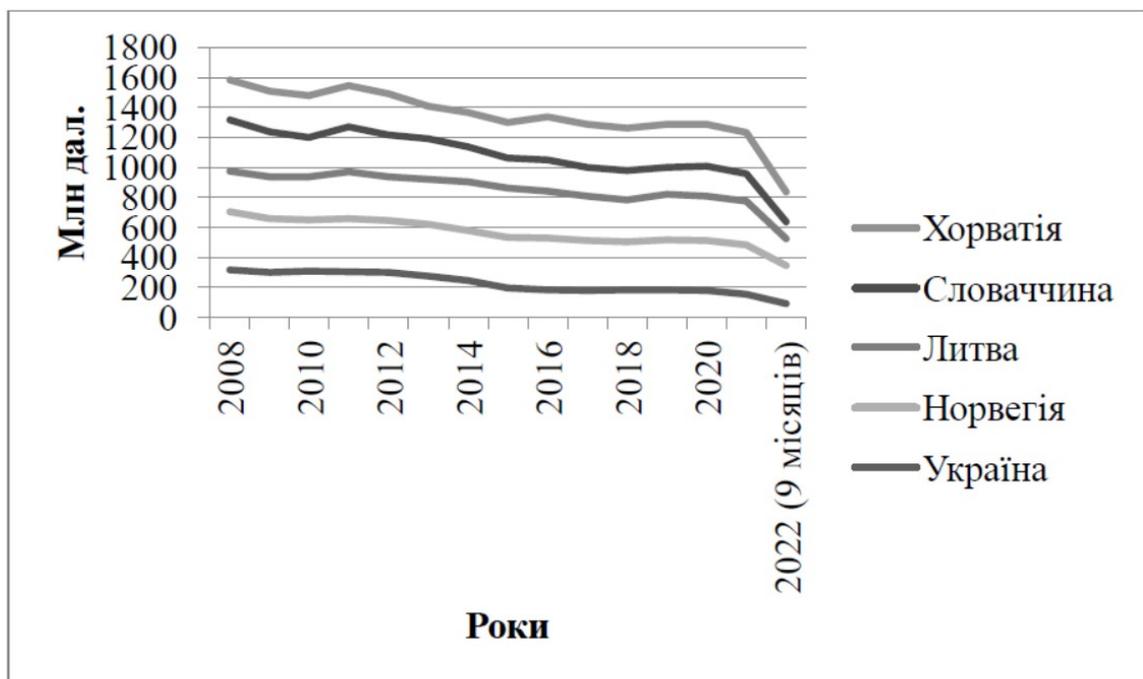

Рисунок 2.8 – Обсяг виробництва пива за 2008–2022 рр. (млн дал.) у країнах Європи

Загальний хід розвитку пивного ринку України, Норвегії, Словаччини та Хорватії в період з 2008 по 2022 роки свідчить про сталу тенденцію до зменшення обсягів виробництва. Навіть при збільшенні обсягів виробництва пива в Литві у період з 2014 по 2022 роки, загальна динаміка пивного ринку

країн Європейського Союзу четвертої групи (з виробництвом до 500 млн. дал. на рік) характеризується зменшенням виробництва протягом розглянутого періоду з 2008 по 2022 рік. У той час обсяги виробництва пива в країнах ЄС залишались стабільними протягом останнього десятиріччя з невеликими коливаннями, досягаючи 40 млрд. дал.

Світове виробництво пива відновлювалося після пандемії. Станом на 2022 рік обсяги вже майже досягли рівня, що був до коронавірусу. Протягом останніх трьох років лідерами з виробництва пива у всьому світі залишаються Бразилія, Китай, США. Працюють на внутрішньому ринку головним чином Китай та Бразилія, тоді як у 2022 році Мексика стала лідером з експорту.

Через повномасштабне вторгнення росії у 2022 році українські виробники знизили обсяги виробництва. Цьому сприяло і мораторій на продаж алкогольних на слабоалкогольних напоїв на початку війни (рис. 2.9).

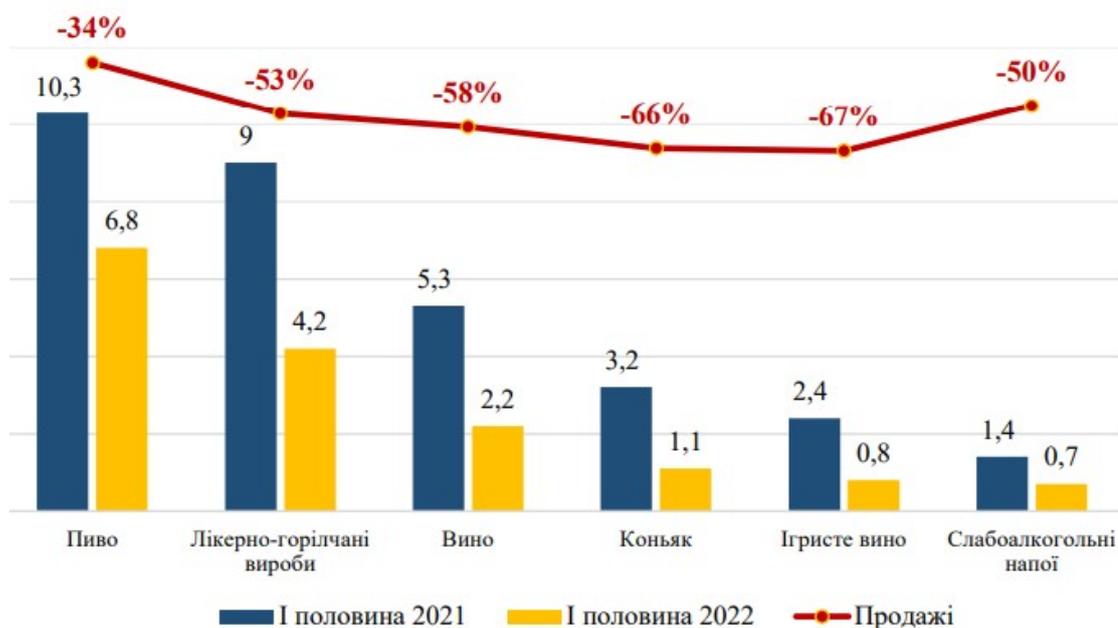

Рисунок 2.9 – Динаміка споживання алкогольних напоїв у січні-червні 2021 – 2022 рр., млрд грн.

Основними імпортерами українського пива були Молдова – \$6,41 млн (33,01%), Китай – \$3,42 млн (17,59%), Литва – \$2,37 млн (12,22%). Ці країни дали Україні 62,82% виручки від експорту всього пива (рис. 2.10) [101].

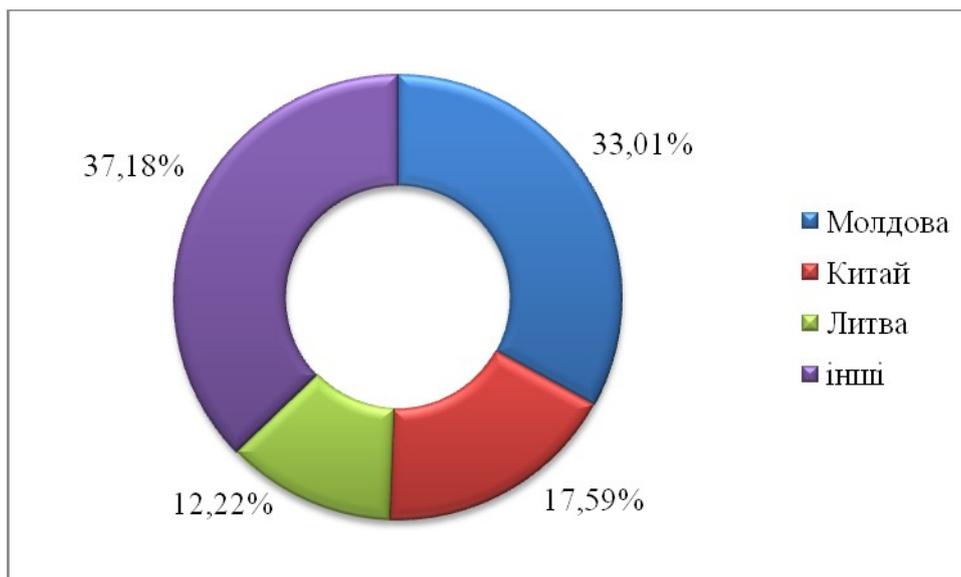

Рисунок 2.10 – Основні імпортери українського пива

У 2022 році відправлено експорт пива українських виробників склав 48,84 тис. тонн на загальну суму \$17,95 млн. У 2021 році даний показник становив 121,59 тис. тонн на загальну суму \$42,43 млн, у 2020 році – 143,92 тис. тонн на загальну суму \$44,96 млн (рис. 2.11).

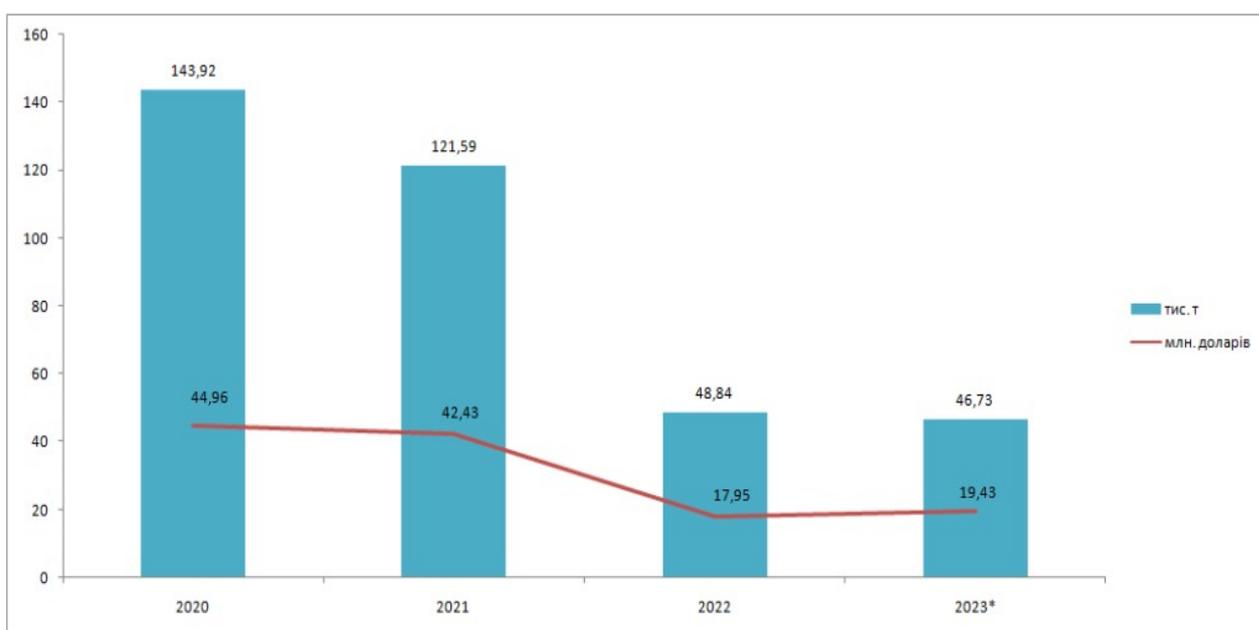

Рисунок 2.11 – Експорт пива у 2020-2023 роках (* 9 місяців 2023 року)

Наразі головними тенденціями розвитку ринку пива у світі є (рис. 2.12) [105].

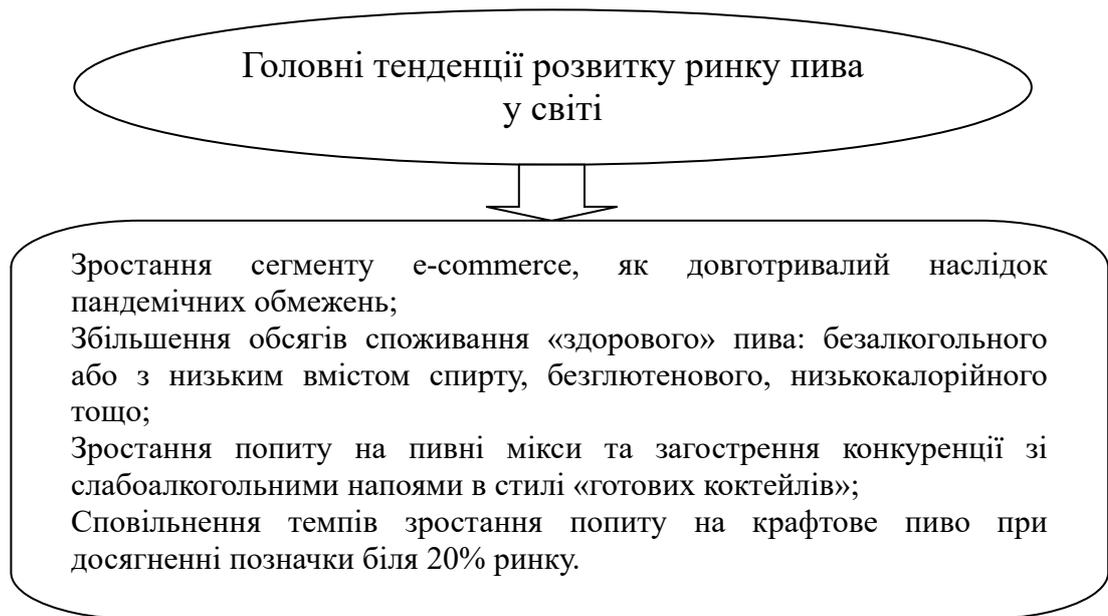

Рисунок 2.12 – Головні тенденції розвитку ринку пива у світі

Експертами було проведено опитування, в якому взяли участь особи віком від 18 до 50+ років. Метою стало визначення споживчих уподобань серед українців. В ньому взяло участь 104 респонденти. Учасники опитування оцінили зміни в споживанні пива протягом останніх 5 років наступним чином (рис. 2.13).

Рисунок 2.13 – Зміни в споживанні пива протягом 2018-2022 років

Результати опитування показали, що класичні світле і темне види пива є найбільш популярні серед масового виробництва. Жінки частіше, ніж чоловіки, віддають перевагу ароматизованим та експериментальним сортам.

На 2023 рік основними завданнями ринку пива в Україні було відновлення виробництва та логістика [105].

На жовтень 2023 року виробництво пива збільшилося на 11,3% порівняно з жовтнем 2022 року, але ще не досягло довоєнного рівня. Ця динаміка також вплинула на співвідношення експорту та імпорту пива. Раніше у структурі зовнішньоекономічної діяльності переважав експорт, але тепер імпорт став пріоритетним.

У 2018 році співвідношення імпорту та експорту становило 1:3, в 2021 році експорт переважав лише в 1,5 рази, але в 2022 році та за перше півріччя 2023 року імпорт переважає.

Найбільші українські виробники пива – Оболонь, Карлсберг Україна та АбінБев Ефес Україна - залишаються лідерами у 2023 році. Проте, в 2022 році їхня сумарна частка на ринку скоротилась з приблизно 80% до 67% за результатами першого півріччя 2023 року [105].

Основними тенденціями розвитку українського ринку пива у 2023 році стали (рис. 2.14) [105].

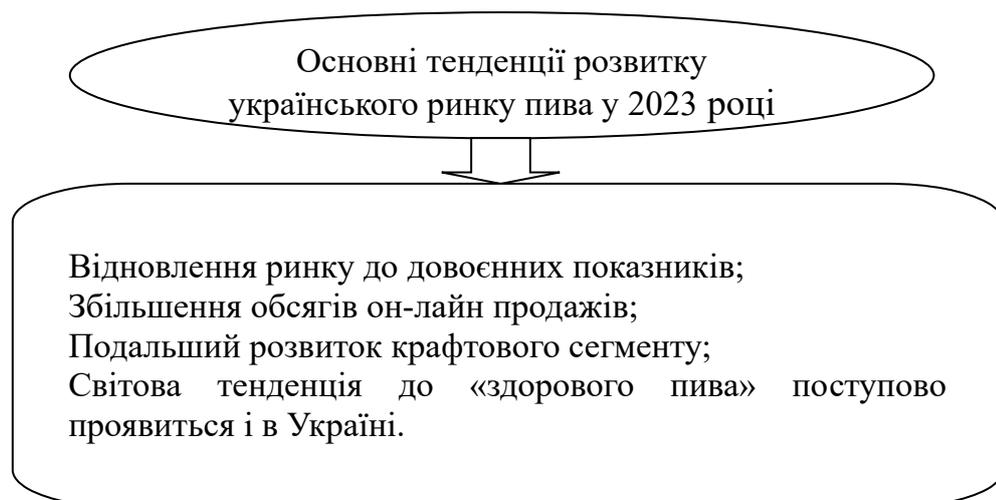

Рисунок 2.14 – Основні тенденції розвитку українського ринку пива у 2023 році

Розвиток пивоварної галузі та її ефективність обумовлені впровадженням державної політики України та внесенням законодавчих змін, спрямованих, зокрема, на спрощення управління господарською діяльністю, підвищення рівня зайнятості та соціального захисту працівників у цьому сегменті економіки.

Перспективи розвитку українського ринку пива у великій мірі також залежать від рівня купівельної спроможності населення. Важливим є впровадження сучасних енергозберігаючих технологій у виробництво. Це може забезпечити зниження собівартості продукції. Розширення асортименту шляхом створення та виробництва нових сортів пива теж підвищить конкурентоспроможність підприємств..

На фоні закриття виробничих майданчиків та існування олігополії на ринку, скороченні обсягів виробництва національні галузь пивоваріння має перспективи розвитку [104].

Серед цих перспектив можна відзначити: виробництво пивної продукції із обов'язковим дотриманням європейських стандартів, що сприятиме збільшенню експорту пива до країн Європейського Союзу; розвиток крафтових пивоварень.

2.2. Організаційно-правові основи функціонування підприємства

Об'єктом даної кваліфікаційної роботи бакалавра було обрано Приватне акціонерне товариство «Фірма «Полтавпиво». Товариство представляє собою юридичну особу, яка була створена у 1992 році внаслідок приватизації державного майна орендного Полтавського пивзаводу [108]. Товариства розташоване за адресою: 36008, м. Полтава, вул. Європейська, 160. Метою діяльності товариства є отримання прибутку через здійснення виробничої, комерційної, посередницької та інших видів діяльності відповідно до чинного законодавства та статуту підприємства [108]. Діяльність підприємства регулюється Статутом та відповідає нормативно-правовим актам, які регулюють підприємницьку діяльність в Україні. У

відповідності із Статутом основними видами діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» є (рис. 2.15):

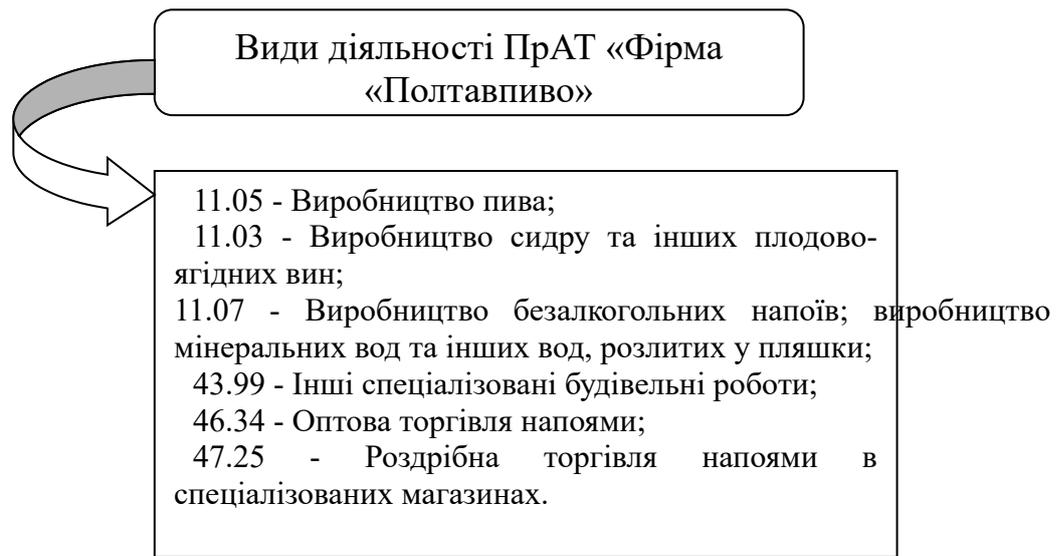
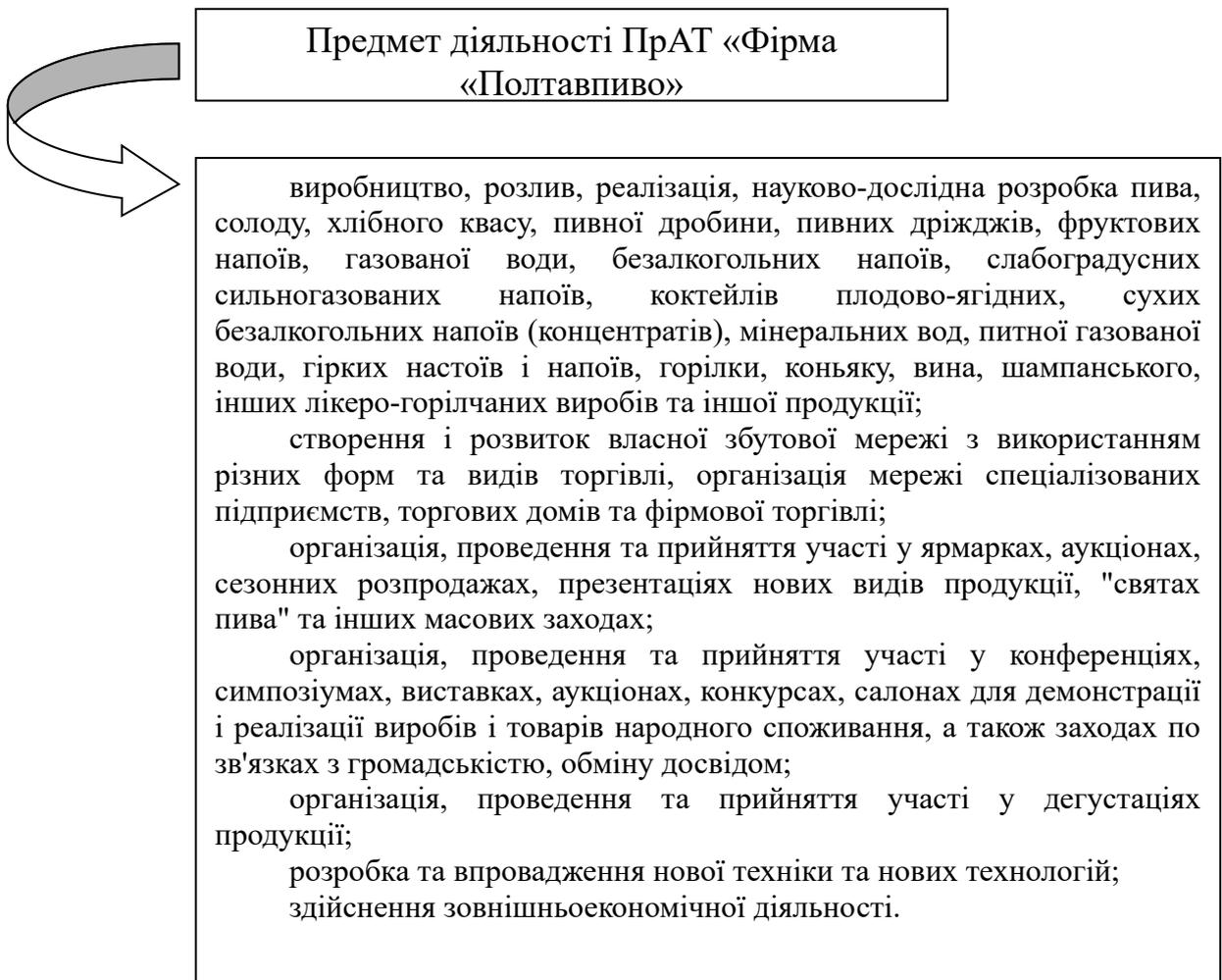

Рисунок 2.15 – Види діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Предметом діяльності Товариства є (рис. 2.16):

пусконаладження і випробування
Рисунок 2.16 – Предмет діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»
Перспективи розвитку Товариства є (рис. 2.17):

10. Проектування установок пожежогасіння, пожежної сигналізації, протидимового захисту, систем сповіщення та управління

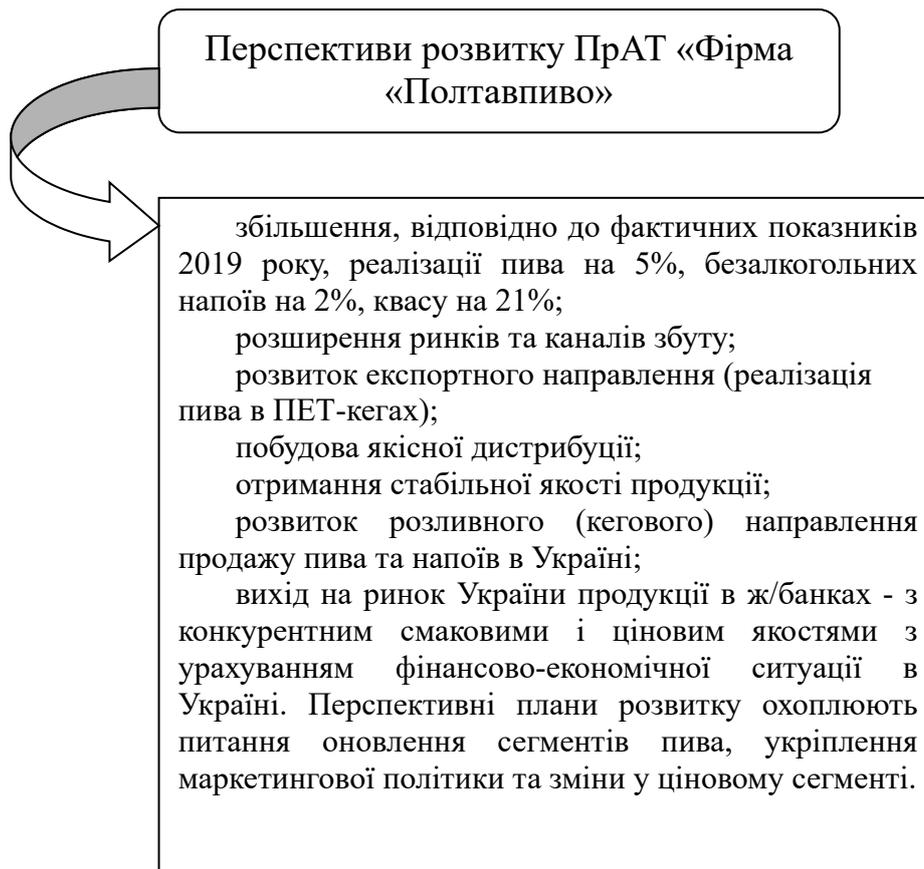

Рисунок 2.17 – Перспективи розвитку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Асортимент продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» оновлюється. На обсяги виробництва впливає сезонність. Так, споживання пива зростає у літній період, а квас виробляється лише влітку.

Проаналізуємо обсяги реалізації та виробництва продукції товариства за три досліджуваних роки. Спочатку дослідимо динаміку обсягів виробництва та реалізації у вартісних показниках.

Аналіз проведемо за основними асортиментними групами: пиво, безалкогольні напої, інше. У групу «інше» увійшли інші напої, відходи від залишків пивоваріння тощо.

Обсяги реалізації продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки (у вартісних показниках) представлено в таблиці А.2 (Додаток А).

У 2020-2023 роках пиво було основним видом продукції ПрАТ «Фірма

«Полтавпиво». Динаміка обсягів реалізованої продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки представлено на рисунку 2.18.

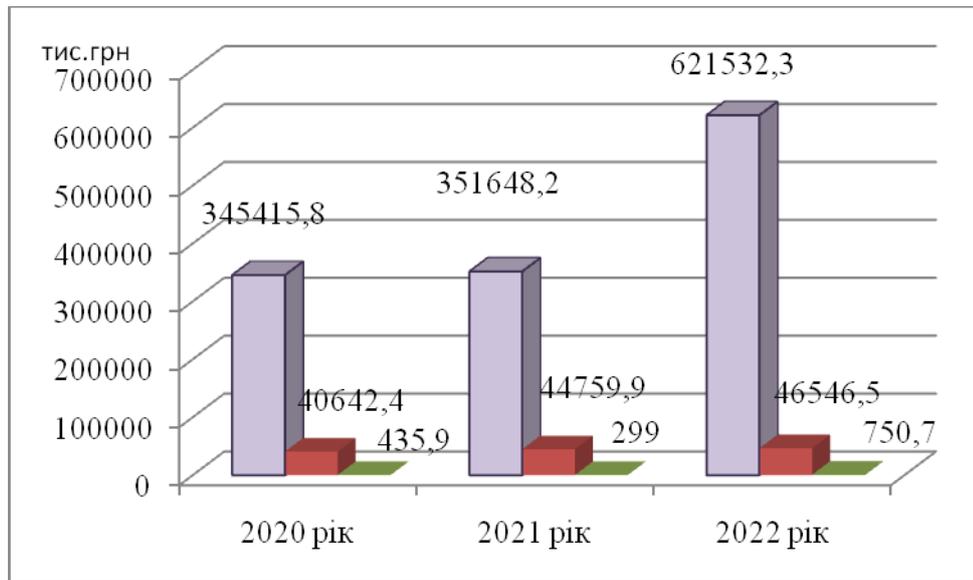
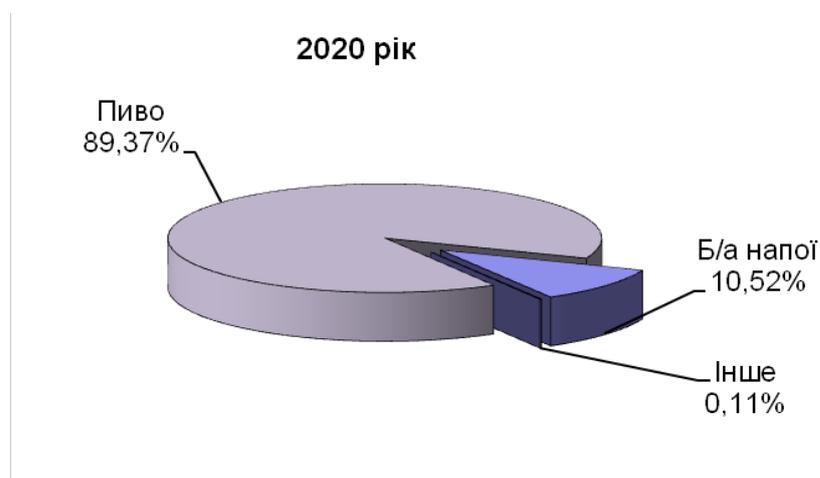

Рисунок 2.18 – Динаміка реалізації продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Протягом трьох років спостерігається зростання обсягів реалізації за всіма асортиментними групами. Структура обсягів реалізованої продукції за асортиментними групами у вартісних показниках на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки зображена графічно на рисунку 2.19.

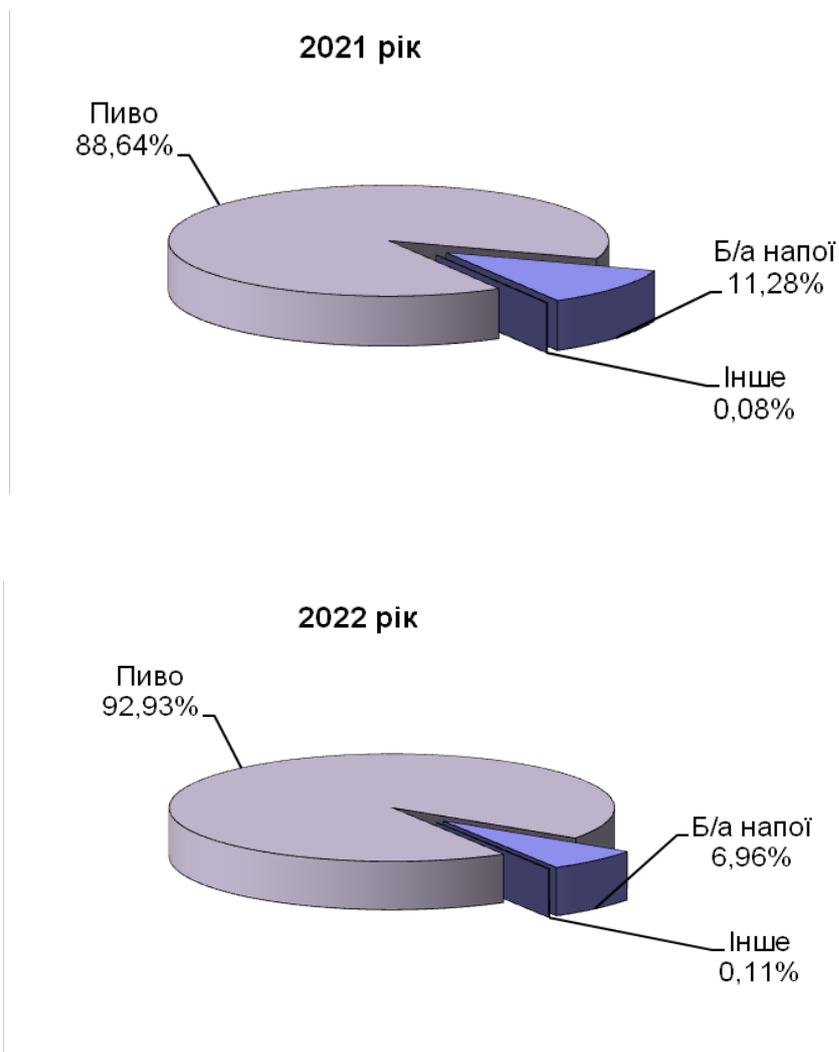

Рисунок 2.19 – Структура обсягів реалізованої продукції за асортиментними групами на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки, (у вартісних показниках)

Можемо відмітити несуттєві зміни у бік збільшення у 2022 році частки пива з 89,37% до 92,93%, і відповідному зменшенні частки безалкогольних напоїв з 10,52% до 6,96%.

Для більш об'єктивного аналізу проаналізуємо динаміку реалізації основних видів продукції у натуральних показниках (табл. А.3).

У 2022 році було реалізовано пива 4141,3 тис.дал, що більше на 1553,5 тис.дал у порівнянні із 2021 роком та на 1499,7 тис.дал – у порівнянні із 2020 роком. Динаміка реалізації напоїв безалкогольних характеризується спадом за три роки на 222,17 тис.дал (рис. 2.20).

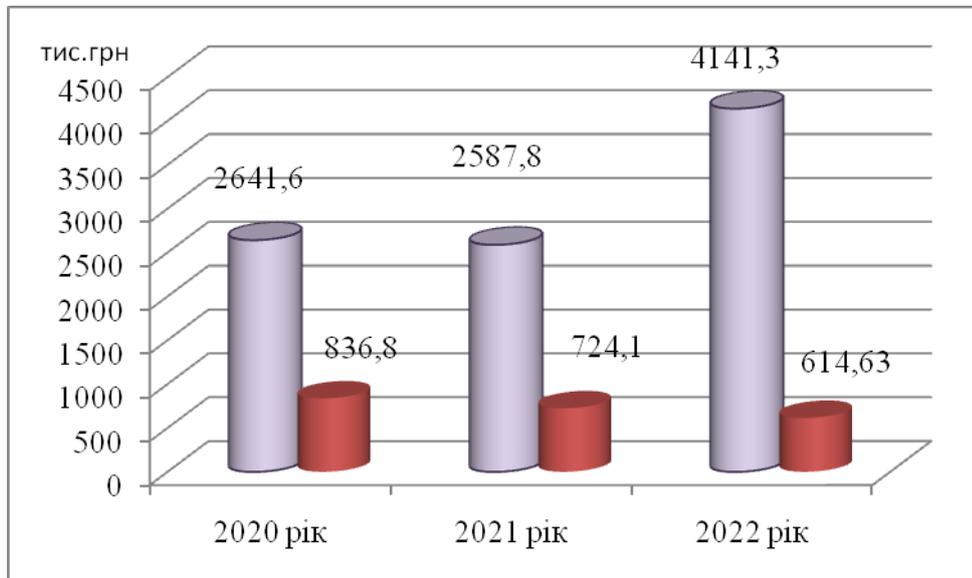
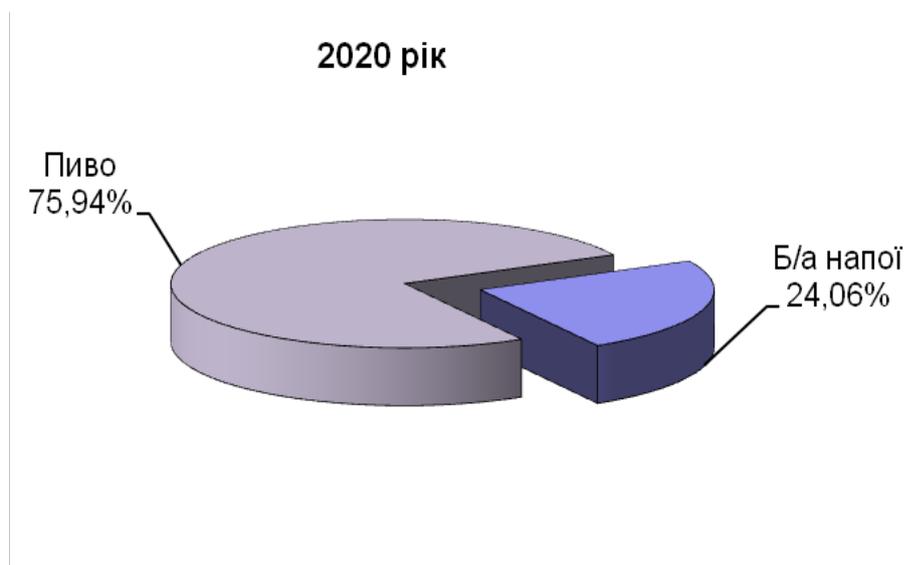

Рисунок 2.20 – Динаміка обсягів реалізації основних видів продукції у натуральних показниках ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Аналіз обсягів реалізованої продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки показав, що це відбувається не через зростання цін на продукцію, а і за рахунок нарощування потужностей підприємства. Це свідчить про ефективну діяльність та раціональне використання ресурсів. Розглянемо динаміку обсягів реалізованої продукції підприємства у натуральних показниках в структурі (рис. 2.21).

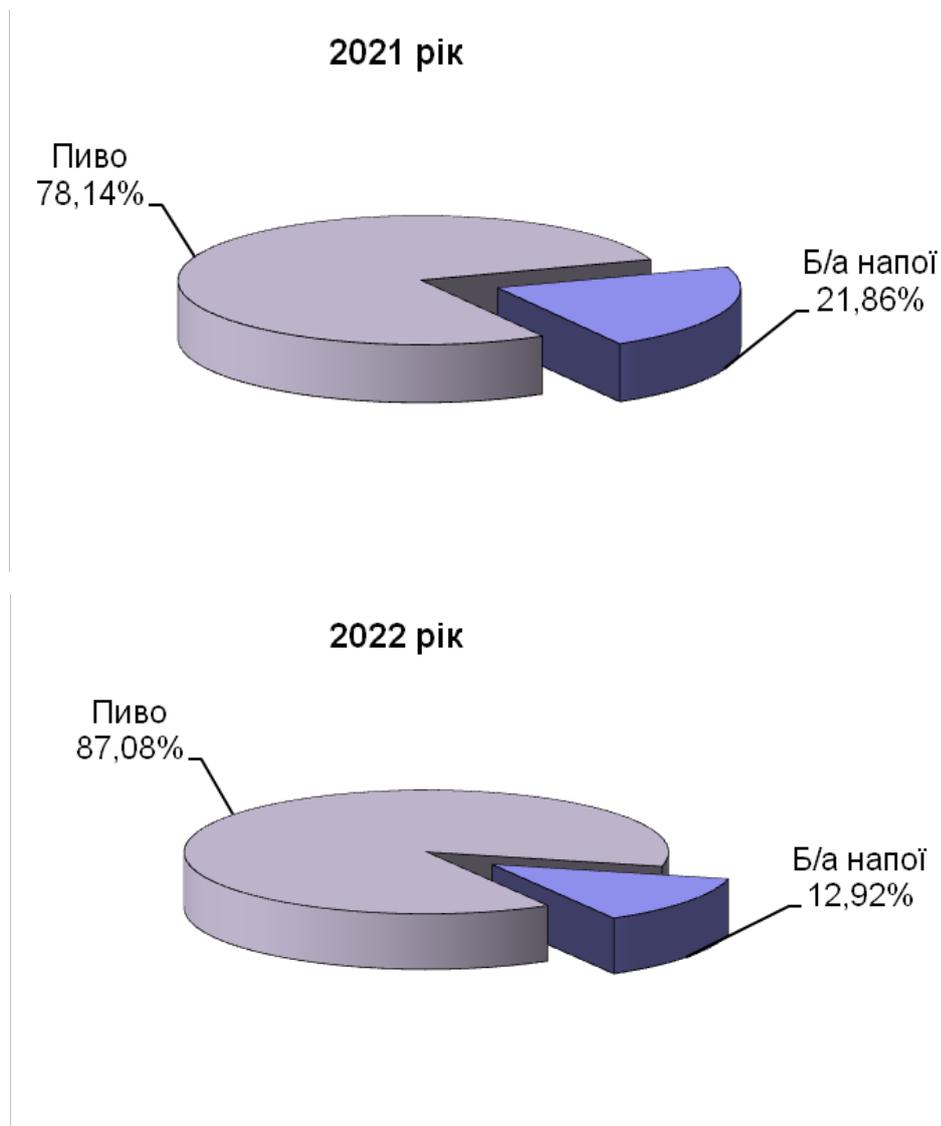

Рисунок 2.21 – Структура обсягів реалізованої продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки у натуральних показниках

Динаміка структури обсягів реалізованої продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки у натуральних показниках така ж як і у вартісних. Відмічається зростання частки пива з 75,94% до 87,08%.

Тепер проаналізуємо динаміку обсягів виробництва продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки у вартісних показниках (табл. А.3) і натуральних (табл. А.4).

У 2020-2023 роках пиво було також основним видом виробленої продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» (рис. 2.22).

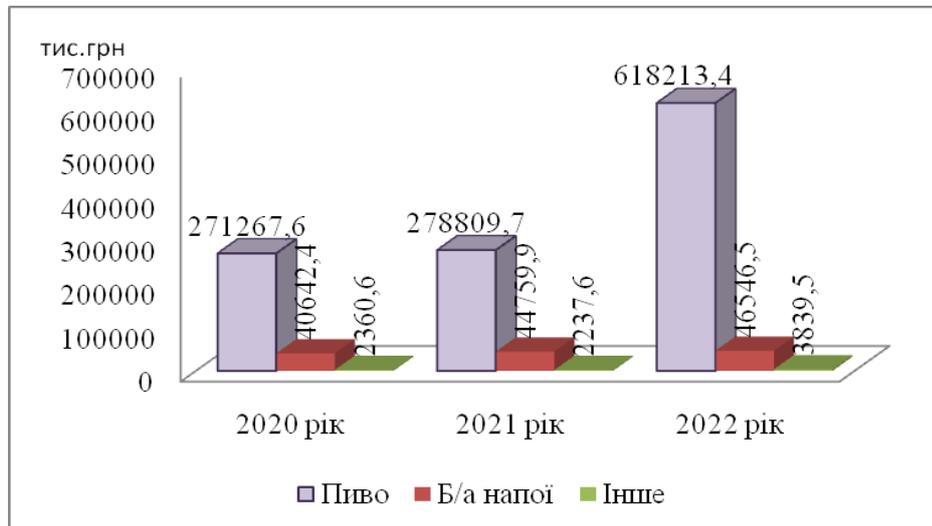
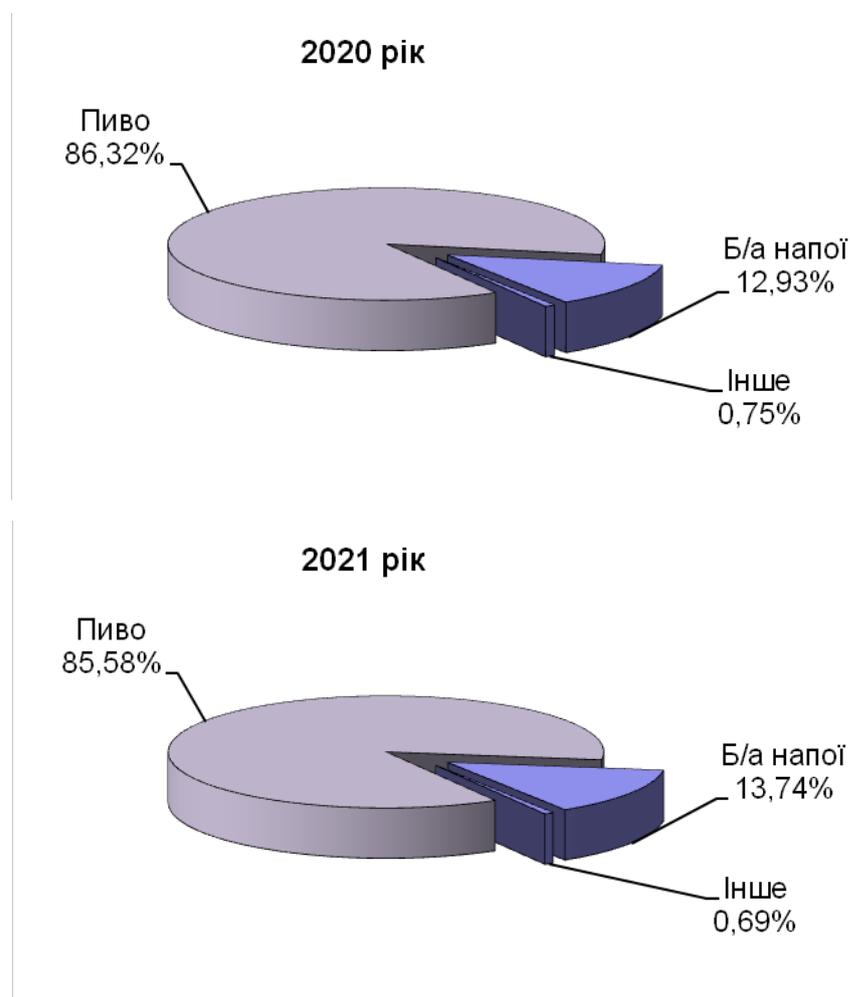

Рисунок 2.22 – Динаміка виробництва продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Протягом трьох років спостерігається зростання обсягів виробництва за всіма номенклатурними групами. Структура обсягів реалізованої продукції за видами продукції згідно з номенклатурою у вартісних показниках на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки представлено на рисунку 2.23.

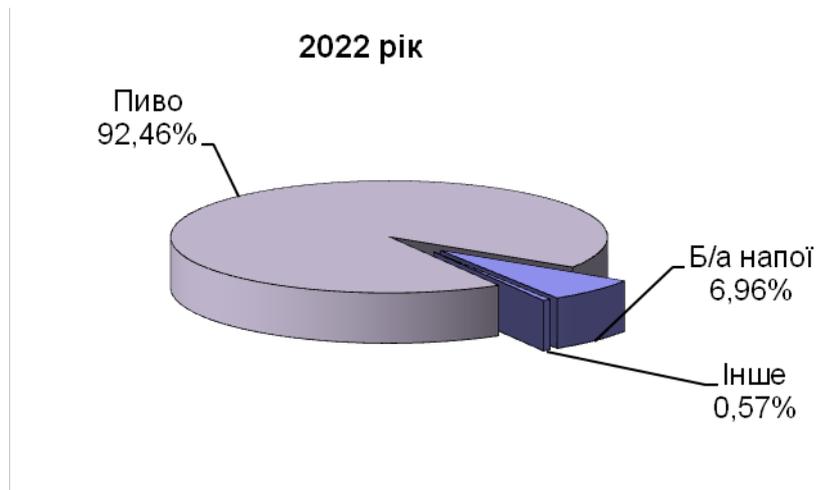

Рисунок 2.23 – Структура обсягів виробництва продукції за асортиментними групами на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки, (у вартісних показниках)

Можемо відмітити зміни у бік збільшення частки пива у 2022 році з 86,32% до 92,46%, і відповідному зменшенні частки безалкогольних напоїв з 13,74% до 6,96%. Проаналізуємо динаміку виробництва основних видів продукції у натуральних показниках (табл. А.5 Додатку А).

У 2022 році було реалізовано пива 4157 тис.дал, що більше на 1564,3 тис.дал у порівнянні із 2021 роком та на 1494,3 тис.дал – у порівнянні із 2020 роком. Динаміка виробництва напоїв безалкогольних характеризується поступовим зниженням обсягів протягом трьох років (рис. 2.24).

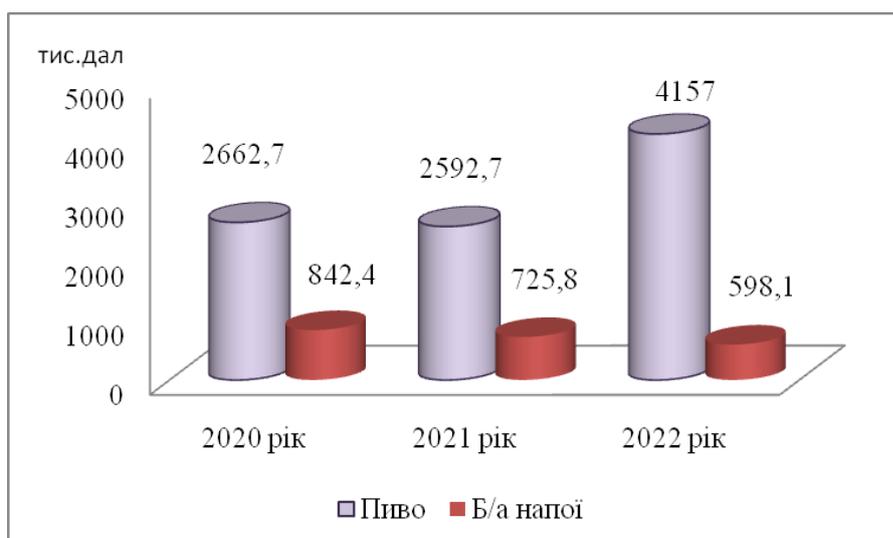

Рисунок 2.24 – Динаміка обсягів виробництва основних видів продукції у натуральних показниках ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Отже, аналіз обсягів виробництва продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки показав, що зростання вартості виробленої продукції характеризується не зростанням цін на продукцію, а нарощуванням потужностей підприємства. Це також свідчить про ефективну діяльність та раціональне використання ресурсів. Розглянемо динаміку обсягів виробництва продукції підприємства у натуральних показниках в структурі (рис. 2.25).

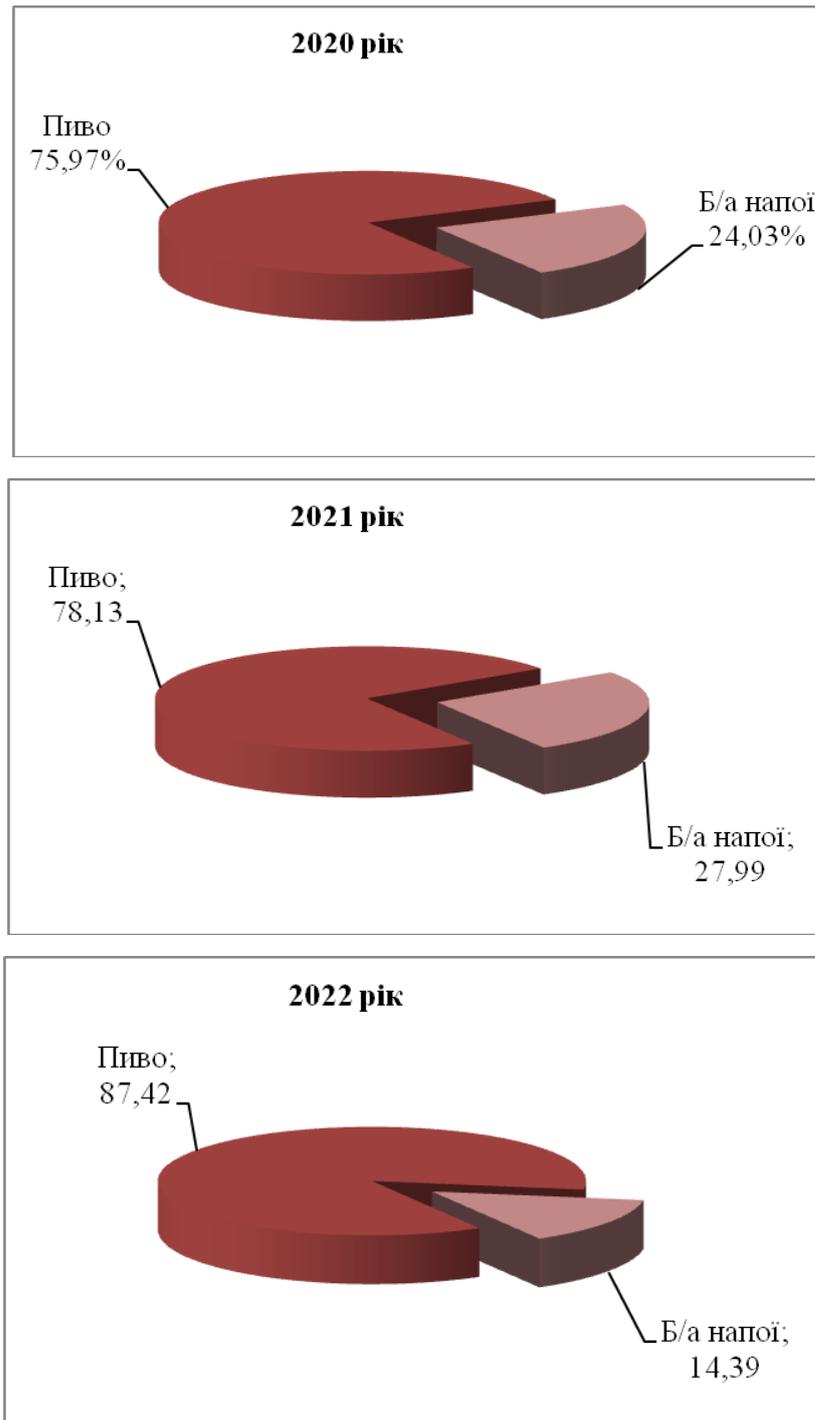

Рисунок 2.25 – Структура обсягів виробництва продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки у натуральних показниках

Динаміка структури обсягів виробництва продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки у натуральних показниках показує також зростання частки пива з 75,97% до 87,42%.

Отже, можна зробити висновок, що ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» приділяє велику увагу аналізу асортименту своєї продукції та потребам споживачів. Саме ці заходи та аналіз конкурентного середовища дозволяють товариству нарощувати свої потужності і бути впевненим, що продукція, що вироблена, буде реалізована у повному обсязі.

Організаційна структура управління ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» представлена на рисунку 2.26.

Товариство має лінійно-функціональну структуру управління.

Лінійно-функціональний (комбінований) тип організаційної структури повинен усувати недоліки окремого лінійного та функціонального типів структур управління, зокрема таких: функціональні ланки позбавлені права безпосереднього впливу на виконавців; вони готують рішення для лінійного керівника, який здійснює прямий адміністративний вплив на виконавців. При лінійно-функціональній структурі управління має переваги лінійна організація, але чим вищий рівень управління, тим більшу роль відіграє функціональне управління. Якщо в межах управління дільницею його роль незначна, то в масштабах управління підприємством роль функціональних органів зростає.

Управління ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» та контроль за його діяльністю здійснюють його органи і посадові особи, перелік та обсяг повноважень яких встановлені статутом та внутрішніми документами.

Органами управління та контролю у товаристві є:

- загальні збори акціонерів, як вищий орган управління;
- наглядова рада, як наглядовий орган товариства;
- генеральний директор, як виконавчий орган товариства, який підзвітний загальним зборам акціонерів і наглядовій раді та організує виконання їх рішень;
- ревізійна комісія.

Головним керівником підприємства є генеральний директор, який, серед інших обов'язків, визначає, формулює, планує, здійснює та координує всі аспекти діяльності підприємства. Функціональні підрозділи виконують технічну підготовку виробництва, розглядають варіанти вирішення питань, пов'язаних з управлінням виробничим процесом, і вивільняють лінійних керівників від планування, фінансових розрахунків та інших завдань.

Виробнича структура ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» представлена на рисунку 2.27.

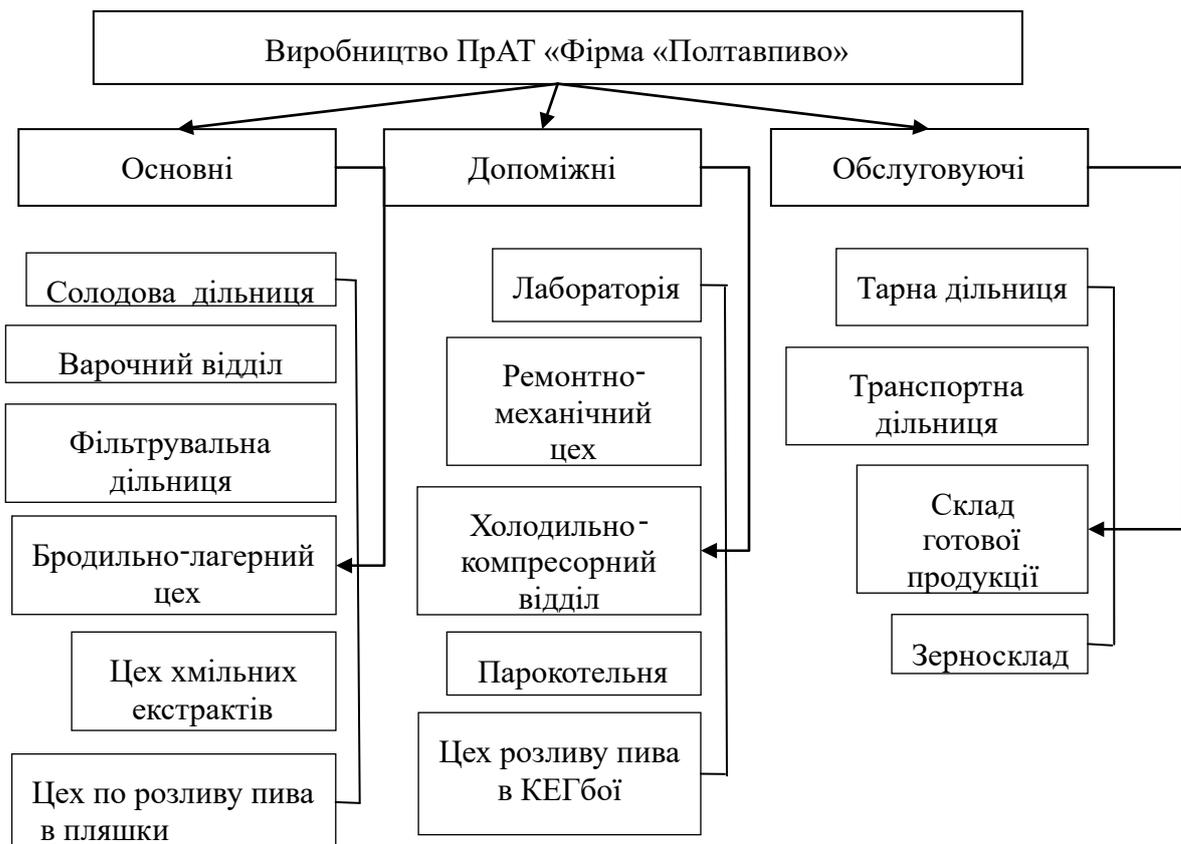

Рисунок 2.27 – Виробнича структура ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Виробнича організація даного підрозділу включає в себе різні структури, такі як цехи основного виробництва, допоміжні служби та обслуговуючі підрозділи. До складу основного виробництва входять: солодова секція, варильний відділ, фільтрувальна дільниця, бродильно-лагерний відділ, цех розливу пива в пляшки, цех розливу пива в КЕГ-бочки, а також цех хмільних екстрактів. До допоміжних цехів відносяться: лабораторія, ремонтно-механічний цех, відділ холодильників і компресорів,

парокотельня. До обслуговуючого господарства віднесено: тарну ділянку, транспортну секцію, склад готової продукції та зерносклад. Отже, структура управління та виробнича організація підприємства забезпечують ефективну виробничу діяльність та управлінські процеси.

2.3. Аналіз економічних та фінансових показників діяльності товариства

Розрахунок основних економічних та фінансових показників діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» проводився на основі фінансової та статистичної звітності за 2020-2022 роки (табл.А.6 Додатку А).

На ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2022 році середня вартість сукупного капіталу становила 373211,50 тис.грн, що більше на 47,72% ніж у 2020 році та на 15,53% – ніж у 2021 році (рис. 2.28).

Динаміку сукупного капіталу розглянемо разом із власним. Як видно з рисунку 2.20 динаміка власного капіталу зростаюча. За період 2020-2022 роки зростання власного капіталу становило 62,58%.

Зростання власного капіталу збільшує автономію ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Зменшення частки позикового капіталу свідчить про фінансову незалежність підприємства.

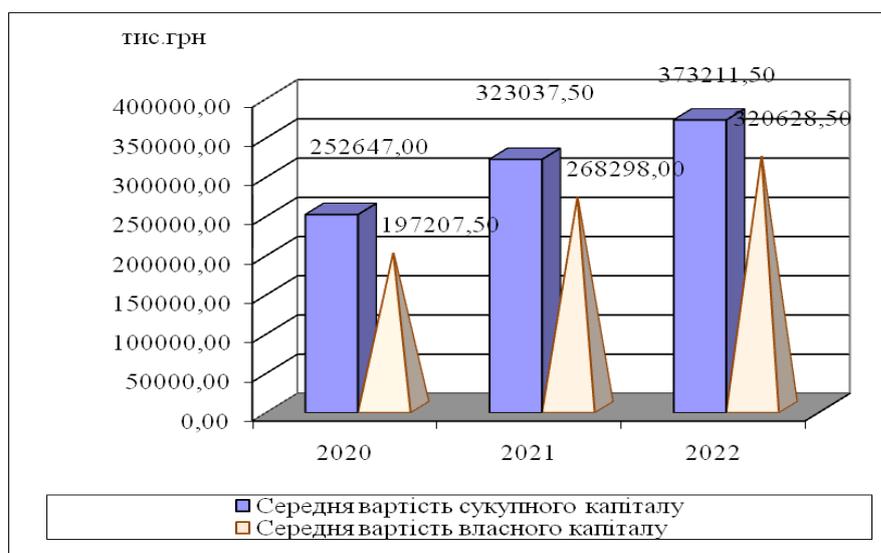

Рисунок 2.28 – Динаміка власного та сукупного капіталу

Середня вартість основних засобів у 2022 році зросла на 1,86% порівняно із 2020 роком та становила 223906 тис.грн (рис. 2.29). На ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» відбувається процес оновлення основних фондів. Але відмічається суттєве зростання рівня зносу на кінець 2022 року на 89,48% порівняно із 2020 роком.

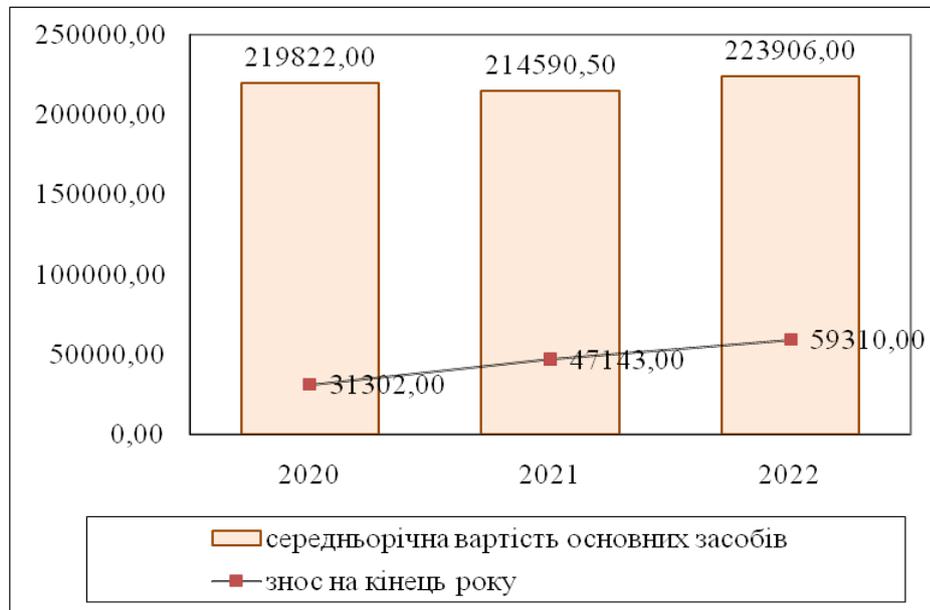

Рисунок 2.29 – Динаміка середньорічної вартості основних засобів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» та зносу на кінець року за 2020-2022 роки, тис.грн

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2022 році мало нематеріальних активів середньою вартістю 3134 тис.грн. Протягом 2020-2022 років маємо зростання на 4,02%.

Дебіторська заборгованість у 2022 році зросла на 51,64% порівняно з 2020 роком та на 29,55% – порівняно з 2021 роком (рис. 2.30).

Негативним для підприємства є факт суттєвого зростання дебіторської заборгованості у 2022 році. Це є результатом змін політики розрахунків з покупцями. Сума грошових коштів та їх еквівалентів протягом трьох років зросла на 91,28%. Суттєве зростання відбулося у 2022 році – на 98,65%. Їх розмір впливає на ліквідність підприємства, та сприяє стійкості фінансового стану.

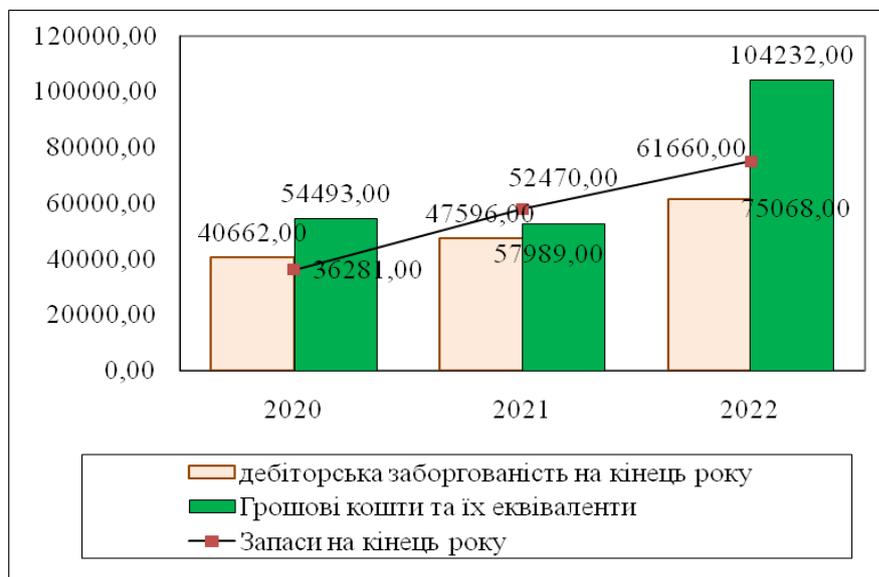

Рисунок 2.30 – Динаміка оборотних активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Запаси необхідні підприємству для забезпечення безперервності виробничого процесу. На ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки відмічається зростання маси запасів на кінець року у 1,07 рази. Суттєве зростання їх маси відбулося у 2021 році. Великі обсяги запасів не завжди є раціональними, вони повинні бути оправданими та розрахованими відповідно до існуючих рекомендацій.

Динаміка середніх залишків оборотних коштів на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки представлено на рисунку 2.31. Маємо поступове зростання на 59,74% за три роки.

Рисунок 2.31 – Динаміка середніх залишків оборотних коштів

Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки зростає. Так, у 2020 році спостерігається не суттєве зростання, а вже у 2022 році – стрімкий скачок у 1,06 разів (рис. 2.32).

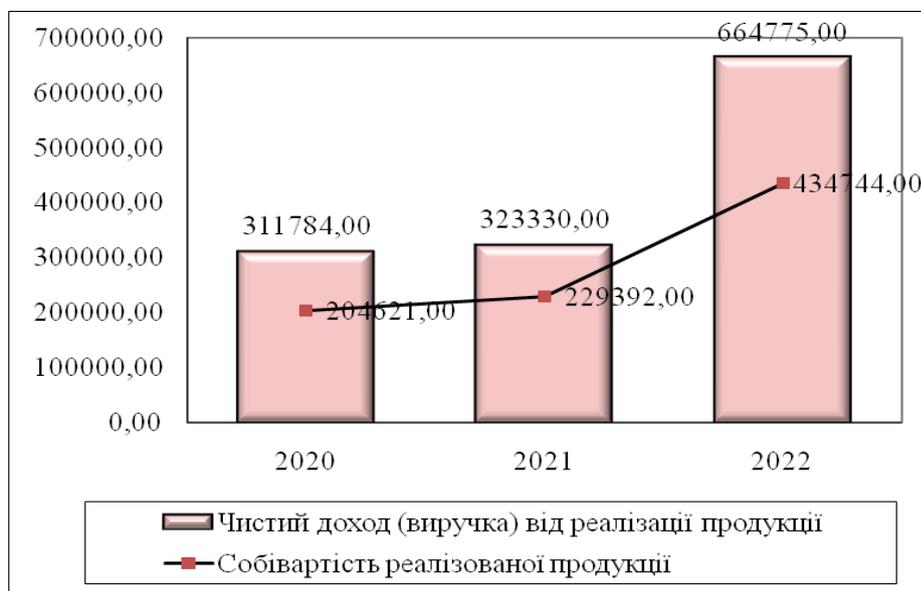

Рисунок 2.32 – Динаміка економічних показників діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Собівартість реалізованої продукції зростає відповідно до зростанню чистого доходу, але меншими темпами, що може свідчити про ефективне витрачання ресурсів виробництва.

Загальне зростання собівартості становить 112,46% за три роки, у 2022 році – 89,52%, що менше, ніж рівень росту чистого доходу на 16%. Можемо припустити, що зростання чистого доходу у 2022 році відбулося за рахунок інтенсифікації виробництва.

Метою господарської діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» є отримання прибутку. Підприємство протягом трьох років прибуткове (рис. 2.33).

У 2021 році спостерігається зниження прибутку, але 2022 рік свідчить про покращення фінансових результатів діяльності товариства.

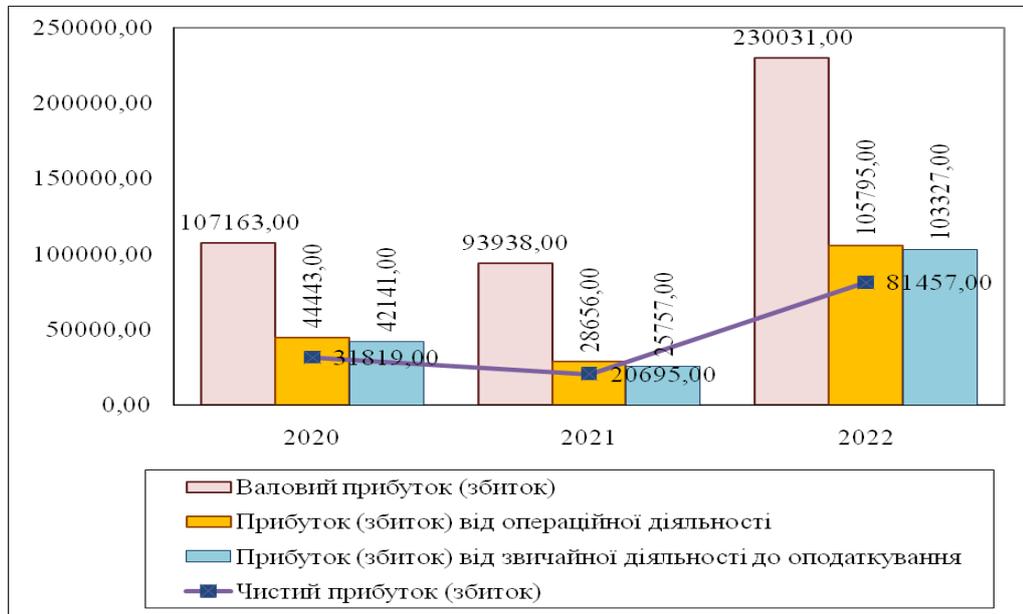

Рисунок 2.33 – Динаміка прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Продуктивність праці одного працівника у 2022 році збільшилась на 1194,77 тис.грн./особа або 103,05 % порівняно з 2021 роком. Зростання даного показника за три роки становило 1235,82 тис.грн\особу або 110,50% (рис. 2.34). Така ж динаміка рівня продуктивності праці одного робітника. Зростання даного показника відбулося на фоні збільшення чисельності працівників та робітників.

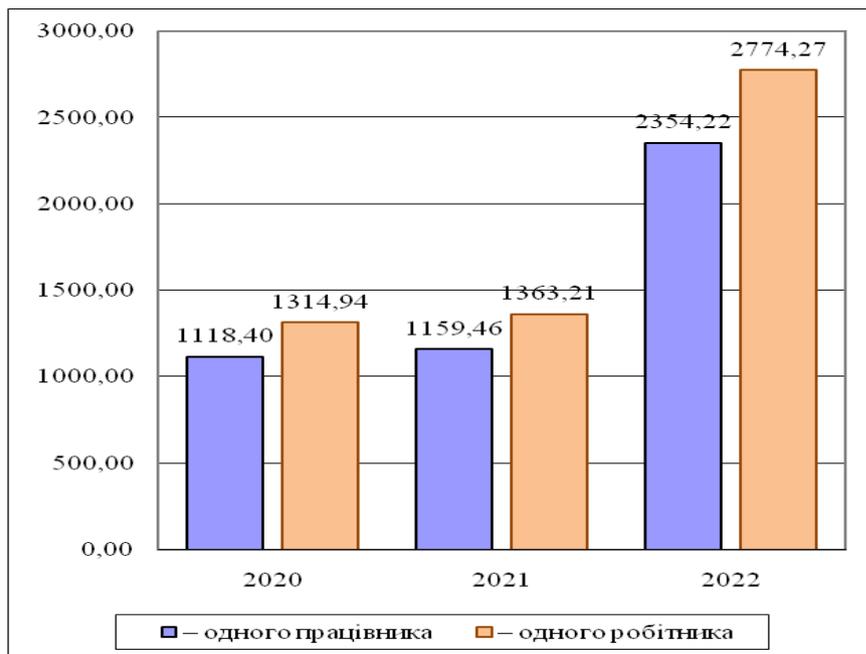

Рисунок 2.34 – Динаміка продуктивності працівників та робітників ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Коефіцієнти ефективності використання основних засобів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки свідчать про зростання коефіцієнту зносу протягом всього періоду та скорочення темпів оновлення у 2022 році (рис. 2.35).

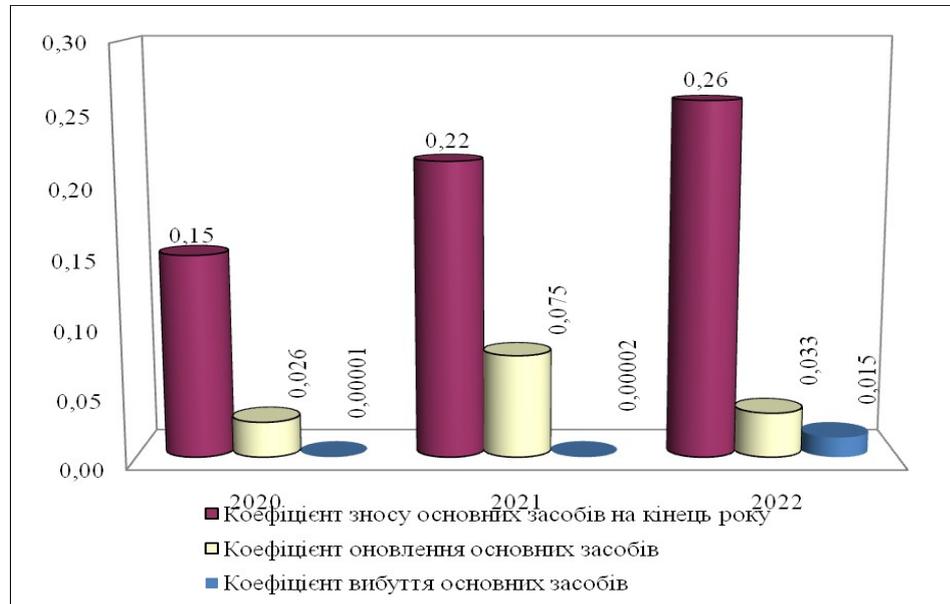

Рисунок 2.35 – Коефіцієнти ефективності використання основних засобів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Показник фондівдачі на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки зростає, що свідчить про зростання ефективності використання основних засобів (рис. 2.36).

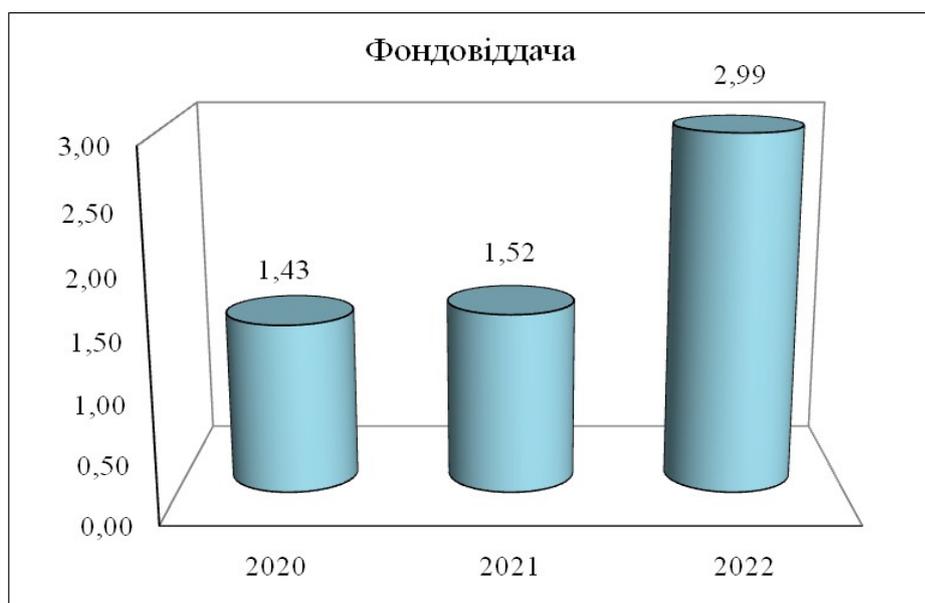

Рисунок 2.36 – Динаміка фондівдачі ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Коефіцієнт обіговості оборотних засобів у 2022 році зріс на 48,68% у порівнянні з 2021 роком та на 33,47% – за три роки (рис. 2.37).

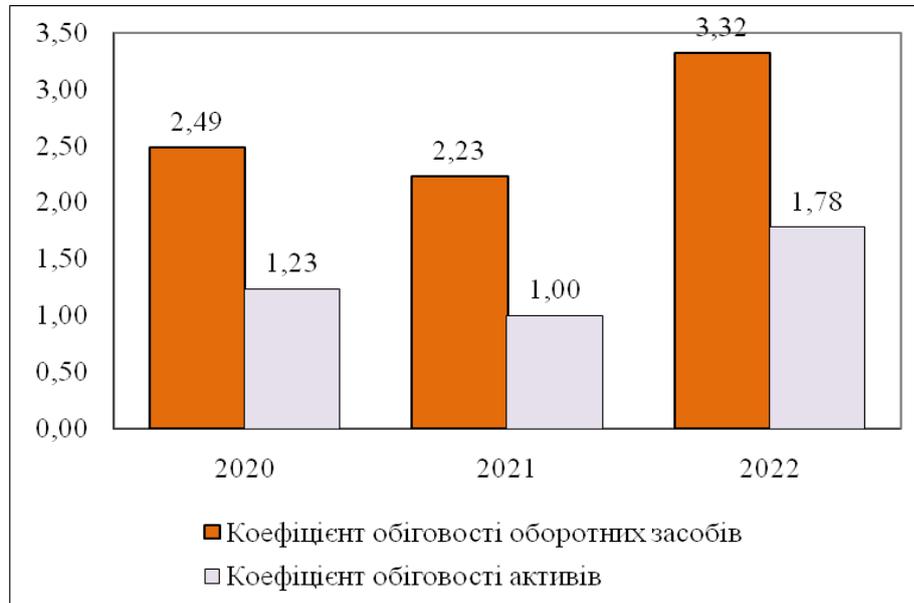

Рисунок 2.37 – Динаміка обіговості оборотних засобів та активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Така динаміка є позитивною, так як товариству необхідно менше фінансових ресурсів для здійснення своєї діяльності. Зростання коефіцієнту обіговості оборотних засобів впливає на скорочення періоду обертання, а значить підприємство матиме вивільнення коштів.

Показники рентабельності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2018-2020 роки мають динаміку зростання у 2022 році (рис. 2.38). Така динаміка є позитивною і свідчить про підвищення ефективності господарської діяльності товариства.

Рентабельність активів за три роки зросла на 65,98% за рахунок росту у 2022 році у 2,47 разів. Рентабельність власного капіталу має таку ж динаміку. Рентабельність продажу у 2022 році зросла на 95,11% проти 2021 року та за три роки – на 15%.

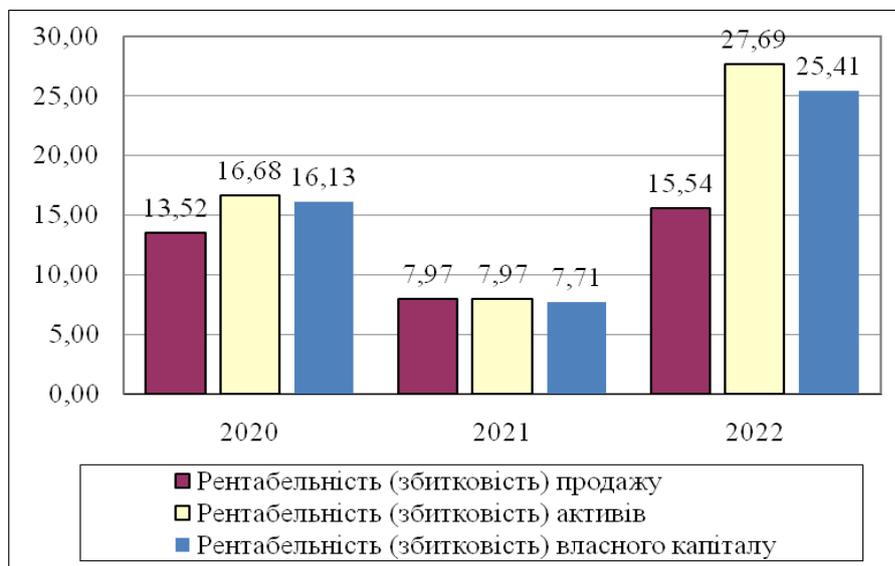

Рисунок 2.38 – Динаміка рентабельності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Отже, в цілому за 2020-2022 роки ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» здійснювало прибуткову діяльність. Відмічається зростання обсягів виробництва та реалізації продукції як у вартісних, так і у натуральних показниках. Рівень рентабельності також має динаміку до зростання. Показники ефективності використання ресурсів підприємства мають позитивну динаміку.

2.4. Стан охорони праці на підприємстві

Питання забезпечення належних умов праці на підприємствах наразі є актуальним. Ефективно налаштовувана система охорони праці представляє собою комплексний інструмент для попередження виробничого травматизму та уникнення професійних захворювань.

Впровадження системи охорони праці на підприємстві повинно враховувати всі вимоги чинного законодавства, включаючи закони України, такі як «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [5], Кодекс законів про працю України [6], і ряд постанов Кабінету Міністрів України. Основним законодавчим актом з охорони праці є Закон України

«Про охорону праці» [4], який регулює підприємницьку діяльність всіх суб'єктів господарювання, що використовують найману працю, і, відповідно, усіх працівників. При використанні найманої праці обов'язком роботодавця є забезпечення своїх працівників безпечними та нешкідливими умовами праці, що прописується в трудовому договорі. Без виконання вимог чинного законодавства може виникнути санкція з боку державних органів різного рівня. Зазначений закон включає статтю 19, яка визначає, що витрати на охорону праці повинні становити не менше 0,5% від сукупного фонду оплати праці працівників за попередній період.

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» має систему управління охороною праці.

Органи управління СУОП підприємства зображені на рисунку 2.39.

Рисунок 2.39 – Органи управління СУОП підприємства

Витрати на охорону праці на підприємстві протягом 2020-2022 років зростали (рис. 2.40).

В управлінні системою охорони праці на підприємстві важливу роль відіграють служба охорони праці та комісія з питань охорони праці. Відповідно до Закону України «Про охорону праці» [4], якщо кількість працюючих на підприємстві становить 50 чи більше осіб, роботодавець має зобов'язання створити службу охорони праці відповідно до затвердженого типового положення, яке ухвалюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, що відповідає за нагляд за охороною праці.

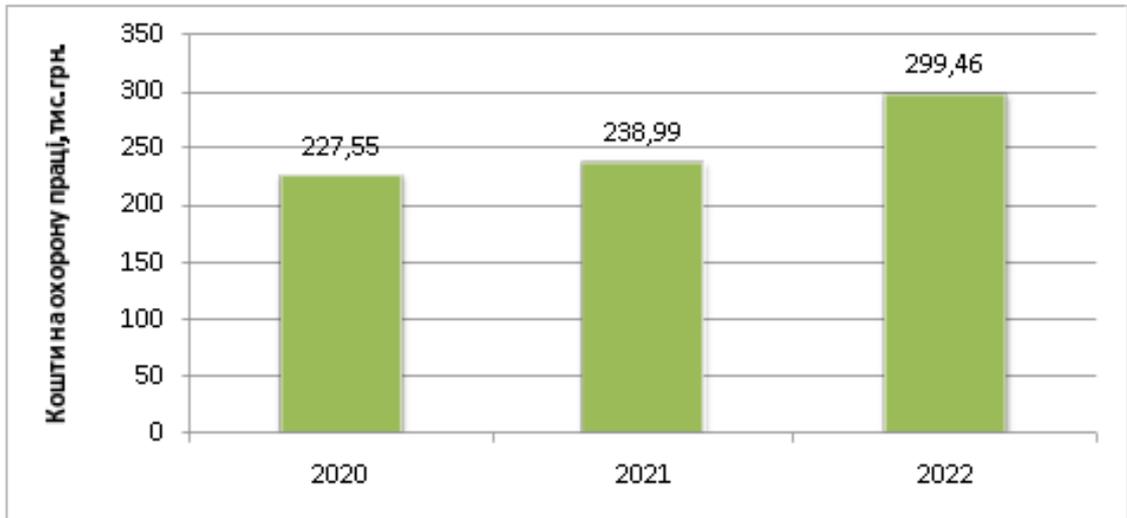

Рисунок 2.40 – Динаміка коштів на фінансування заходів з охорони праці на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2020-2022 роках

Кількість працівників у складі служби охорони праці визначається двома факторами:

- загальною кількістю працюючих на підприємстві;
- рівнем небезпеки та шкідливості виробництва.

На ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» середньооблікова чисельність працівників складала у 2020 році – 281 осіб; у 2021 році – 281 осіб; у 2022 році – 284 особи, то відповідно до Положення передбачається один штатний співробітник.

Фахівці служби охорони праці мають право (рис. 2.41):

На ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки випадків виробничого травматизму та професійної захворюваності зафіксовано не було.

Аналіз інцидентів з випадків виробничого травматизму та професійних захворювань треба здійснювати для виявлення їх причин та для визначення закономірності їх виникнення. На підставі цієї інформації розробляються заходи та засоби для запобігання виробничому травматизму і професійним захворюванням. Власник або уповноважений ним орган проводить розслідування та веде облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах відповідно до Положення про розслідування та облік

нешасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах, яке затверджено Кабінетом Міністрів України.

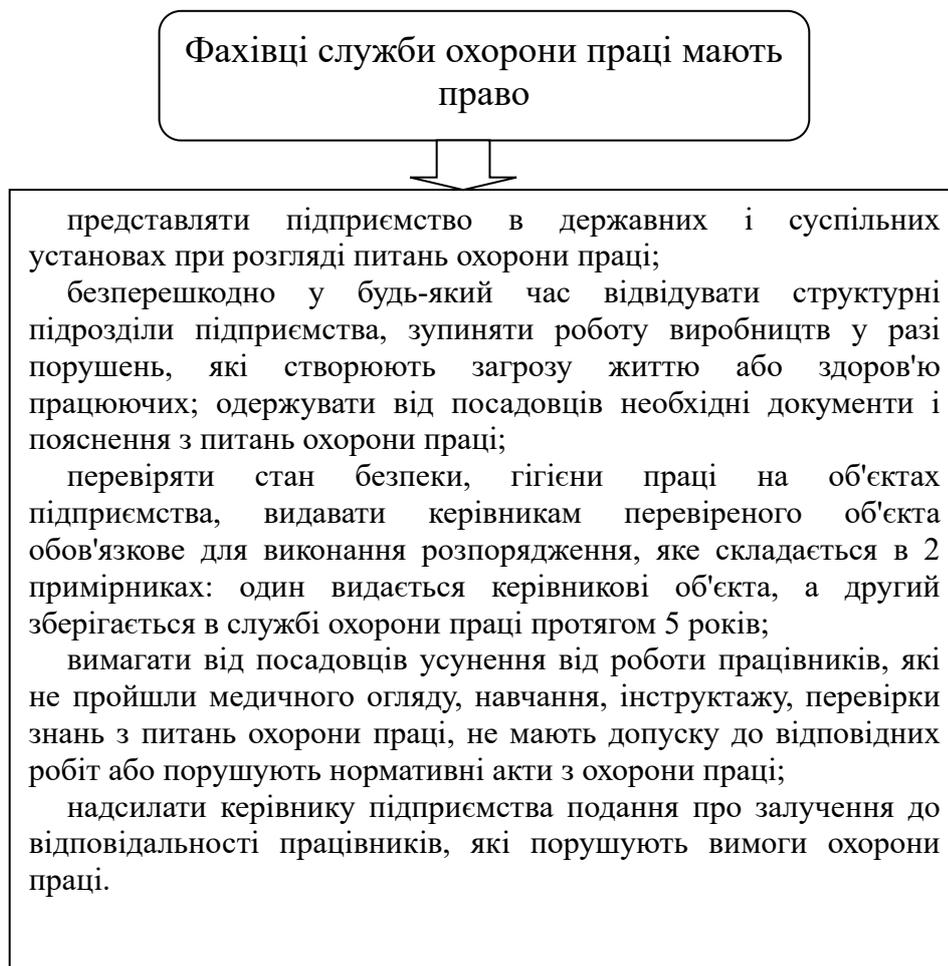

Рисунок 2.41 – Повноваження фахівців служби охорони праці

Захворювання, спричинене впливом шкідливих умов праці, класифікується як професійне захворювання. Термін "професійна захворюваність" використовується для опису явища, яке включає сукупність професійних захворювань. У деяких випадках вплив негативних факторів виробничого середовища може спричинити виникнення виробничо-обумовленої захворюваності.

Отже, проведений аналіз стану охорони праці на ПрАТ "Фірма «Полтавпиво» дозволяє зробити наступні висновки. Система управління охороною праці ефективно функціонує. За період з 2020 по 2022 роки витрати на працезохоронні заходи зросли на 31,60%. Служба охорони праці на

товаристві налічує одного фахового спеціаліста. Протягом трьох звітних років не було виявлено жодного випадку травмування працівника.

Висновок до розділу 2.

Другий розділ кваліфікаційної роботи бакалавра був присвячений організаційно-економічній характеристиці господарської діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». В Україні ринок пива визнається перспективним. Ключовими проблемами розвитку сучасного ринку пива є висока ціна та якість сировини.

Наразі, перспективним трендом на пивному ринку України є крафтове пивоваріння, яке характеризується виготовленням пива за авторськими рецептами та обмеженими серіями. Проаналізовано обсяги реалізації та виробництва продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки. Протягом трьох років спостерігається зростання обсягів реалізації за всіма асортиментними групами. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» приділяє велику увагу аналізу асортименту своєї продукції та потребам споживачів.

В цілому за 2020-2022 роки ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» здійснювало прибуткову діяльність. Відмічається зростання обсягів виробництва та реалізації продукції як у вартісних, так і у натуральних показниках. Рівень рентабельності також має динаміку до зростання. Показники ефективності використання ресурсів підприємства мають позитивну динаміку. Проведений аналіз стану охорони праці на ПрАТ "Фірма «Полтавпиво» свідчить про її ефективну діяльність. Система управління охороною праці ефективно функціонує.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ, РОЗПОДІЛУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПрАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО»

3.1. Аналіз формування прибутку товариства

Прибуток, який є одним із основних показників ефективності функціонування підприємства, має велике значення для більшості вітчизняних компаній, які прагнуть збільшити його обсяг. Тому він стає об'єктом управління та джерелом розвитку підприємства. В Україні існують дві системи оподаткування – загальна та спрощена, які можуть використовуватися малими підприємствами. Прибуток визначається як частина чистого доходу, що надходить до підприємства після продажу його продукції. Кількісно цей показник визначається як різниця між виручкою від реалізації продукції та її повною собівартістю. Проаналізуємо динаміку формування чистого прибутку підприємства за останні три роки (табл. А.7 Додатку А).

Чистий дохід від реалізації продукції має динаміку до зростання. За три роки воно склало 113,22% (рис.3.1).

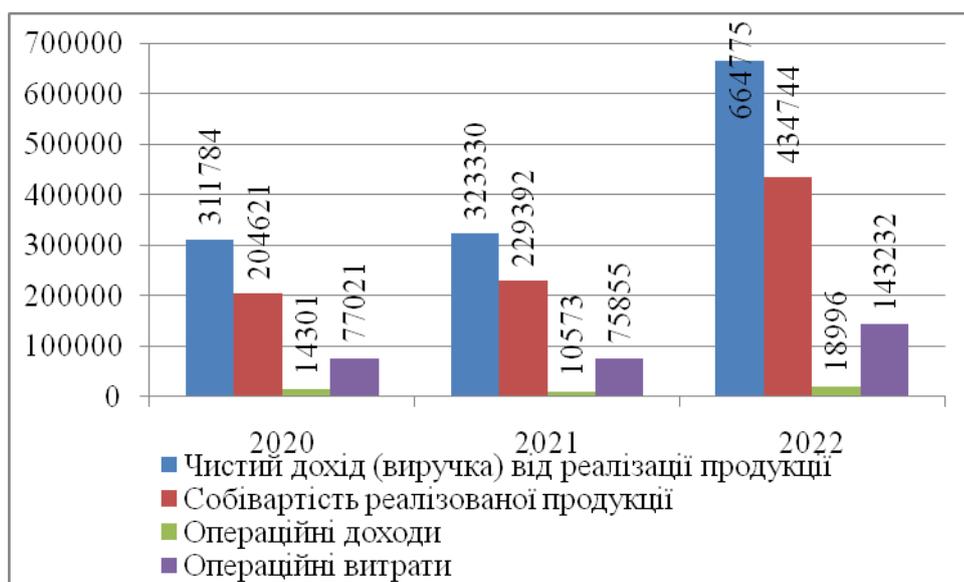

Рисунок 3.1 – Динаміка показників формування чистого прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за період 2020-2022 роки, тис.грн

Собівартість зростає протягом всього періоду. Операційні доходи мають динаміку до зниження у 2021 році на 26,07% та зростання у 2022 році на 79,67%. В цілому за три роки вони зросли на 32,83%. Операційні витрати мають таку ж динаміку.

Динаміка загальних витрат та доходів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за період 2020-2022 роки представлена на рисунку 3.2.

Маємо протягом трьох років зростання доходів та витрат. У 2022 році відбулося зростання майже у 2 рази.

Рисунок 3.2 – Динаміка загальних доходів та витрат ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за період 2020-2022 роки

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за період 2020-2022 роки мало зниження валового прибутку у 2021 році на 12,34%. У 2022 році товариство отримало валовий прибуток у розмірі 230031 тис.грн, що у 1,45 разів більше від попереднього періоду (рис. 3.2).

Така динаміка свідчить про покращення фінансових результатів діяльності у 2022 році.

Діяльність товариства повинна приносити прибуток це основна мета господарювання ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Протягом 2020-2022 років діяльність товариства є прибутковою із позитивною у 2022 році динамікою.

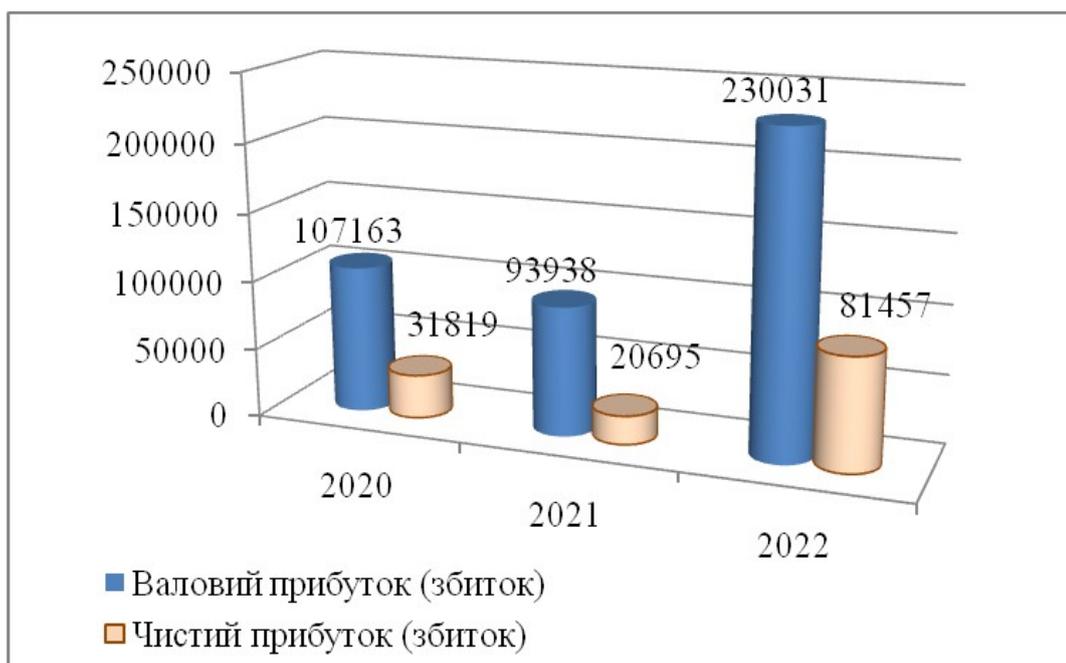

Рисунок 3.2 – Динаміка валового та чистого прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за період 2020-2022 роки, тис.грн

Показник прибутковості є головним показником, що відображає реальний фінансовий стан підприємства.

Прибутковість забезпечується при перевищенні доходів підприємства над витратами на здійснення господарської діяльності. Отже для виявлення резервів підвищення рівня прибутковості або причин збитковості необхідно ретельно проаналізувати доходи та витрати суб'єкта господарювання.

Проаналізуємо структуру доходів та витрат Динаміка загальних витрат та доходів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за період 2020-2022 роки (табл. А.8).

Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг) утворив найбільшу частку у структурі доходів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки. Її розмір знаходився в межах 95,61% у 2020 році до 97,22% – у 2022 році та мав динаміку до збільшення (рис. 3.3).

Частка інших доходів відповідно зменшувалась.

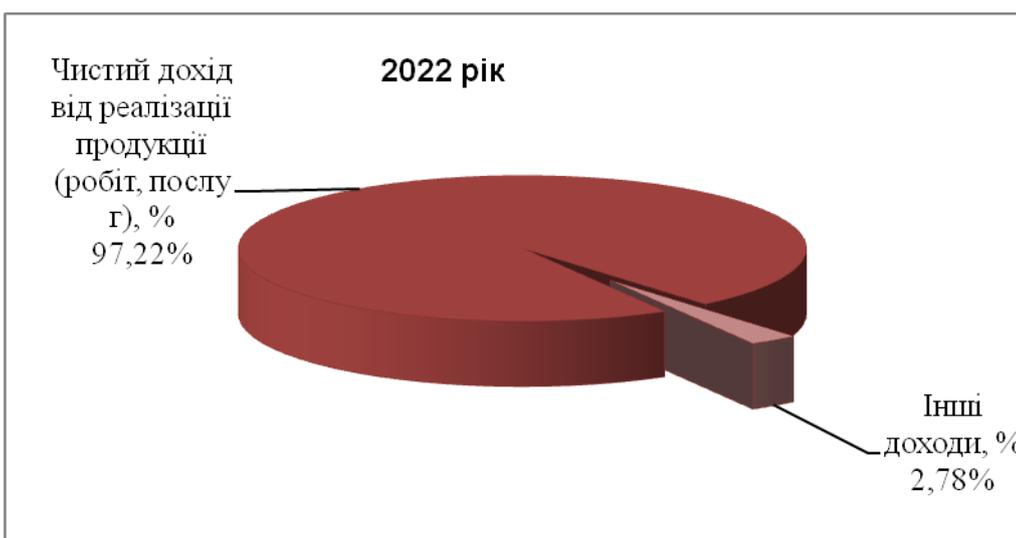
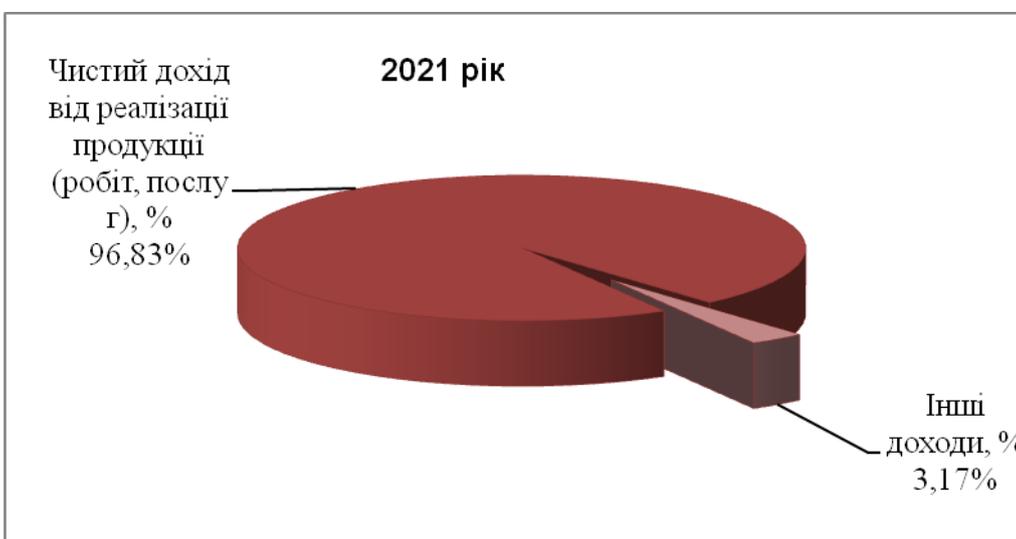
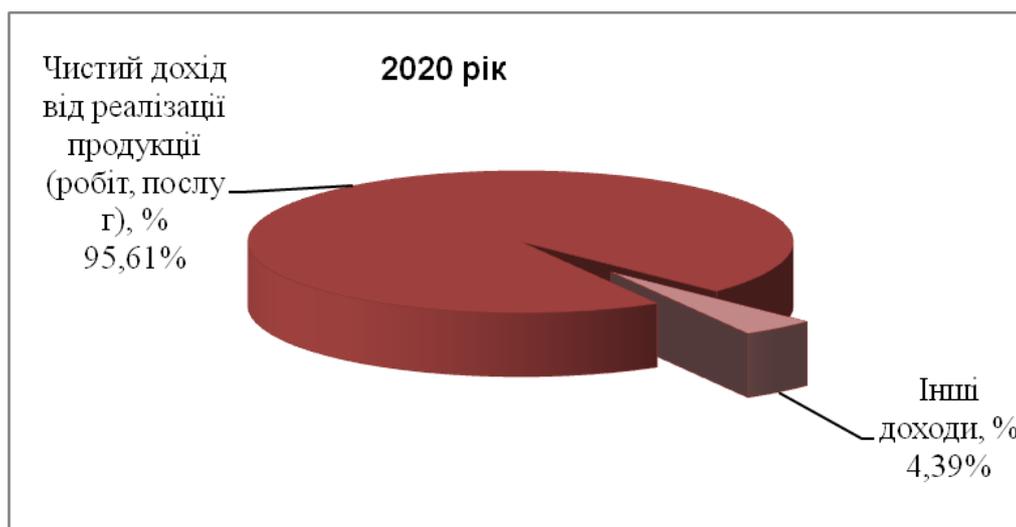

Рисунок 3.3 – Структура доходів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Чистий дохід ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» протягом періоду, що досліджується, отримує в результаті діяльності за такими видами:

- виробництво пива;
- виробництво безалкогольних напоїв, мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки;
- виробництво сидру та інших плодово-ягідних вин;
- надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна;
- оптова торгівля відходами та брухтом;
- виробництво тари з пластмас;
- неспеціалізована оптова торгівля.

Розглянемо структуру чистого доходу від реалізації продукції за видами економічної діяльності (рис. 3.4).

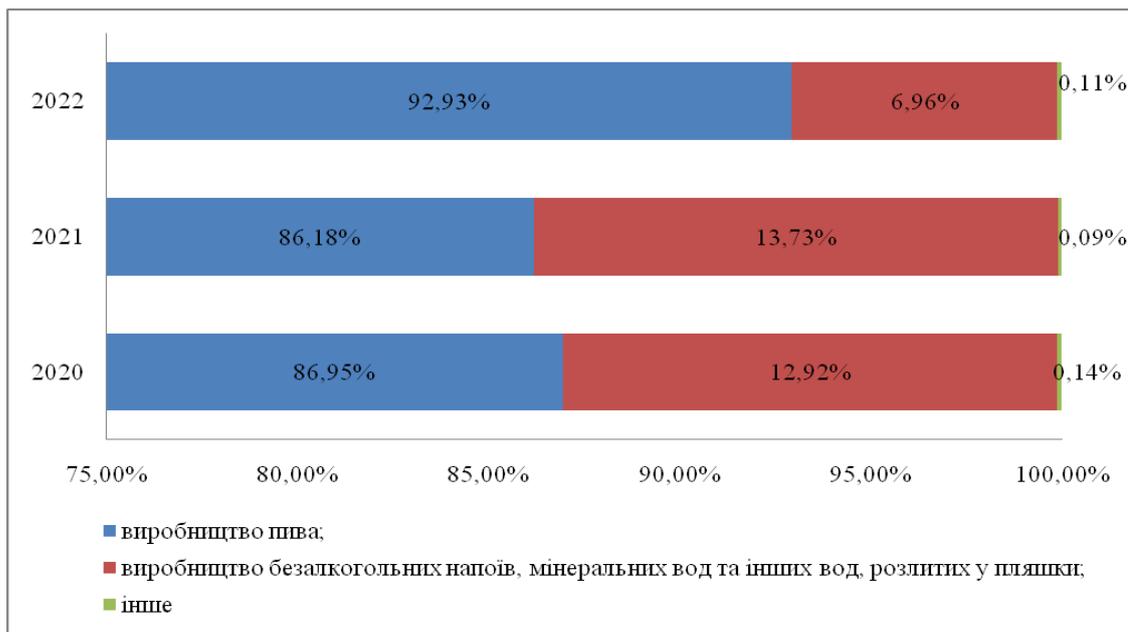

Рисунок 3.4 – Структура чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Проведений аналіз показав збільшення частки чистого доходу, отриманого від виробництва пива з 86,95% у 2020 році до 92,93% – у 2022 році. Частка чистого доходу від виробництва безалкогольних напоїв, мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки у 2022 році суттєво скоротилася з 12,92%

у 2020 році до 6,96% – у 2022 році. Інші види діяльності мали несуттєву частку від 0,01% до 0,07%, тому були об'єднані на рисунку 3.4 у групу «інше».

У 2021 році не здійснювалося виробництво сидру та інших плодово-ягідних вин. Лише у 2022 році товариство мало дохід від виробництва тари з пластмас і неспеціалізованої оптової торгівлі.

Отже, розглядаючи джерела формування прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки головну увагу необхідно приділяти основному виду діяльності – виробництву пива.

Виникає потреба в дослідженні витрат, як фактора впливу на розмір прибутку (табл. А.9 Додатку А).

Протягом 2020-2022 років постійні витрати ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» зростають на 2423 тис.грн (37,93%). Суттєве зростання відбулося у 2022 році – на 38,66% проти 2021 року. Зростання відбулося у більшій мірі за рахунок витрат на збут (на 39,41%). Адміністративні витрати зросли за три роки на 33,57%. У 2021 році спостерігається скорочення витрат на збут на 3266 тис.грн (на 6,85%) та збільшення адміністративних витрат на 2931 тис.грн (на 18,12%) у порівнянні із 2020 роком. У 2022 році спостерігається вже зростання витрат на збут на 2498 тис.грн (на 13,08%) та адміністративних витрат – на 22067 тис.грн (на 49,65%) у порівнянні із 2021 роком.

У структурі постійних витрат відбулися наступні зміни (рис. 3.5).

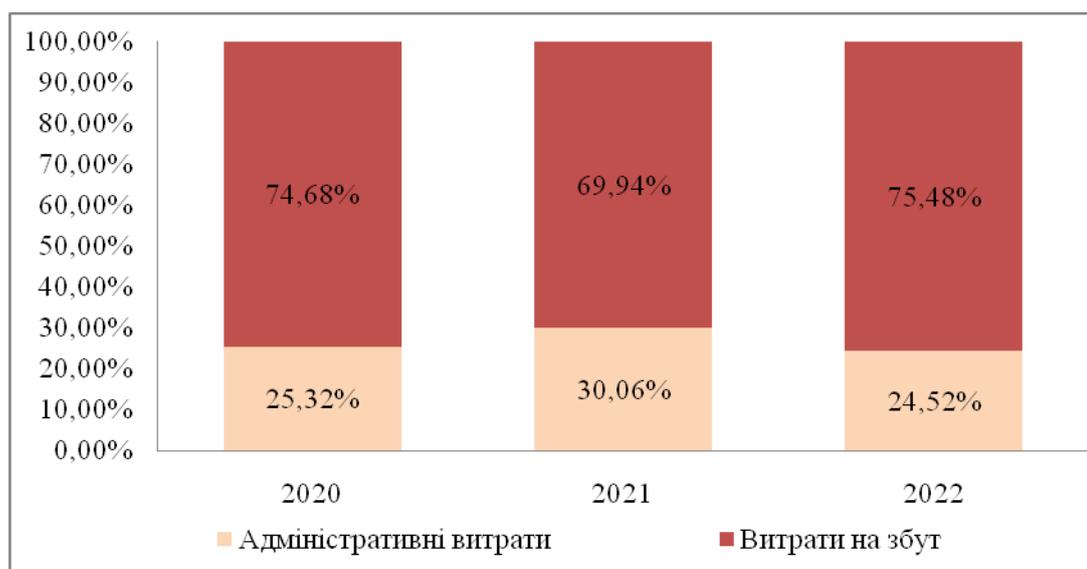

Рисунок 3.5 – Структура постійних витрат на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Аналізуючи структуру постійних витрат можна відмітити, що витрати на збут становлять 69,94%-75,48%, а адміністративні витрати – 24,52%-30,06%.

До адміністративних витрат за П(С)БО 16 "Витрати" відносяться такі загальногосподарські витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством:

- загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати тощо);
- витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу;
- витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона);
- винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна тощо);
- витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс тощо);
- амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання;
- витрати на врегулювання спорів у судових органах;
- податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг);
- плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків;
- інші витрати загальногосподарського призначення.

Витрати на збут включають такі витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг):

- витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах готової продукції;
- витрати на ремонт тари;
- оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут;

- витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг);
- витрати на передпродажну підготовку товарів;
- витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом;
- витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона);
- витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки;
- витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування;
- витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації готової продукції (товарів), що зберігається на складі підприємства;
- витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів (філій, представництв) підприємства;
- інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг.

Отже, для зменшення витрат на збут, як найбільшої частки постійних витрат, з метою зниження загальної маси витрат і відповідно збільшення прибутку можна приділити увагу пакуванню, маркетингу, способам комунікації із споживачами та посередниками тощо. Сучасні маркетингові засоби можуть здешевлювати витрати на рекламу продукції та маркетингову діяльність підприємства.

Фінансові показники діяльності залежать від системи його розподілу. розглянемо як розподілявся прибуток ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2020-2022 роках.

3.2. Аналіз розподілу та використання прибутку товариства

В площині теоретичних основ розподілу прибутку підприємства цей процес передбачає те, що на першому етапі частина прибутку, а саме податки

та збори, направляється до державного бюджету для суспільних потреб, тоді як інша частина залишається в розпорядженні підприємства. Ця частина може використовуватися вже для виплат дивідендів, розширення виробництва, формування резервних фондів тощо.

Однак, у випадку, коли держава накладає високі податки на підприємство, це може не сприяти розвитку виробництва, що може призвести до зменшення обсягів виробництва та реалізації продукції, а також до зменшення надходження коштів у домогосподарство. Те ж саме може статися, якщо весь прибуток використовується для виплати власникам підприємства.

У цьому випадку виробництво може зменшитися у майбутньому через неоновлення основних засобів та зменшення власного оборотного капіталу, що, в кінцевому підсумку, може призвести до банкрутства підприємства. Тому в кожному конкретному випадку важливо знаходити оптимальний варіант розподілу прибутку, з важливою роллю аналізу економічної діяльності підприємства.

Для ефективного аналізу розподілу прибутку важливо розглянути дані про використання чистого прибутку в динаміці і визначити чинники, що впливають на розподіл прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво».

В ринковій економіці прибуток є інструментом управління, а напрями його розподілу в більшій мірі залежать від основної мети суб'єкта господарювання. Цією метою для переважної більшості є отримання та збільшення прибутків.

Принцип розподілу прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки, що характеризує два етапи наведено у таблиці А.10 (Додаток А).

Розподіл прибутку між державою та підприємством залежить переважно від того, які ставки податку має підприємство. Це визначає система оподаткування, яка також регламентує наявність податкових пільг та інші аспекти.

Порядок розподілу чистого прибутку регламентується чинним законодавством та статутом товариства. Протягом 2020-2022 років дивіденти

власникам акцій не виплачувались. Було здійснено відрахування у резервний фонд в розмірі 4,67% у 2020 році, 7,69% – у 2021 році та 1,27% – у 2022 році.

Структура розподілу чистого прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки представлена на рисунку 3.5.

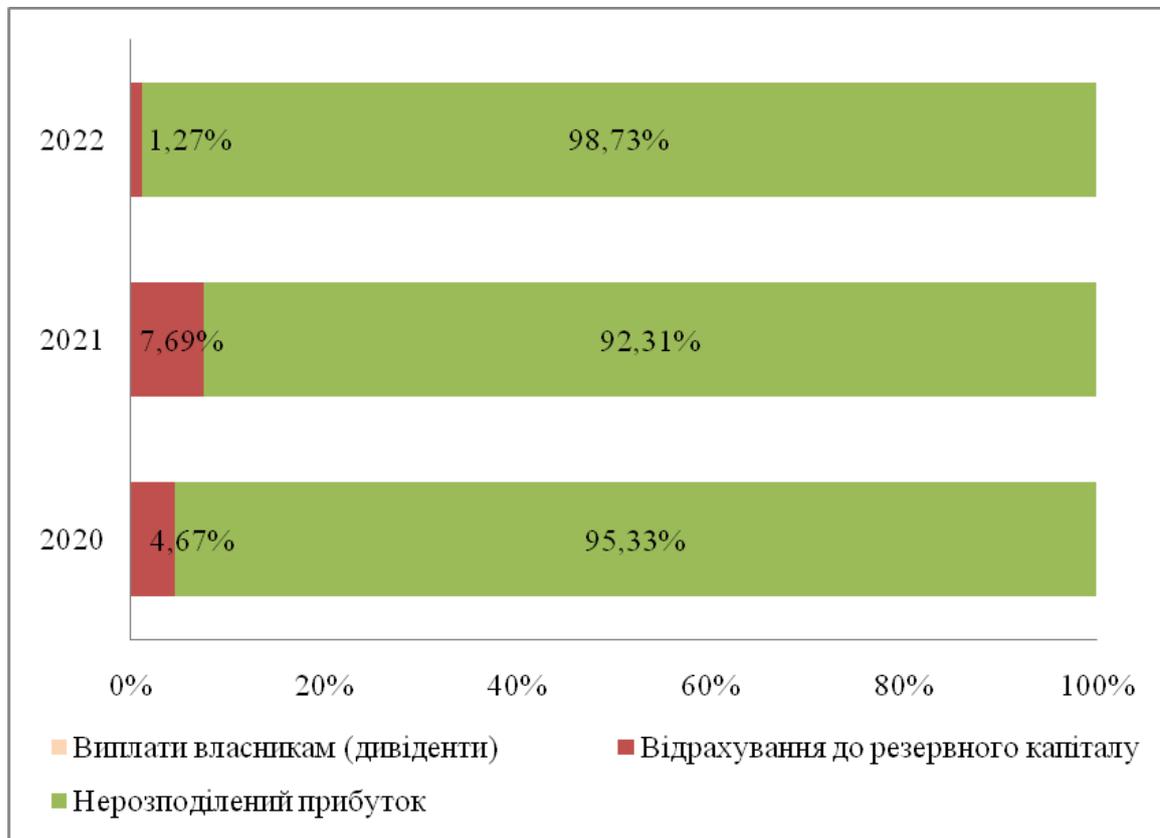

Рисунок 3.6 – Структура розподілу чистого прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Основну частку в структурі розподілу прибутку займає нерозподілений прибуток (92,31-98,73%). Отже, можна зробити висновок, що ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» залишає у розпорядженні товариства значну частку чистого прибутку у вигляді нерозподіленого прибутку.

Динаміка чистого та нерозподіленого прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки представлена на рисунку 3.7.

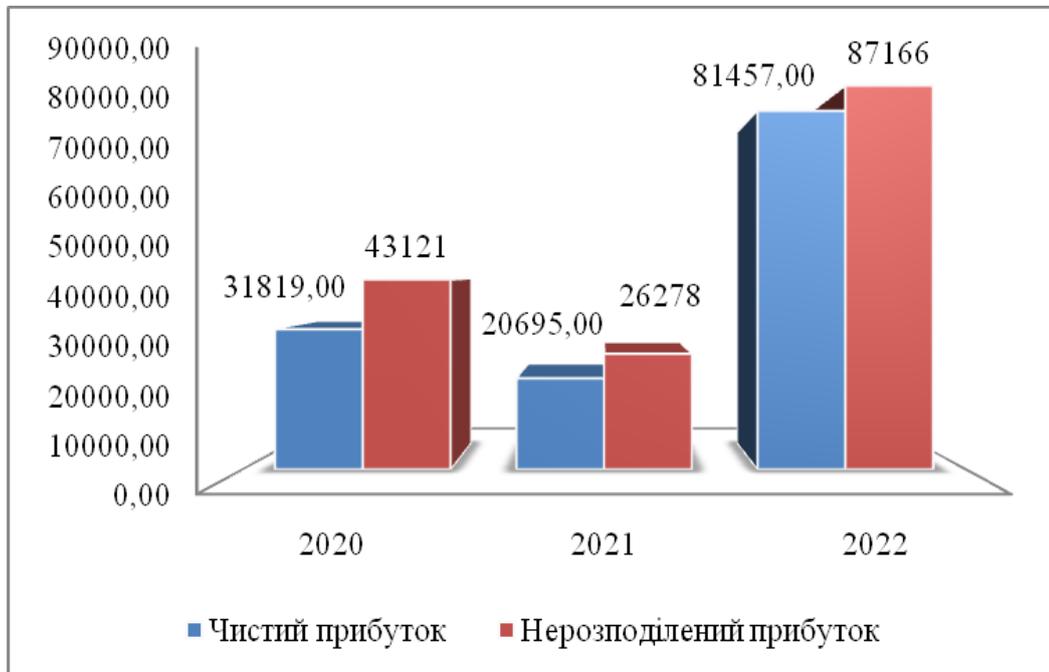

Рисунок 3.7 – Динаміка чистого та нерозподіленого прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки

Забезпечення оптимального балансу між нагромадженням та споживанням фонду є важливим фактором при розподілі чистого прибутку підприємства. Цей процес піддається впливу як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, які були описані у першому розділі даної роботи (табл.3.1).

Таблиця 3.1 – Фактори що впливають на розподіл чистого прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Зовнішні	Внутрішні
<ul style="list-style-type: none"> - ринкова норма прибутку на інвестований капітал; - вартість зовнішніх джерел формування інвестиційних ресурсів; - система оподаткування; - темпи інфляції; - рівень конкуренції в галузі; - загальноекономічний стан в Україні; - доступність альтернативних зовнішніх джерел фінансування; - стан кон'юнктури ринку продукції підприємства. 	<ul style="list-style-type: none"> - сума отриманого прибутку; - рівень підприємницького ризику; - поточна платоспроможність.

Для ефективного розподілу чистого прибутку необхідно враховувати інтереси всіх учасників бізнес-процесу. Тому важливим завданням є знаходження оптимального балансу між такими аспектами:

- забезпечення зростання ринкової вартості підприємства як у короткостроковій, так і у довгостроковій перспективі;
- підвищення привабливості для інвестицій;
- виконання соціальних завдань, спрямованих на розвиток підприємства;
- збільшення фінансових ресурсів підприємства;
- розширення матеріально-технічної бази підприємства;
- підвищення фінансової стабільності та зменшення ризиків підприємницької діяльності [19].

Показники рентабельності, у порівнянні з прибутком, дають більш повну інформацію про кінцеві результати господарської діяльності, після чого вони відображаються між отриманим ефектом та використаними ресурсами.

Проаналізуємо показники прибутковості ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки (табл.. А.11 Додатку А).

Аналіз рентабельності за 2020-2022 роки показав підвищення ефективності використання всіх ресурсів та позитивну динаміку у 2022 році до зростання. Проте 2021 рік характеризується спадом рівня рентабельності.

Отже, можна зробити висновок про ефективне формування, розподіл та використання прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2022 році.

3.3. Шляхи вдосконалення управління прибутком товариства

Для визначення факторів, що впливають на прибуток необхідно виконати факторний аналіз. Розглянемо наступні фактори впливу на розмір прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» протягом 2021-2022 років:

1. Зміна обсягу реалізації — збільшення обсягів продажу рентабельної продукції веде до збільшення суми прибутку, а нерентабельної — навпаки до її зменшення;

2. Зміна асортименту продукції — якщо збільшується частка рентабельної продукції в загальному обсязі реалізації, то і прибуток, відповідно, зростає;
3. Зміна собівартості продукції — її зростання є причиною зменшення прибутку, а зменшення собівартості — навпаки збільшує прибуток;
4. Зміна ціни реалізації — при збільшенні цін сума прибутку зростає, якщо ціна зменшується, то зменшується і прибуток;
5. Чисельність та склад персоналу — кількість працівників, достатня для повноцінного обслуговування технологічного процесу, забезпечує зростання прибутку, також велике значення має і кваліфікація працівників;
6. Економічне стимулювання працівників — вплив цього фактору можна оцінити через показники оплати праці та її продуктивність. Що ефективнішим є стимулювання персоналу, то кращою буде їх праця, і як наслідок — більшими випуск продукції та прибуток;
7. Продуктивність праці — її зростання, за інших однакових умов, спричиняє збільшення величини прибутку;
8. Стан матеріально-технічної бази підприємства — сучасні засоби праці підвищують її продуктивність, а отже, і прибуток;
9. Фондовіддача — збільшення фондовіддачі збільшує випуск продукції на 1 грн вкладених грошей, це також веде до росту прибутку.

Вихідні дані для факторного аналізу прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» представлені у таблиці А.12 (Додаток А).

Факторна модель для аналізу впливу факторів на прибуток ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» має такий вигляд:

$$\text{ЧП} = \text{ДР} + \text{ДІ} - \text{С} - \text{ВУ} - \text{ВЗ} - \text{ВФ} - \text{ПП} \quad (3.1)$$

1) Визначимо вплив факторів на зміну доходу від реалізації продукції.

Дохід від реалізації продукції у 2022 році збільшився на 341445 тис.грн. За даними Держкомстату України у 2022 році індекс інфляції склав 126,6%. На цю динаміку впливає зміна цін та обсягів реалізації.

$$\Delta ДР_{ц} = ДР_{2022} - ДР_{2022} / Іц = 664775 - 664775 / 1,266 = +139676,264 \text{ тис.грн}$$

$$\Delta ДР_{о} = ДР_{2022} / Іц - ДР_{2021} = 664775 / 1,266 - 323330 = +201768,736 \text{ тис. грн}$$

Таким чином зростання цін сприяло збільшенню виручки від реалізації на 139676,264 тис.грн, а збільшення обсягу випуску продукції – на 201768,736 тис. грн

2) Визначимо вплив факторів на зміну собівартості реалізованої продукції. Собівартість реалізованої продукції зросла на 205352 тис.грн.

$$\Delta С_{ц} = С_{2022} - С_{2022} / Іц = 434744 - 434744 / 1,226 = + 91344,316 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta С_{о} = С_{2022} - С_{2021} - \Delta С_{ц} = 434744 - 229392 - 91344,316 = +114007,68 \text{ тис. грн}$$

Таким чином, за рахунок зростання ціни собівартість збільшилась на + 91344,316 тис. грн, а за рахунок зростання обсягу випуску продукції – на +114007,68 тис. грн.

Отже, зростання цін вплинуло на прибуток товариства у складі двох факторів – собівартості та обсягу реалізації. Загальний вплив зростанні цін на чистий прибуток становить:

$$\Delta ЧП_{ц} = \Delta ДР_{ц} - \Delta С_{ц} = 139676,264 - 91344,316 = +48331,9479 \text{ тис. грн.}$$

3) Такі фактори як витрати на управління, на збут та фінансові витрати зменшують прибуток підприємства.

$$\Delta ЧПВ = (ВУ_{2022} + ВЗ_{2022} + ВФ_{2022}) - (ВУ_{2021} + ВЗ_{2021} + ВФ_{2021}) = +66946 \text{ тис.грн}$$

Отже, зміна цих витрат у 2022 році спричинила зменшення прибутку на 23729 тис.грн проти 2021 року.

4) Визначимо вплив величини інших доходів на зміну чистого прибутку:

$$\Delta ЧП_{і} = ДІ_{2022} - ДІ_{2021} = 18996 - 10573 = +8423 \text{ тис.грн}$$

За рахунок збільшення розміру інших доходів чистий прибуток також збільшився на 8423 тис. грн.

5) Вплив розміру податку на прибуток:

$$\Delta\text{ЧП}_{\text{ПП}} = - (\text{ПП}_{2022} - \text{ПП}_{2021}) = - 16808 \text{ тис. грн}$$

Узагальнені результати впливу факторів на величину чистого прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2022 році представлено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Узагальнені результати впливу факторів на величину чистого прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2022 році

№ з/п	Фактор впливу	Сума, тис. грн
1	Зміна ціни	+48331,9479
2	Обсяг реалізації	+201768,736
3	Обсяг випуску (собівартість)	-114007,68
4	Витрати на управління, на збут, фінансові витрати	-66946,00
5	Інші доходи	+8423
6	Податок на прибуток	-16808,00
	Разом	+60762,00

Отримані результати свідчать про те, що зростання прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2022 році відбулося за рахунок зростання цін, обсягів реалізації та інших доходів. Збільшення собівартості продукції та витрат на управління, на збут, фінансових витрат призвело до зменшення прибутку на - 197761,68 тис.грн.

Отже, за результатами факторного аналізу можна виявити резерви його зростання на майбутній період.

Для проведення аналізу прибутковості ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» ми виявимо залежність між розміром прибутку і чистим доходом від реалізації продукції (робіт, послуг), яка є прямою залежністю.

За допомогою інформації, наведеної в таблиці 3.3 проведемо аналіз, щоб встановити вплив факторів, які призвели до зміни чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг).

Таблиця 3.3 – Вихідні дані для факторного аналізу чистого доходу від реалізації продукції на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

№ п/п	Показники	Умовні позначення	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1	Середньорічна вартість майна, тис.грн	М	323037,5	373211,5	+50174	+15,53
2	Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн	ЧД	323330,0	664775,0	+341445	+105,60
3	Ресурсовіддача	РВ	1,001	1,781	+0,78	+77,96

$$ЧД = М * РВ; \quad (3.2)$$

$$ЧД_{ум} = М_1 * РВ_0. \quad (3.3)$$

$$ЧД_{ум} = 373211,5 * 1,001 = 373584,71 \text{ (тис.грн)}.$$

$$\Delta ЧД = ЧД_1 - ЧД_0, \quad (3.4)$$

$$\Delta ЧД = +341445 \text{ (тис.грн)} ;$$

В тому числі за рахунок факторів:

– середньорічна вартість майна (екстенсивний фактор).

$$\Delta ЧД_{м} = ЧД_{ум} - ЧД_0, \quad (3.5)$$

$$\Delta ЧД_{м} = 373584,71 - 323330,0 = +50254,71 \text{ (тис.грн)}.$$

– ресурсовіддача (інтенсивний фактор).

$$\Delta ЧД_{рв} = ЧД_1 - ЧД_{ум}, \quad (3.6)$$

$$\Delta ЧД_{рв} = 664775,0 - 373584,71 = +291190,29 \text{ (тис.грн)}.$$

$$\Delta ЧД = \Delta ЧД_{м} + \Delta ЧД_{рв}, \quad (3.7)$$

$$\Delta ЧД = +50254,71 + 291190,29 = +341445 \text{ (тис.грн)}$$

У 2022 році в порівнянні із попереднім періодом чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 341445 тис.грн (105,60%), у тому числі за рахунок збільшення середньорічної вартості майна – на 50254,71 тис.грн.

Показник ресурсовіддачі зріс на 0,78 грн/грн. Це зростання призвело до збільшення чистого доходу від реалізації продукції у 2022 році на 291190,29 тис.грн, що стало основним фактором. Вплив зростання показника

ресурсовіддачі на збільшення чистого доходу становить у 2022 році 85,28%. Це свідчить про інтенсивний шлях покращення фінансових результатів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2022 році.

Основні фактори, що впливають на величину прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» зображені на рисунку 3.8.

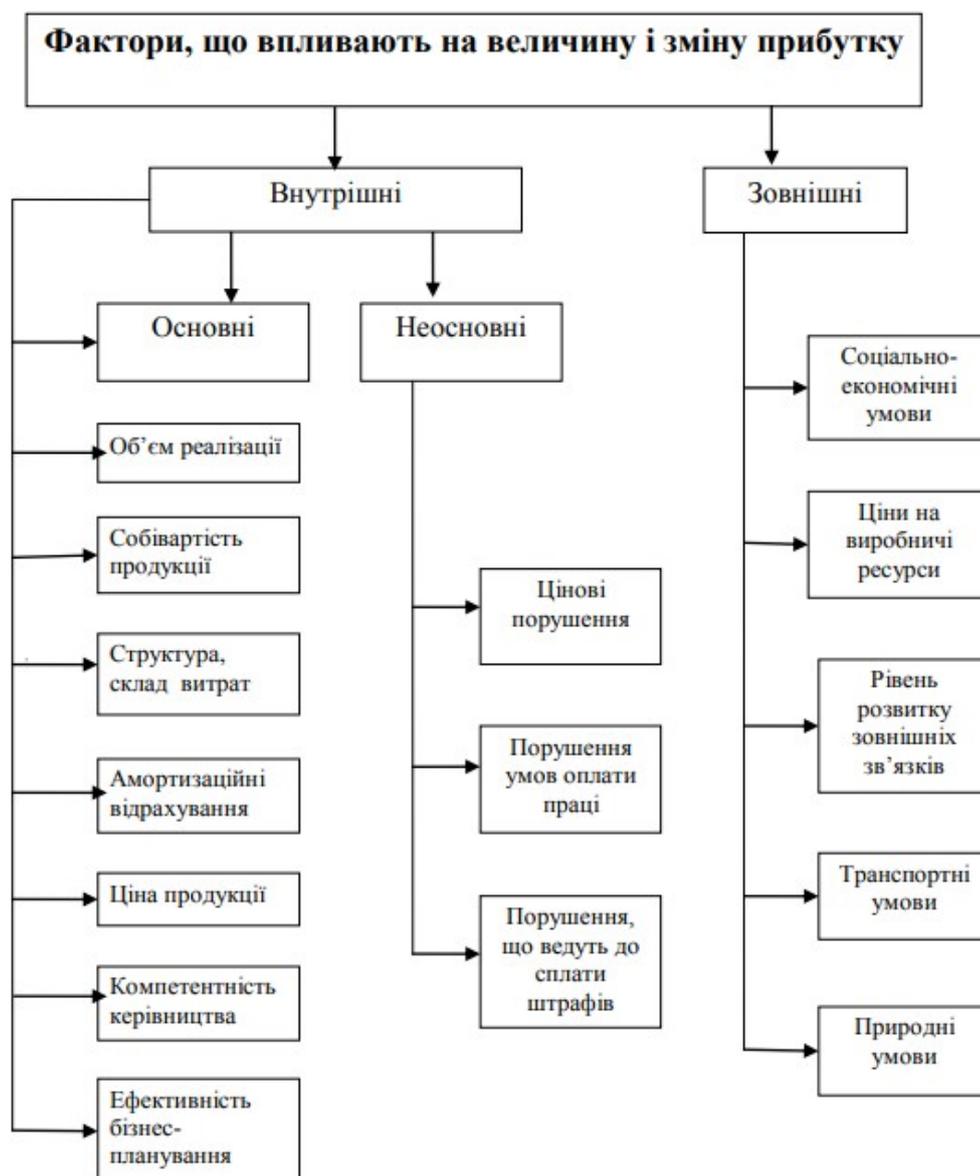

Рисунок 3.8 – Фактори, що впливають на величину прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Підприємницька діяльність повинна ґрунтуватися на принципі, що виробляти треба те, що користується попитом у споживачів, а не те, що потім будемо намагатися реалізувати за будь-яку ціну, незалежно від їх популярності

на ринку. Успішність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» залежить від прибутковості і рентабельності, тому ефективність маркетингу є ключовою.

Одним із шляхів підвищення прибутковості є зниження собівартості продукції. Найкращим способом виявлення економії виробничих витрат є оптимізація матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, що належать підприємству. Ефективне функціонування підприємства забезпечується максимальною активацією результатів резервів для зниження виробничих витрат. Зменшення матеріальних витрат на кожну одиницю продукції приводить до зниження загальної собівартості, особливо в тих випадках, коли матеріальні витрати складають значну частку.

Основні завдання управління ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», які планують стратегію розподілу прибутку є:

- Визначення оптимального рівня інвестицій у розвиток підприємства для забезпечення збільшення обсягів продукції (робіт, послуг) та ринкової частки.

- Забезпечення сталого зростання обсягів виробництва продукції та збільшення доходу, чому сприятиме ефективний маркетинг.

- Зниження собівартості продукції через ефективне використання ресурсів підприємства.

- Розвиток та впровадження інноваційних рішень та технологій, спрямованих на вдосконалення продукту, підвищення якості та конкурентоспроможності.

- Визначення оптимальних стратегій розподілу прибутку між розвитком підприємства, виплатою дивідендів акціонерам та резервуванням коштів для фінансової стабільності та майбутнього розвитку.

Механізм управління розподілом та використанням прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» повинен мати такі етапи (рис.3.9).

Механізм управління розподілом та використанням прибутку

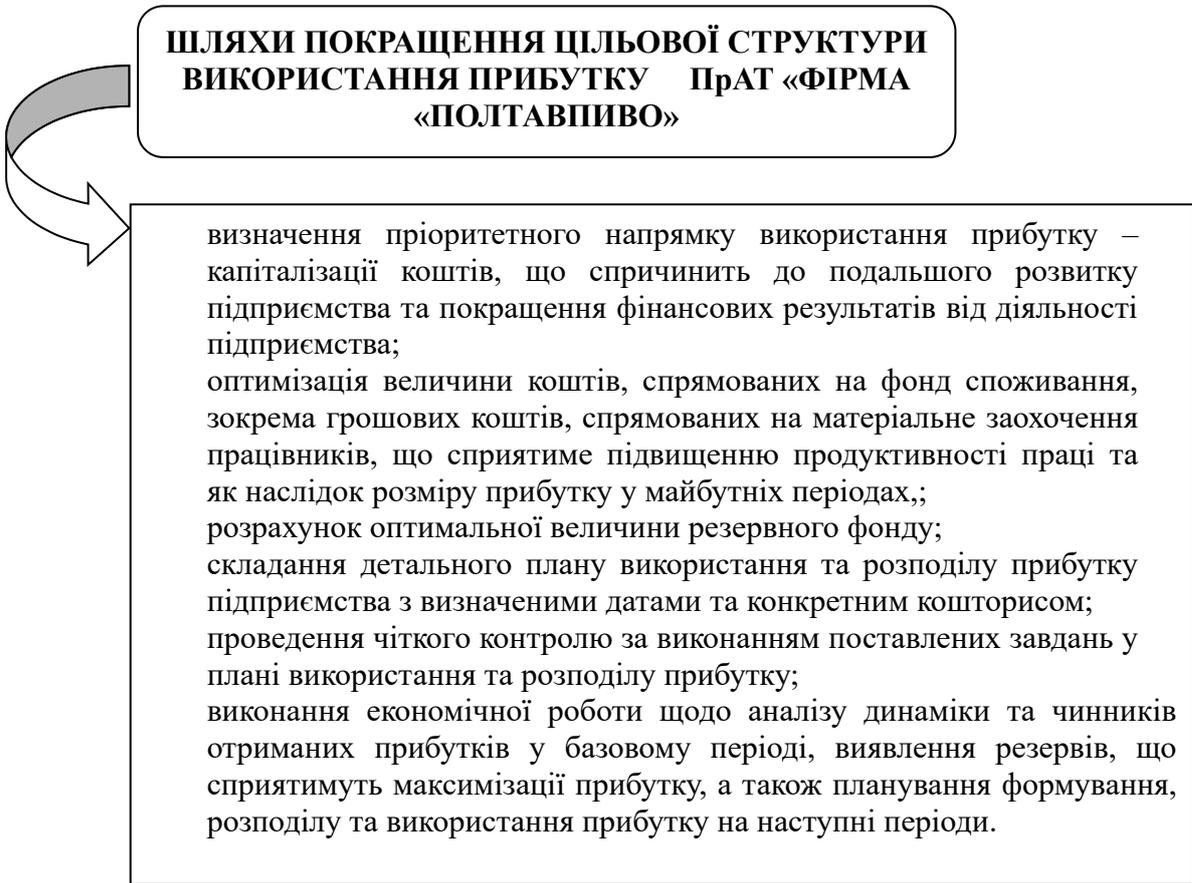
на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

1. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства	Діє детальний аналіз фінансових показників, отриманого прибутку, витрат, активів та зобов'язань. Це дозволяє розмістити загальний обсяг прибутку, доступні резерви та які області для оптимізації.
2. Встановлення цілей та стратегій	За результатами аналізу ставляться конкретні цілі щодо розподілу та використання прибутку. Ці елементи можуть включати збільшення інвестицій, розширення ринкових можливостей, оптимізацію витрат тощо. Також сформульована стратегія розподілу прибутку, яка має переваги та способи використання прибутку для досягнення поставлених цілей.
3. Виконання планування та бюджетування	Розробляється фінансовий план та бюджет, які відображають прибуток на різні напрями діяльності підприємства. Вони включають планові витрати, інвестиції, резерви та інші фінансові параметри.
4. Моніторинг та контроль	Здійснюється постійний контроль за виконанням планування та бюджетування, а також за результатами використання прибутку. Це дозволяє вчасно виявляти відхилення та коригувати стратегію, якщо це необхідно.
5. Звітність та результати	Формуються фінансові звіти та звіти про прибуток, які дають об'єктивну інформацію про ефективність розподілу та використання аналізу прибутку. Ці звіти служать основою для подальшого аналізу та прийняття управлінських рішень.

Рисунок 3.9 – Механізм управління розподілом та використанням прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Запропоновано основні шляхи покращення цільової структури використання прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» (рис. 3.10).

Запропоновані шляхи сприятимуть підвищення рівня прибутку товариства у майбутньому. Цей процес є неможливим без здійснення ефективного управління ним. Головним завданням цього процесу є пошук резервів для збільшення рівня прибутковості.

**ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЦІЛЬОВОЇ СТРУКТУРИ
ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПрАТ «ФІРМА
«ПОЛТАВПИВО»**

визначення пріоритетного напрямку використання прибутку – капіталізації коштів, що спричинить до подальшого розвитку підприємства та покращення фінансових результатів від діяльності підприємства;

оптимізація величини коштів, спрямованих на фонд споживання, зокрема грошових коштів, спрямованих на матеріальне заохочення працівників, що сприятиме підвищенню продуктивності праці та як наслідок розміру прибутку у майбутніх періодах,;

розрахунок оптимальної величини резервного фонду;

складання детального плану використання та розподілу прибутку підприємства з визначеними датами та конкретним кошторисом;

проведення чіткого контролю за виконанням поставлених завдань у плані використання та розподілу прибутку;

виконання економічної роботи щодо аналізу динаміки та чинників отриманих прибутків у базовому періоді, виявлення резервів, що сприятимуть максимізації прибутку, а також планування формування, розподілу та використання прибутку на наступні періоди.

Рисунок 3.10 – Шляхи покращення цільової структури використання прибутку
ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Висновок до розділу 3.

У третьому розділі було виконано аналіз формування, розподілу та використання прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за період 2020-2022 роки.

Діяльність товариства повинна приносити прибуток це основна мета господарювання ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Протягом 2020-2022 років діяльність товариства є прибутковою із позитивною у 2022 році динамікою.

Аналіз структури доходів та витрат на товаристві показав, що чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг) утворив найбільшу частку та мав динаміку до збільшення. Частка інших доходів відповідно зменшувалась.

Проведений аналіз структур чистого доходу від реалізації продукції за видами економічної діяльності показав збільшення частки чистого доходу, отриманого від виробництва пива. Частка чистого доходу від виробництва

безалкогольних напоїв, мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки у 2022 році суттєво скоротилася. Інші види діяльності мали несуттєву частку.

Дослідженно витрати, як фактора впливу на розмір прибутку. Протягом 2020-2022 років постійні витрати ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» зростають у більшій мірі за рахунок витрат на збут на 39,41%. Аналізуючи структуру постійних витрат можна відмітити, що витрати на збут становлять 69,94%-75,48%, а адміністративні витрати – 24,52%-30,06%.

Аналіз розподілу прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» показав, що товариство залишає у своєму розпорядженні значну частку чистого прибутку у вигляді нерозподіленого прибутку.

Аналіз рентабельності за 2020-2022 роки показав підвищення ефективності використання всіх ресурсів та позитивну динаміку у 2022 році до зростання. Проте 2021 рік характеризується спадом рівня рентабельності. Отже, можна зробити висновок про ефективне формування, розподіл та використання прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2022 році.

Виявлено основні фактори, що впливають на величину прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» та розглянуто механізм управління розподілом та використанням прибутку на товаристві. Запропоновано основні шляхи покращення цільової структури використання прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво».

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В процесі виконання даної кваліфікаційної роботи бакалавра був проведений аналіз формування, розподілу та використання прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», а також розроблені основні шляхи для поліпшення управління прибутком підприємства.

У першому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було проведено дослідження поняття "прибуток", його сутності та різні класифікації. Відзначено, що прибуток є ключовим показником активності підприємств. У розділі розглянуті різні тлумачення терміну "прибуток" від різних економістів та дослідників. Основний висновок полягає в тому, що прибуток є результатом успішної економічної діяльності підприємства і відображає його фінансові досягнення. Цей аспект важливий для розробки стратегій та планування діяльності підприємства з метою забезпечення стабільного та прибуткового функціонування.

Розглянуто принципи розподілу та використання прибутку підприємства. Особлива увага була акцентована на аналізі процесів формування та розподілу прибутку. Оцінка ефективності функціонування підприємства включає в себе визначення його успішності, його внеску в загальний обсяг державного прибутку та рівня прибутку на одиницю ресурсів. Проте слід відзначити, що абсолютний обсяг прибутку сам по собі не надає повної інформації про ефективність управлінської діяльності.

Для оцінки ефективності діяльності важливо провести порівняльний аналіз отриманого прибутку з витратами або активами, витраченими на забезпечення діяльності підприємства. Досягнення фінансового виграшу від використаних ресурсів та рівень прибутковості у процесі формування витрат представляють собою ключові фактори, що впливають на життєдіяльність підприємства.

Другий розділ кваліфікаційної роботи бакалавра був присвячений організаційно-економічній характеристиці господарської діяльності ПрАТ

«Фірма «Полтавпиво».

В Україні ринок пива визнається перспективним. Ключовими проблемами розвитку сучасного ринку пива є висока ціна та якість сировини.

Наразі, перспективним трендом на пивному ринку України є крафтове пивоваріння, яке характеризується виготовленням пива за авторськими рецептами та обмеженими серіями. Галузь пивоваріння є однією з інноваційних галузей, оскільки виробники активно впроваджують новітні технології та прагнуть до відповідності стандартам. Ринок пива в Україні представляє собою сферу галузі із великим потенціалом для експорту. Серед цих перспектив можна відзначити: виробництво пивної продукції із обов'язковим дотриманням європейських стандартів, що сприятиме збільшенню експорту пива до країн Європейського Союзу; розвиток крафтових пивоварень.

Проаналізовано обсяги реалізації та виробництва продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки. Протягом трьох років спостерігається зростання обсягів реалізації за всіма асортиментними групами. Можемо відмітити несуттєві зміни у бік збільшення у 2022 році частки пива з 89,37% до 92,93%, і відповідному зменшенні частки безалкогольних напоїв з 10,52% до 6,96%. Аналіз обсягів реалізованої продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки показав, що це відбувається не через зростання цін на продукцію, а і за рахунок нарощування потужностей підприємства. Це свідчить про ефективну діяльність та раціональне використання ресурсів. Динаміка структури обсягів реалізованої продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки у натуральних показниках така ж як і у вартісних. Відмічається зростання частки пива з 75,94% до 87,08%. У 2020-2023 роках пиво було також основним видом виробленої продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво».

Аналіз обсягів виробництва продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки показав, що зростання вартості виробленої продукції характеризується не зростанням цін на продукцію, а нарощуванням потужностей підприємства. Це також свідчить про ефективну діяльність та

раціональне використання ресурсів. Динаміка структури обсягів виробництва продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки у натуральних показниках показує також зростання частки пива з 75,97% до 87,42%.

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» приділяє велику увагу аналізу асортименту своєї продукції та потребам споживачів. Саме ці заходи та аналіз конкурентного середовища дозволяють товариству нарощувати свої потужності і бути впевненим, що продукція, що вироблена, буде реалізована у повному обсязі.

Середня вартість основних засобів у 2022 році зросла на 1,86% порівняно із 2020 роком. На ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» відбувається процес оновлення основних фондів. Але відмічається суттєве зростання рівня зносу на кінець 2022 року на 89,48% порівняно із 2020 роком. Негативним для підприємства є факт суттєвого зростання дебіторської заборгованості у 2022 році. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції за 2020-2022 роки зростає. Собівартість реалізованої продукції зростає відповідно до зростанню чистого доходу, але меншими темпами, що може свідчити про ефективне витрачання ресурсів виробництва. Отже, в цілому за 2020-2022 роки ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» здійснювало прибуткову діяльність. Відмічається зростання обсягів виробництва та реалізації продукції як у вартісних, так і у натуральних показниках. Рівень рентабельності також має динаміку до зростання. Показники ефективності використання ресурсів підприємства мають позитивну динаміку. Проведений аналіз стану охорони праці на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» свідчить про її ефективну діяльність.

У третьому розділі було виконано аналіз формування, розподілу та використання прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за період 2020-2022 роки.

Прибуток, який є одним із основних показників ефективності функціонування підприємства, має велике значення для більшості вітчизняних компаній, які прагнуть збільшити його обсяг. Тому він стає об'єктом управління та джерелом розвитку підприємства.

Чистий дохід від реалізації продукції має динаміку до зростання. За три

роки воно склало 113,22% . Собівартість зростає протягом всього періоду. Маємо протягом трьох років зростання доходів та витрат. У 2022 році відбулося зростання майже у 2 рази.

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за період 2020-2022 роки мало зниження валового прибутку у 2021 році на 12,34%. У 2022 році товариство отримало валовий прибуток у розмірі 230031 тис.грн, що у 1,45 разів більше від попереднього періоду. Така динаміка свідчить про покращення фінансових результатів діяльності у 2022 році.

Діяльність товариства повинна приносити прибуток це основна мета господарювання ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Протягом 2020-2022 років діяльність товариства є прибутковою із позитивною у 2022 році динамікою.

Показник прибутковості є головним показником, що відображає реальний фінансовий стан підприємства. Прибутковість забезпечується при перевищенні доходів підприємства над витратами на здійснення господарської діяльності. Отже для виявлення резервів підвищення рівня прибутковості або причин збитковості необхідно ретельно проаналізувати доходи та витрати суб'єкта господарювання.

Аналіз структури доходів та витрат на товаристві показав, що чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг) утворив найбільшу частку. Її розмір знаходився в межах 95,61% у 2020 році до 97,22% – у 2022 році та мав динаміку до збільшення. Частка інших доходів відповідно зменшувалась.

Проведений аналіз структур чистого доходу від реалізації продукції за видами економічної діяльності показав збільшення частки чистого доходу, отриманого від виробництва пива з 86,95% у 2020 році до 92,93% – у 2022 році. Частка чистого доходу від виробництва безалкогольних напоїв, мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки у 2022 році суттєво скоротилася з 12,92% у 2020 році до 6,96% – у 2022 році. Інші види діяльності мали несуттєву частку від 0,01% до 0,07%. У 2021 році не здійснювалося виробництво сидру та інших плодово-ягідних вин. Лише у 2022 році товариство мало дохід від виробництва тари з пластмас і неспеціалізованої оптової торгівлі.

Отже, розглядаючи джерела формування прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2020-2022 роки головну увагу необхідно приділяти основному виду діяльності – виробництву пива.

Виникає потреба в дослідженні витрат, як фактора впливу на розмір прибутку. Протягом 2020-2022 років постійні витрати ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» зростають на 37,93%. Суттєве зростання відбулося у 2022 році – на 38,66% проти 2021 року. Зростання відбулося у більшій мірі за рахунок витрат на збут (на 39,41%). Адміністративні витрати зросли за три роки на 33,57%. У 2021 році спостерігається скорочення витрат на збут на 3266 тис.грн (на 6,85%) та збільшення адміністративних витрат на на 18,12%)у порівнянні із 2020 роком. У 2022 році спостерігається вже зростання витрат на збут на на 13,08% та адміністративних витрат – на на 49,65% у порівнянні із 2021 роком.

Аналізуючи структуру постійних витрат можна відмітити, що витрати на збут становлять 69,94%-75,48%, а адміністративні витрати – 24,52%-30,06%.

Отже, для зменшення витрат на збут, як найбільшої частки постійних витрат, з метою зниження загальної маси витрат і відповідно збільшення прибутку можна приділити увагу пакуванню, маркетингу, способам комунікації із споживачами та посередниками тощо. Сучасні маркетингові засоби можуть здешевлювати витрати на рекламу продукції та маркетингову діяльність підприємства.

Фінансові показники діяльності залежать від системи його розподілу. розглянемо як розподілявся прибуток ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2020-2022 роках. Для ефективного аналізу розподілу прибутку важливо розглянути дані про використання чистого прибутку в динаміці і визначити чинники, що впливають на розподіл прибутку. Розподіл прибутку між державою та підприємством залежить переважно від того, які ставки податку має підприємство. Це визначає система оподаткування, яка також регламентує наявність податкових пільг та інші аспекти. Порядок розподілу чистого прибутку регламентується чинним законодавством та статутом

товариства. Протягом 2020-2022 років дивіденти власникам акцій не виплачувались. Було здійснено відрахування у резервний фонд в розмірі 4,67% у 2020 році, 7,69% – у 2021 році та 1,27% – у 2022 році. Основну частку в структурі розподілу прибутку займає нерозподілений прибуток (92,31-98,73%). Отже, можна зробити висновок, що ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» залишає у розпорядженні товариства значну частку чистого прибутку у вигляді нерозподіленого прибутку.

Аналіз рентабельності за 2020-2022 роки показав підвищення ефективності використання всіх ресурсів та позитивну динаміку у 2022 році до зростання. Проте 2021 рік характеризується спадом рівня рентабельності. Отже, можна зробити висновок про ефективне формування, розподіл та використання прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2022 році.

Для визначення факторів, що впливають на прибуток необхідно виконати факторний аналіз. Отримані результати свідчать про те, що зростання прибутку на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2022 році відбулося за рахунок зростання цін, обсягів реалізації та інших доходів. Збільшення собівартості продукції та витрат на управління, на збут, фінансових витрат призвело до зменшення прибутку на -197761,68 тис.грн.

Для проведення аналізу прибутковості ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» ми виявимо залежність між розміром прибутку і чистим доходом від реалізації продукції (робіт, послуг), яка є прямою залежністю, щоб встановити вплив факторів, які призвели до зміни чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг). У 2022 році в порівнянні із попереднім періодом чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 341445 тис.грн (105,60%), у тому числі за рахунок збільшення середньорічної вартості майна – на 50254,71 тис.грн.

Показник ресурсовіддачі зріс на 0,78 грн/грн. Це зростання призвело до збільшення чистого доходу від реалізації продукції у 2022 році на 291190,29 тис.грн, що стало основним фактором. Вплив зростання показника ресурсовіддачі на збільшення чистого доходу становить у 2022 році 85,28%. Це свідчить про інтенсивний шлях покращення фінансових результатів ПрАТ

«Фірма «Полтавпиво» у 2022 році.

Отже, виявлено основні фактори, що впливають на величину прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» та розглянуто механізм управління розподілом та використанням прибутку на товаристві.

Запропоновано основні шляхи покращення цільової структури використання прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Запропоновані шляхи сприятимуть підвищення рівня прибутку товариства у майбутньому. Цей процес є неможливим без здійснення ефективного управління ним. Головним завданням цього процесу є пошук резервів для збільшення рівня прибутковості.